

Enero – Marso 2025

“Mga Lalakeng Ginamit ng Diyos: Batay sa Buhay ng Mga Hukom”

ni

Rev Dr Nelson Ng'uono Were

Tungkol sa May-akda

Si Rev Dr Nelson Ng'uono Were ay isang pastor sa Holy Trinity Church, Kenya, Africa Cathedral Saserdotes (Kisumu). Siya ay isa ring guro sa Faith College of the Bible at Bomet Bible Institute.

Nag-aral siya sa Far Eastern Bible College sa Singapore, na nakakuha ng ilang degree: Bachelor of Theology (2004), Master of Divinity (2006), Master of Theology (2007) at Doctor of Religious Education (2020). Siya ay kasal kay Christine Kendagor at may dalawang anak (Charmaine Noelle at Nathan Christopher).

ANG PANAHON NG MGA HUKOM (I)

Ang aklat ng Mga Hukom ay nagsasalaysay ng isang panahon ng bayan ng Diyos, Israel. Sila ay hindi sumusunod sa mga tuntunin ng Diyos at gumagawa ng masasamang pagpili. Patuloy silang gumagawa ng mga bagay na nakapagpalungkot sa Diyos, na naging sanhi ng kanilang paghihirap. Ngunit kahit na sila ay patuloy na nagkakagulo, ang Diyos ay matiyaga at mapagpatawad sa kanila.

Sinasabi sa atin ng aklat ang tungkol sa mga espesyal na tao na pinili ng Diyos upang tulungan at protektahan ang kanilang bansa. Ang mga taong ito ay binigyan ng Diyos ng mga espesyal na kakayahan upang mamuno at gumawa ng mabubuting desisyon. Para silang mga bayani na tumulong sa kanilang bansa noong ito ay may problema. Nagpakita ang Diyos ng kabaitan at pasensya sa pamamagitan ng mga espesyal na taong ito. Alamin natin ang tungkol sa mga bayaning ito na tinatawag na mga hukom.

“At nangyari, pagkamatay ni Josue...” (Huk 1:1; 2:6-7). Bago nagkaroon ng mga pinunong tinawag na mga hukom sa lupain, ang mga Israelita ay nakipaglaban sa digmaan at sinakop ang lupain na ipinangako sa kanila ng Diyos. Ang aklat ni Josue ay nagtatapos sa isang pulong kung saan ang mga tao ay pinaalalahanan na piliin na maglingkod sa Diyos *“piliin ninyo sa araw na ito kung sino ang inyong paglilingkuran”* (Josue 24:15). Kahit na ang mga tao ay nangako na maglilingkod at susunod sa Diyos, ito ay isang bagay na kailangan nilang patuloy na gawin nang regular, hindi lamang isang beses. Kailangan nilang tiyakin na ang lahat sa kanilang mga pamilya at komunidad ay nakatuon din sa paglilingkod sa Diyos. Ang lupain na kanilang kinuha ay puno ng mga taong sumasamba sa mga diyus-diyosan at gumagawa ng mga makasalanang bagay (Gen 15:16), kaya naman kailangan nilang lumayo sa mga gawaing iyon. Dapat nilang tandaan na maglingkod sa Diyos araw-araw, hindi lamang sabihin ito sa kanilang mga salita. Si Josue at ang kanyang pamilya ay nag-iwan ng pamana ng katapatan para sundin ng iba, na nagpapakita sa kanila ng tamang paraan ng pamumuhay (Josue 24:16, 18, 21, at 24 (*“kami ay maglilingkod sa Panginoon”*)). Tungkulin na ngayon ng mga tao na ipagpatuloy ang pamana na ito sa pamamagitan ng pagpili na sundin ang Diyos at manatili sa landas na iyon.

PAG-IISIP: (Basahin ang Kawikaan 14:34.)

PANALANGIN: (Gamitin ang Job 36:11-12.)

ANG PANAHOON NG MGA HUKOM (II)

Bago pinamunuan ng mga hukom ang mga tao, may panahon na ang mga Israelita ay nasakop at nanirahan sa Lupang Pangako. Ang aklat ni Josue ay nagtatapos sa isang pulong kung saan sinabihan silang pumili kung maglilingkod sa Diyos o hindi. Nangako ang mga tao na maglilingkod sa Diyos, ngunit hindi ito isang beses na desisyon - kailangan nilang patuloy na piliin na sundin ang Diyos araw-araw. Kailangan nilang lumayo sa pagsamba sa mga diyos-diyosan at pagkakasala tulad ng mga naunang naninirahan sa lupain. Ipinakita sa kanila ni Josue at ng kanyang pamilya kung paano maging tapat sa Diyos, at ngayon naman ay pagsikapan nila na panatilihin buhay ang katapatan na iyon. Kinailangan nilang gawin ang parehong pagpili gaya ng kanilang mga ninuno at patuloy na lumakad sa mga daan ng Diyos. Ngunit sa halip ay pinili nilang lumakad sa pamamagitan ng kanilang paningin at hindi sa pananampalataya.

“At nangyari, nang lumakas ang Israel...” (Hukom 1:28). Ang talatang ito ay tungkol sa mga taong nagpasiyang iwanan ang kanilang mga responsibilidad at sundin ang kanilang sariling mga ideya sa halip na makinig sa Diyos. Akala nila mas alam nila ang Diyos at hindi sinunod ang kanyang mga tagubilin. Pinili nilang tumuon sa kung ano ang tila maganda sa sandaling ito sa halip na kung ano ang tama sa mata ng Diyos. Hindi nila naisip na ang pagsunod sa mga tagubilin ng Diyos ay makatutulong sa kanila na lumayo sa masasamang impluwensya at maging mas mabuting tao. Hindi nila ito tiningnan mula sa espirituwal na pananaw; hindi nila isinasaalang-alang na ang mga tiwaling pakikisama ay sumisira sa mabuting ugali (1 Cor 15:33). Pinili nila ang kompromiso sa halip na paghihiwalay. Pinili nilang makihalubilo sa masasamang impluwensya sa halip na layuan sila. Akala nila ay sapat na ang kanilang lakas upang hawakan ang mga bagay sa kanilang sarili, ngunit nagkamali sila. Lagi nating tandaan na umasa tayo sa Diyos at hindi sa sarili nating akayahan.

Napakahalaga na sundin ang mga tuntunin ng Diyos at gawin ang nais Niyang gawin natin. Kapag hindi natin Siya pinakinggan, talagang makakasakit ito sa ating puso at kaluluwa. Kaya, dapat nating laging subukan ang ating makakaya upang maunawaan kung ano ang nais ng Diyos na gawin natin at sundin ang Kanyang mga tuntunin.

PAG-IISIP: (Basahin ang Kawikaan 3:5.)

PANALANGIN: (Gamitin ang Awit 86:11.)

ANG PANAHOON NG MGA HUKOM (III)

Sa Hukom kabanata 2, ang bayan ng Diyos ay inakusahan ng hindi tapat sa Kanya. Ang anghel ng Panginoon ay nagpakita sa kanila ng katibayan nito sa pamamagitan ng pagturo kung paano hindi nila sinunod ang Kanyang mga tuntunin at utos kahit na Siya ay naging tapat sa kanila sa pamamagitan ng pagtupad sa Kanyang mga pangako at pagtulong sa kanila noong nakaraan. Inilabas Niya sila sa Ehipto. Ibinigay Niya sa kanila ang Lupang Pangako. Ibinigay Niya sa kanila ang Kanyang mga utos at nangailangan ng katapatan at pagsunod mula sa kanila. Ang kanilang pagsuway ay nagpakita na sila ay hindi tapat sa PANGINOON.

“...sila’y magiging parang mga tinik sa inyong mga tagiliran, at ang kanilang mga Diyos ay magiging silo...” (Hukom 2:3; 3:4-7). Ang mga Israelita ay naging kaibigan ng mga Canaanita, na may iba’t ibang paniniwala at gawain. Naging sanhi ito ng mga Israelita na magsimulang gumawa ng mga bagay na hindi mabuti para sa kanila, tulad ng pag-aasawa sa mga Canaanita at pagsamba sa kanilang mga diyos. Naging mahirap para sa mga Israelita na manatiling tapat sa kanilang sariling mga paniniwala at patuloy silang nagkakamali. Hindi sila sapat na malakas upang labanan ang tuksong sumamba sa mga diyus-diyosan. Ngayon sila ay natigil at haharap sa mga kahihinatnan dahil sa kanilang mga aksyon. Sila ay nakulong at hindi makatakas; sila ay magdurusa mula ngayon.

“...may ibang lahing bumangon pagkamatay nila...” (Hukom 2:10). Mahalaga para sa bawat pamilya na maging tapat at sundin ang mga turo ni Josue at ng mga elder. Kapag ang mga tao ay nagsimulang sumamba sa mga diyus-diyosan at gumawa ng mga kompromiso, inaakay sila nito palayo sa Diyos. Sa pamamagitan ng pag-iwas sa mga impluwensyang ito, mapapanatili nating matatag at dalisay ang ating pananampalataya. Ang bawat pamilya ay may responsibilidad na palakasin ang kanilang relasyon sa Diyos at ipasa ang kanilang mga paniniwala sa susunod na henerasyon. Ang ating mga anak ay kailangang magpasiya kung *“Ipagtatangol ba ng ating mga anak ang pananampalataya?”* Para matulungan sila, kailangan nating patuloy na ituro at ipasa nang tapat ang ating mga paniniwala.

PAG-IISIP: (Basahin ang Jude 3-4.)

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 71:17-18.)

ANG PANAHOON NG MGA HUKOM (IV)

Ang bansa ay patuloy na tumalikod sa PANGINOON at gumagawa ng mga bagay na nagpalungkot sa Kanya. Nagalit ito sa Diyos, kaya hinayaan niyang mangyari sa kanila ang masasamang bagay. Nang malaman nilang nagkamali sila, nanalangin sila sa Diyos para sa tulong, at ililigtas niya sila at magdadala ng kapayapaan. Ngunit pagkatapos ay makakalimutan nila ang tungkol sa kabaitan ng Diyos at magsisimulang gumawa muli ng masasamang bagay, na sisimulan ang buong ikot.

“At ginawa ng mga anak ni Israel ang masama sa paningin ng Panginoon... At kanilang pinabayaang ang Panginoon...” (Hukom 2:11-13). Ang mga Canaanita ay may relihiyon na nakatuon sa pagiging masaya at mayaman sa mundong ito. Ang mga Israelita ay hindi lubusang sumunod sa mga tuntunin ng Diyos, kaya hindi nila maalis ang mga Cananeo at ang kanilang mga paniniwala. Dahil dito, nagsimula silang sumamba sa mga diyos ng Canaan sa halip na sa kanila. Dahil dito, sila ay naging mahina at naalipin dahil sila ay natukso sa pangako ng kayamanan at kasaganaan mula sa mga huwad na diyos na ito. Naging sanhi ito upang magsimula silang kumilos nang masama at gumawa ng mga bagay na hindi tama. Nabulok ang kanilang ugali, sumuko sila sa masamang ugali ng pagsasamba ng mga diyus-diyosan, at sa gayo’y naghari ang kahalayan.

“Nang mga araw na yaon ay walang hari...bawa’t tao’y gumagawa ng minamatuwid niya sa kaniyang sariling mga mata” (Hukom 17:6; 18:1; 19:1; 21:25). Sa panahon ng mga hukom, walang malakas na pinuno na gumagabay sa mga tao, kaya lahat ay ginawa ang lahat ng gusto nila. Ito ay humantong sa maraming pagkamakasarili at pakikipaglaban sa mga tribo ng Israel. Maging ang mga saserdote at pinuno ay gumagawa ng masasamang pagpili. Ang pagkamakasarili ay naghari maging sa mga Levita na inilalarawan ng ulat ng saserdote ni Michas (Hukom 17-18) at ng “tagahabol ng babae” (Hukom 19). Dahil wala silang hari na tutulong sa kanila na gumawa ng magagandang desisyon, nagkaroon ng maraming gulo at kalituhan. Ngunit kahit na wala silang makalupang hari, ang Diyos pa rin ang namamahala. Nang sa wakas ay nakakuha na sila ng isang hari, ang mga bagay ay hindi naging mas mahusay dahil hindi nila sinusunod ang mga tuntunin ng Diyos. Kaya, ang aral ay kapag ang mga tao ay hindi nakikinig sa Diyos ang masasamang bagay ay nangyayari.

PAG-IISIP: (Basahin ang Mga Awit 119:137-140.)

PANALANGIN: (Gamitin ang Nehemias 9:32-38.)

ANG PANAHON NG MGA HUKOM (V)

Ang panahon na ang mga hukom ay namuno sa Israel ay nagpapakita kung paano ang mga tao ay patuloy na nagkakamali at sumusuway sa Diyos. Ngunit ipinakikita rin nito kung gaano ang Diyos ay matiyaga at mabait, na laging nagpapatawad sa kanila at tumutupad sa kaniyang mga pangako. Kahit na ang mga bagay ay madilim at ang mga tao ay masama, ang pag-ibig at awa ng Diyos ay nagniningning pa rin.

“At nagbangon ang Panginoon ng mga hukom, na nagligtas sa kanila...” (Hukom 2:16-18). Sa mga panahong hindi sinusunod ng mga tao ang mga alituntunin at ang kaguluhan ay nasa lahat ng dako, may mga espesyal na lalaking pinili ng Diyos upang tumulong sa pagdadala ng kaayusan at kapayapaan. Ang mga lalaking ito ay hindi perpekto, ngunit sila ay malakas at matapang at tumulong sa iba na mahanap ang kanilang daan pabalik sa Diyos. Kahit na ang kanilang impluwensya ay maaaring hindi magtatagal magpakailanman, ang pag-ibig at kabaitan ng Diyos ay hindi nauubos, at lagi Niyang tutulungan ang mga humihiling nito. Nakikinig ang Diyos sa ating mga panalangin at nagpapadala ng tulong kapag kailangan natin ito.

Kahit Pabloit-ulit na nagkakamali ang mga tao, hindi nauubos ang pagmamahal at pagpapatawad ng Diyos. Kahit na ang mga bagay ay tila talagang masama, ang pag-ibig ng Diyos ay palaging mas malakas (Rom 5:20). Minsan ang mga tao ay maaaring makonsensya sa paggawa ng mga maling bagay, ngunit ang pag-ibig ng Diyos ay makatutulong sa kanila na bumuti ang pakiramdam at itama ang mga bagay. Mahalagang magtiwala sa Diyos, na laging hindi nagbabago at laging mapagmahal at makapangyarihan. Maaaring iba ang mga taong ginamit ng Diyos noon, ngunit hindi nagbabago ang pag-ibig ng Diyos.

PAG-IISIP: “Sa pamamagitan ng biyaya kaya nating lupigin, talunin ang lahat ng ating mga kalaban, ang Diyos inaakay ang Kanyang mahal na mga anak.”

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 108)

OTHONIEL (I)

“Hindi naghahanap ang Diyos ng mga lalakeng may malaking pananampalataya, naghahanap Siya ng mga karaniwang tao upang magtiwala sa Kanyang dakilang katapatan” (Hudson Taylor).

Sa larawan, nakita ng Hukom 3 na tila may kapansanan ang bayan. Sa Bibliya, binabanggit nito kung paano hindi alam ng ilang tao ang tungkol sa Diyos o ang mga kamangha-manghang bagay na Kanyang ginawa, ngunit nakarinig sila ng mga kuwento tungkol sa kanila. Hindi nila kailangang lumaban sa mga digmaan para makuha ang kanilang lupain, nakuha lang nila ito nang mapayapa. Ngunit sa halip na alisin ang mga masasamang tao sa lupain, nagpasya silang bayaran sila ng buwis. Ito ay hindi naging maganda para sa kanila, at sila ay naging mga alipin. Ngunit nagpadala ang Diyos ng isang tao upang iligtas sila, na pinangalanang Othoniel.

“...Othoniel na anak ni Kenaz, na kapatid na bata ni Caleb” (Huk 3:9 cf.1:13-15). Ang pambungad na ito ay katulad ng Josue 15:17. Ang taong ito na nagngangalang Othoniel ay may malakas na kaugnayan sa isang lalaking nagngangalang Caleb na matapang at tapat. Sama-sama silang lumaban sa mga labanan at natuto si Othoniel ng mahahalagang aral mula kay Caleb. Ipinapakita nito na ang pagkakaroon ng mabubuting tao sa paligid mo ay makakatulong sa iyong manatiling matatag at gawin ang tama. Ang pananampalataya ni Othoniel ay naiimpluwensyahan din ng kanyang pamilya, na nagturo sa kanya tungkol sa mga batas ng Diyos. Kahit na hindi gaanong nalalaman tungkol sa sariling mga nagawa ni Othoniel, ang kanyang relasyon kay Caleb ay nagpapakita ng kahalagahan ng pagkakaroon ng mabubuting impluwensya sa kanyang buhay. Pinuri ni Pablo ang pananampalataya ni Timoteo at iniugnay ito sa tahanan kung saan siya pinalaki ng kanyang ina at lola. Sa isang angkan na hindi alam ang mga laban ng pananakop, nagkaroon ng isa na nakasama sa mga labanang iyon, kasama ang isang makaDiyos at tapat na tao ng Diyos. Hindi niya nakalimutan ang halimbawang nakita niya, at siya ang naging halimbawa sa kanyang angkan!

PAG-IISIP: (Basahin ang 1 Mga Taga-Tesalonica 5:12-13)

PANALANGIN: “O bigyan mo kami ng mga tahanan kung saan si Cristo ang Panginoon at Guro, ang Bibliya basahin, ang mga mahalagang himno ay inaawit pa rin; kung saan nauuna ang panalangin sa kapayapaan o sa kapahamakan.”

OTHONIEL (II)

“At ang Espiritu ng Panginoon ay sumakanya...” (Hukom 3:10-11). Si Othoniel ay isang mabuting pinuno dahil mayroon siyang lakas at kapangyarihan mula sa Diyos upang tulungan ang kanyang mga tao. Kahit na nakipagdigma siya at nagtagumpay, hindi binabanggit ng Bibliya ang mga armas na ginamit niya o ang kanyang kakayahan sa pakikipaglaban. Ang mas mahalaga ay umasa si Othoniel sa Diyos para sa kanyang lakas. Ang mga hukom sa Bibliya ay lahat ay binigyan ng kapangyarihan ng Espiritu ng PANGINOON upang tumulong na iligtas ang kanilang mga tao. Ang mga anak ni Israel sa kanilang maruming mga kamay at idolatrosong buhay ang nagdala sa kanilang sarili ng sakit, pagkaalipin at poot ng Diyos (Hukom 3:5-6). Ang halimbawa ni Othoniel ay nagpapakita sa atin na kapag nagtitiwala tayo sa Diyos at sumusunod sa kanyang kalooban, malalampasan natin ang mga hamon at magtatagumpay.

Kapag naglilingkod tayo sa Diyos, hindi tayo dapat tumuon sa ating sariling kakayahan o kung ano ang magagawa natin. Sa halip, dapat tayong tumuon sa pagiging katulad ni Jesus. Si Othoniel ay naglilingkod sa Diyos sa loob ng apatnapung taon at nagdala ng kapayapaan, ngunit ito ay dahil sa espiritu ng Diyos na kumikilos sa pamamagitan niya. Siya ay lubos na ginamit, ngunit gaya ng malinaw na inilahad sa Banal na Kasulatan, malamang na siya ay isang tao na naglinis ng kanyang sarili mula sa *“mga ito [mga bagay]”* (2 Tim 2:20-22) upang maging isang instrumentong magagamit ng PANGINOON! Magagamit din tayo ng Diyos, ngunit kailangan nating tiyakin na nasa tamang lugar ang ating mga puso sa pamamagitan ng pag-iwas sa masasamang bagay. Maaari tayong matuto at umunlad sa tulong ng ibang mabubuting tao kung tayo ay may tamang saloobin.

PAG-IISIP: “Ang tunay na sikreto ng isang hindi nasisiyahang buhay ay madalas na nasa isang hindi isinuko na kalooban.” (Hudson Taylor)

PANALANGIN: “Jesus, punuin mo ngayon ng Iyong Espiritu; pusong buong pagsuko alam, upang ang mga batis ng tubig na buhay mula sa ating panloob na tao ay dumaloy.”

AOD (I)

Ang kuwento ni Aod ay isinalaysay pagkatapos ng kay Othoniel. Katulad ni Othoniel, wala tayong masyadong alam tungkol kay Aod bago siya pinili ng Diyos para iligtas ang Israel. Hindi rin natin alam kung ano ang ginawa niya pagkatapos niyang tulungan ang Diyos. Ang alam natin ay pinili siya ng Diyos para gumawa ng isang mahalagang bagay, at siya ay mula sa tribo ni Benjamin at kaliwete.

“...si Aod na anak ni Gera...isang lalakeng kaliwete...” (Hukom 3:15).

Sa Bibliya, ang pagiging kanang kamay ay kadalasang nakikita bilang simbolo ng lakas at pagpapala. Halimbawa, inilagay ni Jose ang kanyang anak na si Ephraim sa kanang kamay ni Jacob (Genesis 48:13-18) upang tumanggap ng isang espesyal na pagpapala. Binabanggit din ng Bibliya ang kapangyarihan at proteksyon ng Diyos na nauugnay sa kaniyang “kanang kamay” (Exodo 15:6-12), at sa Mga Awit na nagpapahiwatig ng katiwasayan kasama ang PANGINOON sa kanang kamay (Awit 16:8, 11), at nagliligtas sa pamamagitan ng kanan kamay (Awit 17:7; 18:35; 20:6; 44:3). Ang mga Benjamita ay kilala bilang mahusay ang kamay o epektibong gumamit ng dalawang kamay (Hukom 20:16 cf. 1 Chronica 12:2). Kaya, kapag binanggit nito na si Aod ay kaliwete, sinasabi nito na siya ay nakikitang mahina at kulang. Ang pagiging kaliwete ay itinuturing na isang kawalan noong panahong iyon, ngunit sa kaso ni Aod, ito ay talagang gagamitin ng Diyos upang tumulong na palayain ang Israel mula sa kanilang mga kaaway.

Ang inaakala ng mga tao na hindi gaanong mahalaga ay naging lubhang kapaki-pakinabang sa bayan ng Diyos. Hindi ito nangangahulugan na dapat nating bigyan ang Diyos ng mas mababa kaysa sa ating makakaya dahil lamang magagamit Niya ito sa kabutihan. Gusto ng Diyos na gumamit ng mga bagay na tila mahina o hindi mahalaga upang ipakita ang Kanyang kapangyarihan. Kaya, hindi natin dapat ipagmalaki ang ating sarili sa harap ng Diyos. Tinulungan ng Diyos ang mga Israelita sa isang nakakagulat na paraan sa pamamagitan ng pagpili ng isang hindi inaasahang tulad ni Aod. Kahit na si Aod ay naiiba kay Othoniel, magagamit pa rin siya ng Diyos para sa mga dakilang bagay. Ang Diyos ay hindi limitado sa kung ano ang nakikita natin bilang mga problema!

PAG-IISIP: Binibigyan tayo ng Diyos ng biyaya at lakas upang maglingkod para sa Kanyang kaluwalhatian.

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Taga-Galacia 6:14)

AOD (II)

“Lahat ng mga higante ng Diyos ay mahihinang tao na gumawa ng mga dakilang bagay para sa Diyos dahil inasahan nilang kasama nila ang Diyos” (Hudson Taylor).

Pinili ng Diyos si Aod, isang lalaking tila mahina sa paningin ng iba dahil sa kanyang pisikal na anyo, at pinahintulutan siyang sorpresahin ang lahat sa pamamagitan ng pagkatalo kay Eglon. Tinulungan ng Diyos si Aod na lihim na talunin si Eglon at iligtas ang Israel.

“At si Aod ay gumawa ng isang tabak na may dalawang talim...” (Hukom 3:16). Ang talatang ito ay nagpapakita kung paano gumawa si Aod ng isang bagay na mahalaga para sa mga tao sa pamamagitan ng pagdadala ng kaloob kay Eglon (isang patotoo sa kanilang pagkaalipin at kahinaan). Gumawa ng plano si Aod at naghanda para isakatuparan ito. Ginamit niya ang tiwala ni Eglon sa kanya para makalapit gamit ang isang nakatagong punyal at matapos ang kanyang misyon. Nagkunwari siyang may isang lihim na mensahe kay Eglon para makipag-usap sa kanya nang pribado. Matapang si Aod at hindi sumuko.

Sa pamamagitan ng pagpatay kay Eglon nang walang nakakaalam, natapos ni Aod ang kanyang lihim na misyon nang napakahusay. Ipinakikita nito na ang pagiging matalino at may kasanayan ay mahalaga kapag ginagawa ang nais ng Diyos. Maingat si Aod sa pagpapalano at pagtatago ng kanyang punyal, pagbibigay ng kaloob kay Eglon, pagpapaalis ng iba, at pakikipag-usap kay Eglon nang mag-isa. Tinulungan din ng Diyos si Aod sa pamamagitan ng pagtiyak na nakatakas siya nang ligtas at hindi siya pinaghihinalaan ng mga Moabita. Ang kalituhan sa pagkamatay ni Eglon ay nakatulong sa mga Israelita na talunin ang mga Moabita. Si Aod, na pinili ng Diyos, ay tumulong na palayain ang mga Israelita sa tulong ng Diyos, at sinabing ang kamatayan ni Eglon ay dahil sa plano ng Diyos na tulungan ang Israel.

PAG-IISIP: “At matatakot ba akong angkinin ang Kanyang layunin o mamula na magsabi ng Kanyang pangalan?”

PANALANGIN: Lakasan mo ang aking loob, Ama. Suportado ng Iyong Salita, titiisin ko ang hirap at titiisin ang sakit.

AOD (III)

Isang aral na matututuhan natin sa nangyari kay Haring Eglon ay ang pagiging masyadong mausisa at ang pag-iisip lamang tungkol sa iyong sarili ay maaaring humantong sa gulo. Nang magpanggap si Aod sa hari na nagsasabing mayroon siyang *“pasugong lihim”* (Huk 3:19), ang desisyon ng hari na mapag-isa kay Aod ay humantong sa kanyang pagbagsak. Kung minsan, maaaring subukan ng mga tao na linlangin tayo sa pamamagitan ng pagsasabi ng mga lihim na paraan para yumaman, ngunit mahalagang maging maingat at huwag ibigay ang lahat ng ating tiwala sa kanila.

Napakalaki ni Eglon, at ang punyal ni Aod ay nawala sa kanyang katawan matapos niyang saksakin ito sa tiyan, kaya hindi ito mailabas.

“At sila’y sumakit sa Moab nang panahong yaon ng may sangpung libong lalake, bawa’t lalakeng may loob, at bawa’t lalakeng may tapang...” (Hukom 3:29). Matapang ang mga lalaki mula sa Moab, ngunit nang magalit sila sa mga Israelita, nakalimutan nilang pigilin ang kanilang sarili. Talagang naging komportable sila at yumaman dahil sa pagpapahirap sa mga Israelita para sa kanila. Ngunit lahat ng madaling pamumuhay ay naging mahina at hindi na sila magaling makipaglaban. Ang masasamang bagay na ginawa nila sa mga Israelita ay nagpapahirap ngayon sa kanila, dahil tinutulungan ng PANGINOON ang mga Israelita na lumaban.

Ilang beses na ba nating pinalungkot ang ating sarili sa pamamagitan ng palaging pagnanais ng higit pa at hindi kailanman maging masaya sa kung ano ang mayroon tayo? Ang pagsisikap na pasayahin ang ating sarili sa mga bagay na hindi nagtatagal ay maaaring maging mas malala ang pakiramdam natin. Sinabi ni Hudson Taylor na pinakamainam na huwag mangutang kaninuman at maging masaya sa kung ano ang mayroon tayo. Ang pagiging masaya sa kung ano ang mayroon tayo ay talagang mahalaga. Talaga, *“Ang kabanalan na may kasiyahan ay malaking kapakinabangan”* (1 Tim 6:6).

PAG-IISIP: “Na magbantay at manalangin, at hindi manghina, sa araw at gabi ay mahigpit bantayan upang panatilihin.”

PANALANGIN: “Hindi para sa kadalian o makamundong kasiyahan, o para sa katanyagan ang aking panalangin nawa, malugod akong magpapakahirap at magdurusa hayaan mo lang akong lumakad na kasama Mo.”

SAMGAR (I)

Sa mga kuwento tungkol sa panahon ng mga hukom, Pabloit-ulit na nangyayari ang parehong mga bagay: ang mga tao ng Israel ay gumawa ng masama, kaya hinayaan ng Diyos na manalo ang kanilang mga kaaway laban sa kanila. Ang mga kaaway ay mamumuno sa Israel nang ilang sandali, hanggang sa ang mga tao ay humingi ng tulong sa Diyos. Pagkatapos, magpapadala ang Diyos ng isang tao upang ilitas sila. Pero sa kwento ni Samgar, hindi natin alam lahat ng detalyeng iyon. Kaya, pag-uusapan na lang natin kung ano ang alam natin tungkol sa kanya.

“...Samgar na anak ni Anat...” (Hukom 3:31). Ang ilang tao sa kuwento ay may mga pangalan na hindi karaniwang ginagamit ng mga Israelita, ang Anat ay isang pangalan ng isang Diyosa ng Canaan. Ito ay maaaring mangahulugan na sila ay mula sa ibang kultura, tulad ng mga Canaanita. Kahit na ang pangalan ni Samgar at ang pangalan ng kanyang ama ay mula sa isang Canaanita, pinili pa rin ng Diyos na gamitin siya para sa isang espesyal na layunin. Gaya ng mga magulang ngayon na maaaring pangalanan ang kanilang mga anak ayon sa kanilang mga bayani, ang mga Israelita ay maaaring gumamit ng mga pangalan ng Canaanita. Ang Diyos ay maaaring gumawa sa pamamagitan ng mga pamilya upang ipasa ang pananampalataya at mga pagpapahalaga, tulad ng nakita natin kina Othoniel at Timoteo. Ngunit maaari ding gamitin ng Diyos ang isang taong hindi pinalaki ng maka-Diyos na pamilya, tulad ni Samgar. Ang Diyos ay hindi limitado sa ating nakalipas o kalagayan. Magagamit Niya ang sinuman para sa Kanyang mga layunin, saan man sila nanggaling.

“...at kaniya ring iniligtas ang Israel” (Hukom 3:31). Gumamit ang Diyos ng isang taong walang pangalang Israelita, isa na sana ay masasabihan natin, “Sa iyong pangalan ay ipinagkanulo ka,” at ang ama ay may pangalan mula sa ibang diyosa para ilitas ang Kanyang bayan.

PAG-IISIP: Ang katuwiran ni Cristo lamang ang makapagtatakip at makapagpapabago sa akin.

PANALANGIN: O, para sa biyayang magmahal at maglingkod sa Iyo nang higit pa.

SAMGAR (II)

“Minsan, nananalo ang mga tao kahit parang imposible. Halimbawa, tinalo ng isang tao ang anim na raang iba pa! Ang ilang mga tao ay maaaring sumuko kapag sila ay nalampasan, ngunit si Samgar ay patuloy na lumaban. Huwag nating sisihin kung gumawa ang mga tao ng mga bagay na hindi opisyal o teknikal na naaprubahan. Ang paggawa ng mabuti ay mahalaga, at walang mas mahusay na kasangkapan kaysa sa Krus.” (J. Parker)

“...nanakit sa mga Filisteo, ng anim na raang lalake sa pamamagitan ng panundo’t sa baka...” (Hukom 3:31). Ito ay nagsasabi sa amin ng isa pang kawili-wiling katotohanan tungkol kay Samgar. Sa kuwentong ito, malalaman natin kung anong kamangha-manghang bagay ang tulong ng Diyos kay Samgar. Gumawa siya ng isang bagay na tila imposible at gumamit ng isang hindi inaasahang gamit upang gawin ito. Sa halip na isang tradisyunal na sandata, gumamit si Samgar ng isang tungkod ng baka, na isang kasangkapan na ginagamit sa paggabay sa mga baka habang nag-aararo sa mga bukirin. Ang simpleng kasangkapang ito ay naging isang makapangyarihang sandata sa kanyang mga kamay. Mayroon kaming isang Swahili na kasabihan na kung isasalin ay: “Siya na sinisisi ang araro ay hindi isang magsasaka” (bagama’t sa literal ang pagsasalin ay gamitin ang pandiwang “piliin”). Itinuturo nito sa atin na ang paraan ng ating paggawa ay mas mahalaga kaysa sa mga gamit na ginagamit natin. Ang pagsusumikap at determinasyon ni Samgar ay nakatulong sa kanya na talunin ang isang malakas na kaaway. Katulad ng isang kuwento mula sa Bibliya, kung saan ang isang lingkod na hindi gumamit ng kanyang mga talento nang matalino ay walang natamo, ang ating saloobin at pagsisikap sa ating trabaho ay maaaring gumawa ng malaking pagbabago.

“...kaniya ring iniligtas ang Israel” (Hukom 3:31). Pinili ng Diyos ang isang taong walang tamang kasangkapan o tila hindi handa na lumaban sa mga Filisteo, ngunit nanalo pa rin siya sa labanan. Kung magtitiwala tayo sa Diyos at laging magsisikap na maging tapat, magtatagumpay tayo anuman ang mga pagsubok na ating kinakaharap.

PAG-IISIP: “Magpatuloy tayo, kung gayon, huwag mawalan ng pag-asa, mamuhay nang higit sa damdamin...”

PANALANGIN: Ipagkaloob, O Panginoon, ang “kusang pag-iisip, isang handang kamay, upang gawin ang anumang bagay na alam ko.”

DEBORA – BARAC – JAEL (I)

Ang mga Israelita ay binihag at tinatrato ng masama ng isang kaaway na kilala nila noon. Parehong Jabin at Hasor ang mga pangalang binanggit sa aklat ni Josue (Josue 11:1-11). Ang kaaway na ito ay nagdulot ng kaguluhan sa nakaraan, ngunit sa tulong ng Diyos, natalo sila ng mga Israelita. Ngayon, ang mga Israelita ay humihingi muli ng tulong sa Diyos, at naniniwala sila na tutulungan sila ng Diyos na manalo din sa pagkakataong ito.

“Si Debora nga, na propetisa, asawa ni Lapidoth...” (Hukom 4:4). Ang talatang ito ay tungkol sa pagpapakilala kay Debora. Siya ay isang espesyal na babae na pinili ng Diyos upang magsalita para sa Kanya. Kahit na hindi maganda ang takbo ng bansa at ang mga tao ay hindi sumusunod sa mga paraan ng Diyos, pinili pa rin ng Diyos si Debora upang tumulong sa paggabay sa kanila. Tulad ng kung paano nakipag-usap ang Diyos sa isang batang lalaki na nanggangalang Samuel noong nakaraan, maaaring piliin ng Diyos ang sinuman na gawin ang Kanyang gawain. Sa panahon ni Eli sa 1 Samuel 3:1-9 noong bihira ang Salita ng Diyos, ipinahayag ng Diyos ang Kanyang sarili sa batang Samuel. Ngunit mahalagang tandaan na ang Diyos ay may mga tiyak na tuntunin tungkol sa kung sino ang maaaring gumawa ng ilang mga trabaho, tulad ng pagiging isang pastor. Dapat lamang tayong pumili ng mga taong nakakatugon sa mga tuntuning iyon upang maging mga pinuno sa simbahan.

Si Debora ay ikinasal sa isang lalaking nanggangalang Lapidoth, ngunit hindi iyon nangangahulugan na hindi rin siya makapaglingkod sa Diyos. Ang Diyos ay nagbibigay sa mga tao ng mga kaloob, ngunit binibigyan din niya sila ng mga trabaho na dapat gawin. Kung naniniwala ka sa Diyos at gusto mong sabihin sa iba ang tungkol sa kanya, kailangan mong maging masunurin at gawin ang hinihiling ng Diyos sa iyo. Ang mga tao sa Israel ay nakikinig kay Debora kapag sinabi niya sa kanila kung ano ang gusto ng Diyos, kaya mahalaga para sa kanya na maging masunurin at gawin ang hinihiling ng Diyos.

PAG-IISIP: “Kailanman sa Tagapagligtas kumapit, magtiwala sa Kanya at wala ng iba.”

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 86:11.)

DEBORA – BARAC – JAEL (II)

“Si Debora nga, na propetisa...ay naghukom sa Israel nang panahong yaon” (Hukom 4:4). Suway ba si Debora sa Diyos at kumilos sa paraang labag sa nais ng Diyos? Hindi, hindi niya ginawa. Noong panahon ng mga hukom, ang mga tao ay hindi sumusunod sa mga tuntunin ng Diyos at gumagawa ng masama. Si Debora ay sumusunod sa plano ng Diyos at tinutulungan ang mga tao sa panahong hindi nila ginagawa ang dapat nilang gawin.

“At siya’y tumahan sa ilalim ng puno ng palma ni Debora...” (Hukom 4:5). Pinuntahan siya ng mga tao para humingi ng tulong sa kanilang mga problema, ngunit sa halip na umupo sa tarangkahan tulad ng ginawa ng ibang mga pinuno, umupo siya sa ilalim ng puno ng palma. Noong nakaraan, ang mga pinuno ay uupo sa tarangkahan upang gumawa ng mga desisyon at lutasin ang mga isyu para sa mga tao. Halimbawa, pumunta si Boaz (sa Ruth 4:1) sa tarangkahan para tulungan sina Elimelec at Ruth sa kanilang mga ari-arian. Ang pintuang-bayan ng lungsod ay isang lugar kung saan dinadala ang mga pagtatalo (Deut 25:7), ginawa ang mga desisyon, at binibigyan ng mga parusa (Deut 17:1-5; 22:15, 19, 23-24). Ito ay isang lugar kung saan ang mga mahahalagang bagay ay tinalakay at niresolba ng mga matatanda ng lungsod (Jos 20:4).

“At sinabi ni Barac sa kaniya, kung ikaw ay sasama sa akin, ay paroroon nga ako...” (Hukom 4:8). Si Barac ay pinili ng Diyos upang pamunuan ang kanyang mga tao sa isang digmaan, ngunit siya ay nag-alinlangan noong una. Naalala niya na binigyan siya ng Diyos ng utos at pangako na tutulungan siyang magtagumpay. Ang kanyang mensahe ay malinaw sa kanya, “Hindi ba ang Panginoon, ang Diyos ng Israel ay nagutos?” (Hukom 4:6). Malinaw din ang pangako ng Diyos, “At aking isusulong sa iyo... at aking ibibigay siya sa iyong kamay” (Hukom 4:7). Kahit na hindi sigurado si Barac, ginamit pa rin siya ng Diyos para pamunuan ang mga tao sa tagumpay. Kapag ang mga tao ay hindi humakbang upang maglingkod sa Diyos, ang Diyos ay maghahanap ng iba na gagawa ng trabaho.

Si Debora ay isang magandang halimbawa ng isang babae na sumunod sa Diyos, kahit na mahirap ang mga bagay. Ipinakita niya na ang Diyos ang laging namamahala, kahit na sa madilim na panahon, ang kanyang halimbawa ay nagpapakita ng soberanya ng Diyos sa tao.

PAG-IISIP: “Kailanman sa Tagapagligtas kumapit, magtiwala sa Kanya at wala sa iba.”

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 86:11.)

DEBORA – BARAC – Jael (III)

Minsan ang mga lalaki ay gustong makilala sa kanilang mga nagawa at gustong purihin ng iba. Nang tinawag ng Diyos si Barac para gawin ang isang bagay, si Barac ay nag-alinlangan noong una, ngunit nagpakita pa rin siya ng magagandang katangian. Kahit na hindi sigurado si Barac, hindi ito nangangahulugan na hindi siya naniniwala sa Diyos (Heb 11:32). Ang pagtitiwala ni Barac sa Diyos ay makikita sa mga ginawa niya sa kalaunan.

“At tinawag ni Barac ang Zabulon at ang Nephtali na magkasama sa Cedus... lumusong si Barac mula sa bundok ng Tabor, at sangpung libong lalake ang kasunod niya” (Hukom 4:10-14). Dito, ang kanyang pananampalataya, tapang at pamumuno ay makikita. Natanggap niya ang katiyakang nais, ang mga sumusunod ay nagresulta:

(1) Si Barac ay isang mahusay na pinuno. Nakakuha siya ng 10,000 sundalo na sumama sa kanya at lahat sila ay sama-samang nakipaglaban sa isang labanan.

(2) Matapang si Barac ngunit hindi natatakot. Nangako siyang tutulungan ang kanyang mga kaibigan sa labanan at tinupad niya ang kanyang pangako. Kahit malakas ang kalaban, hindi nagbago ang isip ni Barac sa pagtulong, *“Ako ay pupunta”*. Ang kanyang mga kaibigan ay nagtiwala sa kanya at sinundan siya sa labanan dahil alam nilang siya ay isang mahusay na pinuno at napakatapang.

Ang matibay na paniniwala ni Barac sa Diyos ang gumabay sa kanya sa lahat ng kanyang ginawa. Sinunod niya ang mga utos ng Diyos nang hindi naghahanap ng personal na pagkilala o katanyagan. *“Ang lakad na iyong ipagpapatuloy ay hindi magiging sa iyong kapurihan”* (Hukom 4:9). Kahit na hindi siya mukhang makapangyarihan o kahanga-hanga sa iba, ginawa pa rin niya ang tama at buong tapang na pinamunuan ang kanyang hukbo. Maaaring maalala siya ng mga tao sa kanyang mga kahinaan, tulad ng pangangailangan ng tulong ng isang babae sa labanan, ngunit ang mahalaga ay ang kanyang pananampalataya at pagsunod sa Diyos na nakasaad sa Hebreo 11:32.

PAG-IISIP: Ang layunin at pagmamahal ay makikita sa pag-uugali at mga gawain.

PANALANGIN: “Kunin mo ang mundo ngunit ibigay mo sa akin si Jesus, sa Kanyang krus ang aking pagtitiwala.”

DEBORA – BARAC – JAEL (IV)

Kapag ang mga tao ay labis na nag-aalala o natatakot, maaari silang gumawa ng mga bagay na hindi nila karaniwang ginagawa. Si Sisera, isang pinuno ng isang natalong hukbo, ay umalis sa kanyang karwahe at tumakbo nang naglalakad. Napunta siya sa isang babae na nanggangalang Jael sa bahay, at kung ano ang dapat mangyari, nangyari dahil ang Diyos ay laging tumutupad sa kanyang mga pangako (Bilang 23:19).

Minsan ang mga bagay ay hindi palaging tulad ng kanilang nakikita. Nang pumunta si Sisera sa tolda ni Jael, inisip niyang ligtas siya at malugod na tinatanggap. Hindi niya namalayan na isa pala itong bitag, at nang nakatulog siya ay hindi na nagising. Ang kagandahan at panlilinlang ay maaaring nakakalito, kaya mahalagang maging maingat at huwag palaging magtiwala sa nakikita natin sa unang tingin.

“Nang magkagayo’y kumuha si Jael na asawa ni Heber ng isang tulos ng tolda... sapagkat siya’y nakatulog ng mahimbing; sa gayo’y nangalupaypay siya at namatay.” (Hukom 4:21). Isang takot na heneral ang tumakas mula sa panganib, ngunit isang matapang na babae ang nanatiling matatag at nakatutok sa kanyang layunin. Tulad ng isang kuwento sa Bibliya na nagbabala sa atin na mag-ingat, kailangan nating maging maingat sa mga nakakatakot na panahon. Tulad ng talinghaga ng hindi makatarungang (Mateo 16:1-8). Dapat din tayong maging matapang tulad ng babae at magsalita para sa kung ano ang tama, kahit na mahirap.

Higit sa lahat, kailangan nating maunawaan na ang Diyos ang may kontrol at ang kanyang mga plano ay laging natutupad. Si Sisera at ang kanyang 900 na mga karo ay natalo at ang Salita ng Diyos ay natupad nang ganap tulad ng ipinahayag. Kahit na ang isang makapangyarihang pinuno tulad ni Sisera at ang kanyang hukbo ay natalo, nangyari ito ayon sa sinabi ng Diyos. Sa katunayan, “ang kabayo ay isang walang kabuluhang bagay para sa pagliligtas: ni hindi niya iniligtas ang sinuman sa pamamagitan ng kaniyang malaking kalakasan” (Awit 33:17). Ang pag-ibig at kabaitan ng Diyos ay hindi nasusukat. Kahit na ang kanyang mga tao ay nagmatigas, pinakinggan niya ang kanilang mga daing at iniligtas sila dahil sa kanyang pagmamahal at kabaitan.

PAG-IISIP: (Basahin ang Mga Awit 20:7).

PANALANGIN: Soberanong Diyos sa lahat, ingatan mo po kami sa makipot at makitid na daan.

ANG AWIT NI DEBORA (I)

Ang awit ni Debora ay naglalahad ng kuwento ng nangyari sa Hukom kabanata 4 nang mas detalyado. Ipinapakita nito kung paano tinulungan ng Diyos ang mga tao sa iba’t ibang paraan, tulad ng sa pamamagitan ng mga himala at sa paggawa ng mga bagay sa tamang panahon. Itinuturo sa atin ng awit na maaaring pumili ang Diyos ng mga espesyal na tao para tumulong sa iba.

“...sapagka’t ang bayan ay humandog na kusa” (Hukom 5:2). Sa aklat ng Mga Hukom, may Pabloit-ulit na ideya na kahit na ang Diyos ang nagliligtas at tumutulong sa mga tao ng Israel, madalas Niyang ginagamit ang mga ordinaryong tao para gawin ang Kanyang gawain. Noong panahong maraming tao ang hindi sumusunod sa mga daan ng Diyos, mayroon pa ring mga indibidwal na piniling manindigan para sa kung ano ang tama at ialay ang kanilang sarili sa Diyos, kahit na mahirap. Ang mga taong ito ay matapang at handang harapin ang malalaking hamon upang maglingkod sa PANGINOON.

Kapag maraming tao ang tumutuon sa paggawa ng mga bagay na hindi mabuti, mayroon pa ring ilan na nakatuon sa paggawa ng mabubuting bagay para sa Diyos. Kahit na ang iba ay naging tanyag at makapangyarihan sa kanilang sariling mga kadahilanan, mayroon pa ring mga tao na nagsisikap na tumulong sa iba at maglingkod sa Diyos. Ito ang mga uri ng tao na gagamitin ng Diyos. Ang kanta ni Debora ay hindi tungkol sa pagdiriwang ng mga tagumpay o kapangyarihan ni Barac sa kamakailang labanan. Sa halip, ito ay para sa *“pagpupuri sa PANGINOONG Diyos ng Israel”* (Hukom 5:3). Nawa ang Diyos ay bigyan tayo ng mga lalakeng gaya ng *“mga gobernador ng Israel, na nagsihandog na kusa para sa bayan”* (Hukom 5:9).

PAG-IISIP: “Sino ang nasa panig ng Panginoon? Sino ang maglilingkod sa Hari? Sino ang aalis sa panig ng mundo? Sino ang haharap sa kalaban?”

PANALANGIN: “Jesus, binili mo kami, sa pagpupuspos ng iyong pagpapala, gawin mo sana kaming kusa, Tagapagligtas kami ay iyo.”

ANG AWIT NI DEBORA (II)

Ang isa pang aral mula sa kanta ni Debora ay ang Diyos ang may kontrol sa lahat ng nangyayari. Gumagamit siya ng mga tao at mga kaganapan upang matupad ang kanyang mga plano. Sa kuwento, ginamit ng Diyos si Jabin para parusahan ang Israel at ipamukha sa kanila ang kanilang mga pagkakamali. Nang bumalik sila sa Diyos at tumigil sa pagsamba sa mga diyus-diyosan, nalampasan nila ang kanilang mga paghihirap (Hukom 5:6-7). Tulad ng isang alarm clock na gumising sa atin sa umaga, ginagamit ng Diyos ang mahihirap na oras para gisingin tayo at ibalik tayo sa kanya.

“Tinangay sila ng ilog Cison...” (Hukom 5:21). Nang tulungan ng Diyos ang mga lalaki at tribo sa labanan, buong tapang nilang sinundan ang kanilang mga pinuno sa digmaan. Kahit na sila ay nakaharap sa isang malakas na hukbo na may mas mahusay na sandata, ginawa ng Diyos ang mga sandata ng kanilang kaaway laban sa kanila. Ang mga elemento ng kalikasan ay lumaban din sa panig ng bayan ng Diyos. Ang kaaway ay hindi makatakas o manalo sa labanan dahil ang Diyos ay nasa panig ng Kanyang mga anak. Sa tulong ng Diyos, nakamit nila ang ganap na tagumpay laban sa kanilang mga kaaway. Kaya naman sa kanta, umawit si Debora, *“O kaluluwa ko, lumakad kang may lakas”* (Hukom 5:21).

Nagbago ang kalagayan at kinabukasan ng Israel dahil naniwala sila at bumalik sa Diyos. Kahit na sila ay maliit at hindi masyadong malakas, mayroon silang Diyos sa kanilang panig. Ang mga pinuno ay hindi makakuha ng lahat upang tulungan sila, ngunit sa tulong ng Diyos, maging ang kalikasan at panahon ay sumuporta sa kanila sa kanilang laban.

PAG-IISIP: Dakila ang mga bagay na maaari nating asahan mula sa Diyos kapag Kaniyang biyaya ang ating tulong.

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 79:8-9.)

ANG AWIT NI DEBORA (III)

Ang ikatlong aral na matututuhan natin sa awit ni Debora ay ang Diyos ay napakabait at mapagpatawad. Kahit na napakakapangyarihan Niya at kayang gawin ang lahat, gusto pa rin Niyang makipagtulungan sa mga tao para maisakatuparan ang Kanyang mga plano. Kahit na ang mga taong pinili Niya upang tulungan Siya ay hindi masyadong malakas o matapang, ang mga plano ng Diyos ay magtatagumpay pa rin. Tulad ng kung paanong si Jonas ay ayaw makinig sa Diyos ngunit ang plano ng Diyos ay gumagana pa rin, kahit na ang ilang mga tao ay tumanggi na tulungan Siya, ang mga plano ng Diyos ay nakamit pa rin.

“Sumpain ninyo si Meroz...Pagpalain sa lahat ng babae si Jael na asawa ni Heber na Cineo...” (Hukom 5:23-24). Binigyan sila ng Diyos ng pagkakataong magtrabaho kasama Siya at maging bahagi ng Kanyang plano dahil sa Kanyang kabaitan at pagmamahal. Kung pipiliin nilang hindi suportahan ang Israel, labag sila sa kagustuhan ng Diyos. Dapat tayong maging maingat sa ating mga desisyon at siguraduhing tayo ay nasa panig ng Diyos. May mga kahihinatnan ang hindi pagsuporta sa bayan ng Diyos, gaya ng makikita sa mga kuwento ni Meroz at Jael. Si Jael ay pinagpala dahil sa paninindigan sa piling ng Panginoon, habang si Meroz ay nahaharap sa mga kahihinatnan ng hindi pagsuporta sa bayan ng Diyos. Mahalagang piliin na suportahan ang Diyos at ang Kanyang mga plano.

Para kay Sisera, pinili niyang apihin ang bayan ng Diyos, at ito ang dahilan ng hindi masasabing sakit at pagdurusa. Siya at ang kanyang mga tropa ay namatay, sapagka't ang pahayag ay: *“Gayon malipol ang lahat ng iyong mga kaaway, O PANGINOON”* (Hukom 5:31). Ang biyaya ay nagbibigay sa atin ng bahagi sa gawain ng Diyos, na, kung gagawin natin, ay ginagawa tayong kapwa mga manggagawa kasama ng Diyos. Ang katapatan sa Diyos ay nagdudulot sa atin ng mga pagpapala.

PAG-IISIP: Hinahadlangan natin ang gawain ng Diyos kapag hindi tayo sumasali dito.

PANALANGIN: (Gamitin ang 1 Samuel 25:28.)

GEDEON (I)

Si Gedeon ay isang hukom na maraming impormasyon sa kanyang kwento. Mayroon siyang tatlong kabanata tungkol sa kanya, na mas mababa lamang ng isang kabanata kay Samson na may apat na kabanata. Nagsimula ang kuwento ni Gedeon sa maraming pag-uusap tungkol sa mga problemang dulot ng mga Madianita.

“...ibinigay sila ng Panginoon sa kamay ng Madian...” (Hukom 6:1). Ang mga Madianita ay napakasama ng loob sa mga Israelita sa pamamagitan ng pagnanakaw sa kanila at nagdulot sa kanila ng maraming kaguluhan. Kinailangan ng mga Israelita na magtago sa mga kuweba upang manatiling ligtas, ngunit kahit iyon ay hindi nakatulong sa kanila. Sila ay napakahirap at pakiramdam nila ay wala silang mapupuntahan. Ngunit pagkatapos ay naalala nila kung gaano kabuti ang Diyos sa kanila noong nakaraan, at natanto nila na kailangan nilang manalangin sa Kanya para sa tulong. Tulad ng kung paano kapag nakakaramdam tayo ng pag-aalala, maaari itong magpaalala sa atin na humingi ng tulong sa Diyos at alalahanin ang lahat ng mabubuting bagay na ginawa Niya para sa atin noon. Tulad sa kaso ng alibughang anak, pinabalik sila upang hanapin muli ang Kaniyang mukha. Kahit na para sa atin, gaano katotoo na ang pagkabalisa ay kadalasang mabisang sugo upang ipaalala sa atin ang PANGINOON, ang Kanyang kabutihan sa atin noong nakaraan, na kapwa mag-udyok sa atin na manalangin at turuan tayong bumaling sa Dios para sa tulong.

“At nagsugo ang Panginoon ng isang propeta sa mga anak ni Israel...” (Hukom 6:8). Nagpadala ang Diyos ng propeta upang ipaalala sa mga tao ang lahat ng mabubuting bagay na ginawa Niya para sa kanila noong nakaraan. Napagtanto ng mga tao na sila ay nagkamali at nanalangin sa Diyos para sa tulong. Dininig ng Diyos ang kanilang mga panalangin at nagpadala ng mensahe sa pamamagitan ng propeta. Ang mensahe ay isang babala tungkol sa mga kahihinatnan ng hindi pakikinig sa Diyos. Pinaalalahanan ang mga tao na noong nakaraan, sa tuwing tumalikod sila sa Diyos, nahaharap sila sa mahihirap na panahon.

PAG-IISIP: Ang hindi pagnanais na magpasakop sa Diyos ay ginagawa tayong hindi karapat-dapat para sa Kanyang paggamit.

PANALANGIN: “Panginoon, magsalita ka at ihanda mo ako, kapag ang Iyong tinig ay tunay na narinig, na may kagalakan at matatag na pagsunod, sundin pa rin ang bawat salita.”

GEDEON (II)

Nagpadala ang Diyos ng isang espesyal na mensahero sa mga anak ni Israel upang sabihin sa kanila na hindi nila sinusunod ang mga tuntuning ipinangako nilang susundin. Ang anghel ng PANGINOON ay nagpakita sa isang lalaking nagngangalang Gedeon upang bigyan siya ng isang mahalagang trabaho. Itinuturo sa atin ng kuwentong ito na ang Diyos ay pumipili ng ilang tao para sa mahahalagang trabaho at alam kung saan sila mahahanap. Ang kuwento ni Gedeon ay nagpapakita sa atin na ang Diyos ang namumuno at pinipili kung sino ang gusto Niyang tulongan Siya.

“At napakita ang anghel ng PANGINOON sa kanya...” (Hukom 6:12). Tinawag ng Diyos si Gedeon na gumawa ng isang espesyal na gawain. Natakot si Gedeon ngunit patuloy na nagsikap. Lumapit sa kanya ang Anghel ng PANGINOON (6:11) at sinabi sa kanya na kasama niya ang Diyos. Alam ni Gedeon na kailangan niya ang tulong ng Diyos para magtagumpay. Nanalangin siya at naramdaman ang presensya ng Diyos, na nagpaghinhawa sa kanya. Pagkatapos ay nagtayo si Gedeon ng altar para pasalamatang ang Diyos sa pagbibigay sa kanya ng kapayapaan at patnubay.

Ipinakita ng Diyos ang Kanyang kapangyarihan at kontrol sa lahat ng bagay sa paraan ng Kanyang pakikipagtulungan kay Gedeon. Sinabi ng anghel ng PANGINOON sa kanya.

“Ang PANGINOON’y sumasaiyo, ikaw lalakeng makapangyarihang may tapang” (Hukom 6:12). Kahit na si Gedeon ay natakot at nagtago, tinawag siya ng Diyos na isang matapang at malakas na tao. Pinili ng Diyos si Gedeon hindi dahil siya ay perpekto, ngunit dahil magagamit ng Diyos ang sinuman, anuman ang kanilang mga kapintasan. Si Gedeon ay hindi sigurado sa una, ngunit ang Diyos ay patuloy na sinasabi sa kanya na pumunta at gawin kung ano ang ipinagagawa sa kanya. Ang tugon ni Gedeon ay isang hinagpis, ngunit kinumpirma lamang ng PANGINOON ang tawag at atas kay Gedeon: “Yumaon ka sa kalakasan mong ito,” at muli, “hindi ba kita sinugo?” (Hukom 6:14).

PAG-IISIP: “Tumawag ang Diyos! Hindi ko ba maririnig? Tinatawag niya pa rin ako; Pwede bang i-antala?”

PANALANGIN: “O Jesus, Panginoon at Tagapagligtas, ibinibigay ko ang aking sarili sa Iyo.”

GEDEON (III)

Ang ikalawang aral na makikita natin sa pakikitungo ng Dios kay Gedeon kaugnay ng kanyang tawag ay biyaya ng Dios sa tawag. Nagpakita ang Diyos ng kabaitan kay Gedeon sa pamamagitan ng pagtulong sa kanya sa pag-ani ng trigo nang hindi nalalaman ng mga masasamang tao. Nang malungkot si Gedeon tungkol dito, nagpadala ang Diyos ng Anghel ng PANGINOON para kausapin siya at ipakita sa kanya na siya ay pinili para sa isang espesyal na trabaho. Ito ay nagpapakita na ang pag-ibig at kabaitan ng Diyos ay isang malaking bahagi ng pagtawag kay Gedeon.

“...kung ang Panginoon ay sumasaamin, bakit nga ang lahat ng ito ay sumapit sa amin?...” (Hukom 6:13). Nang magsalita ang Anghel ng PANGINOON kay Gedeon, nagreklamo si Gedeon. Ang kanyang reklamo ay nagpapakita na pinili siya ng Diyos para sa isang mahalagang gawain. Ngunit hindi inisip ni Gedeon ang kanyang sariling mga aksyon, ang mga problema ng kanyang panahon, o ang mga babala sa Bibliya tungkol sa pagtalikod sa Diyos. Sa halip, sinisi niya ang Diyos sa kanilang mga problema. Sa kanyang pagtatasa, sinisi ni Gedeon ang Dios sa pagsasabing, *“hiniwalayan kami ng Panginoon, at ibinigay kami sa mga kamay ng Madianita”* (Hukom 6:13). Ngunit ang susunod na talata ay nagpapakita na ang Diyos ay nagmamalasakit pa rin kay Gedeon. Ito ay tanda ng pagmamahal at pagtitiis ng Diyos sa kanyang mga anak, kahit na nagdududa sila sa kanyang presensya o sa kanyang mga himala (Hukom 6:13).

“...Oh Panginoon, paanong ililigtas ko ang Israel?...” (Hukom 6:15). Nadama ni Gedeon na siya ay hindi sapat na malakas o mahalaga para gawin ang ipinagagawa sa kanya ng Diyos. Ngunit nangako ang Diyos na sasamahan siya at bibigyan siya ng lakas na kailangan niya. Sinabi ng Dios sa kanya, *“Walang pagsalang ako’y sasaiyo”* (Hukom 6:16). Alam ni Gedeon na hindi niya ito magagawa sa kanyang sarili, ngunit ang biyaya ng Diyos ay tutulong sa kanya na magtagumpay sa kanyang gawain.

PAG-IISIP: Tumatawag ang Diyos! Hindi ako maaring magtagal; ang puso ko ay isusuko nang walang pagkaantala.

PANALANGIN: “Kunin Mo ang aking puso at gawin itong lahat sa Iyo.”

GEDEON (IV)

Ang ikatlong aral na makikita natin sa pakikitungo ng Dios kay Gedeon ay kaugnay sa kanyang tawag ay pagsubok ng katapatan. Pinili ng Diyos si Gedeon kahit na hindi siya masyadong malakas o mahalaga. Ipinakita niya na maaari siyang magtiwala at umasa kay Gedeon para gawin ang hinihiling niya. Gaya ni Gedeon, dapat tayong laging maging tapat sa Diyos kapag tinawag niya tayong gawin ang isang bagay.

“Kunin mo ang toro ng iyong ama... at iwasak mo ang dambana ni Baal” (Hukom 6:25). Ito ang unang trabaho ni Gedeon. Bago niya labanan ang mga masasamang tao at gawing mas mabuti ang lahat para sa lahat, kailangan niyang alisin ang masasamang bagay sa kanyang sariling tahanan. Kailangan niyang pigilan ang mga tao sa kanyang pamilya na sumamba sa huwad na mga diyos at magsimulang sumamba sa iisang tunay na Diyos. Ipinakikita nito na siya ay tapat sa Diyos. Ito ang parehong gawain na ibinigay sa mga Israelita nang sila ay pumasok upang angkinin ang Lupang Pangako (Exodo 34:13; Deut 7:5) Ito ay isang bagay na naging mahalaga para sa mga tao sa nakaraan, at patuloy na magiging mahalaga para sa mga susunod na henerasyon kapag ang Diyos ay pumili ng isang tao upang pamunuan ang kanyang mga tao pabalik sa kanya. (2 Hari 18:4; 23:14; 2 Cronica 15:16; 31:1; 34:4, 7).

“...hindi niya nagawa sa araw, ay kaniyang ginawa sa gabi” (Hukom 6:27). Ang kalooban ng Diyos ay dapat palaging sundin, ngunit ang pagiging masunurin ay hindi nangangahulugan na kailangan mong gumawa ng mali. Binibigyan tayo ng Diyos ng karunungan upang malaman kung paano sundin ang Kanyang kalooban sa pinakamahusay na paraan. Tulad ng ginawa ni Gedeon sa kanyang gawain sa gabi kapag ito ay mas ligtas (Hukom 6:28-30), at si Daniel at ang kanyang mga kaibigan ay tumanggi na kumain ng ilang pagkain upang manatiling tapat sa Diyos (Dan 1:8-16). Minsan, pinahihirapan natin ang ating sarili sa pamamagitan ng pagsuway sa Diyos sa ngalan ng pagiging tapat sa Kanya.

PAG-IISIP: Ang aking pagsunod sa pagsasagawa ng pananampalataya ay magpapatibay sa aking pananampalataya.

PANALANGIN: “Magtiwala at sumunod, dahil walang ibang paraan para maging masaya kay Jesus.”

GEDEON (V)

Ang ikaapat na aral ay makikita natin sa pakikitungo ng Dios kay Gedeon kaugnay sa kanyang tawag ay ang pangangailangan ng pagtitiwala. Isang mahalagang aral na matututuhan natin sa kuwento ni Gedeon ay ang kahalagahan ng pagtitiwala sa Diyos. Si Gedeon ay hindi sigurado sa kanyang sarili at nakaramdam ng panghihina, ngunit pinili pa rin niyang maniwala sa kapangyarihan ng Diyos. Naalala niya ang lahat ng kamangha-manghang bagay na ginawa ng Diyos sa nakaraan, ngunit nagpupumilit siyang lubusang magtiwala sa plano ng Diyos. Gayunpaman, nang dumating ang oras na harapin ang isang mahirap na hamon, nagtiwala si Gedeon sa Diyos at buong tapang na pinamunuan ang kanyang mga tao sa labanan. Ipinapakita nito sa atin na kahit na natatakot tayo o hindi sigurado, maaari tayong magtiwala sa Diyos na gagabay sa atin at tutulungan tayong malampasan ang mga hadlang.

“At sinabi ni Gedeon sa Diyos, Kung iyong ililigtas ang Israel sa pamamagitan ng aking kamay, gaya ng iyong sinalita” (Hukom 6:36). Ang paglilingkod sa Diyos ay nangangahulugan ng paghahanda, ngunit ito ay hindi lamang tungkol sa paghahanda sa ating sarili. Kailangan nating magtiwala sa Diyos kahit hindi natin nakikita ng malinaw ang lahat. Humingi si Gedeon ng tulong sa Diyos sa kanyang mahalagang trabaho, ngunit hindi siya sigurado kung magagawa niya ito. Ang mga tao ay handang lumaban para sa kalayaan mula sa kanilang mga kaaway, ngunit hindi sigurado si Gedeon. Humingi siya sa Diyos ng mga tanda upang matulungan siyang maniwala. Kahit na si Gedeon ay may mga pagdududa, ang Diyos ay matiyaga sa kanya at ipinakita sa kanya na Siya ay kasama niya. Natuto si Gedeon na higit na magtiwala sa Diyos at sinira ang mga diyus-diyosan. Gayunpaman, si Gedeon ay bumalik sa Dios na nagpahayag ng Kanyang sarili at nagpatunay na ang PANGINOON ang nakipag-usap sa kanya (Hukom 6:16-21), at alam ni Gedeon na iyon ay ang PANGINOON (Hukom 6:22). Kahit na muling nag-alinlangan si Gedeon, ipinakita sa kanya ng Diyos ang mga palatandaan upang tulungan siyang magtiwala. Ang pagtitiwala sa Diyos ay mahalaga kapag pinaglilingkuran natin Siya at sinusunod ang Kanyang mga plano.

PAG-IISIP: Ang Kristiano ay kumukuha ng kanyang kagalakan mula sa hindi nakikita, hindi sa nakikita.

PANALANGIN: “...Panginoon, nananampalataya ako; tulungan mo ang kakulangan ko ng pananampalataya.” (Marcos 9:24)

GEDEON (VI)

Ang ikalimang aral ay makikita natin sa pakikitungo ng Dios kay Gedeon kaugnay ng kanyang tawag ay ang pangangailangan ng pagsunod. Itinuro ng Diyos kay Gedeon na para makatanggap ng mga pagpapala mula sa Diyos, mahalagang sundin ang mga tagubilin ng Diyos at gawin ang mga bagay sa paraang nakalulugod sa Diyos. Nangangahulugan ito ng pagsunod sa sinasabi ng Diyos sa Bibliya at paggawa ng mga bagay para sa karangalan ng Diyos.

“At sinabi ng Panginoon kay Gedeon...” (Hukom 7:2, 4, 7). Ang tagumpay ay hindi palaging nangangahulugan ng pagkakaroon ng pinakamaraming tao sa iyong panig. Ang tagumpay ay nagmumula sa pagkakaroon ng tamang saloobin, tulad ng pagiging masunurin. Ang mga tao ay nasa problema dahil tumalikod sila sa kanilang Diyos at nagsimulang sumamba sa iba pang mga bagay. Kailangan nilang ganap na maniwala sa kanilang Diyos upang maging matagumpay. Ang tagumpay laban sa kanilang mga kaaway ay magpapakita nito. Kung umaasa sila sa kanilang sariling lakas, sila ay mabibigo. Ang mga tagubiling ibinigay kay Gedeon ay nilalayong ipakita na kailangan nilang maging mapagpakumbaba at masunurin, hindi mapagmataas. Ang hukbo ni Gedeon ay nabawasan mula sa mahigit 30,000 katao at ginawang mas maliit upang ipakita ito. Sa bandang huli, 300 lalaki na lamang ang natitira upang lumaban, ngunit nagtagumpay sila dahil nakinig sila sa Diyos.

“...Sa pamamagitan ng tatlong daang lalake na humimod ay ililigtas ko kayo...” (Hukom 7:7). Ang pag-iwas ng tubig o pagyuko ng mga tuhod upang uminom ay walang pagkakaiba. Hindi natin dapat masyadong pagtuunan ng pansin ang maliliit na bagay na ito dahil inaalis nito ang dahilan kung bakit binawasan ng Panginoon ang bilang ng mga sundalo. Ang dahilan nito ay dahil ang mga sundalo ay nagsimulang mag-isip na sila ay nananalo sa mga labanan sa kanilang sarili, nang walang tulong ng Diyos. Hindi natin alam kung paano naapektuhan ng pagbabawas na ito ang mga naiwan o ang kaaway, ngunit ang pangunahing punto ay ginawa ito upang ang mga Israelita ay umasa sa Diyos para sa tagumpay at hindi sa kanilang sarili.

PAG-IISIP: “Ang pagsunod ay ang pinakamagandang paraan para ipakita na naniniwala ka.”

PANALANGIN: Ipagkaloob Mo sa amin ang pagsunod sa Iyong Salita, at magpahinga sa Iyong kasiyahan.

GEDEON (VII)

Matapos malaman na mahalagang makinig at gawin ang sinasabi ng Diyos, natutunan din ni Gedeon na kailangan niyang magtiwala ng buo sa Diyos. Kahit na tila nakakatakot at mahirap ang mga bagay, nanatiling matatag at naniwala si Gedeon dahil alam niyang sinusunod niya ang plano ng Diyos. Dumating na ang oras para *“yumaon ka sa kalakasan mong ito”* (Hukom 6:14). Sa bandang huli, 300 lalaki lang ang pinananatili niya para lumaban, na nagpapakita na kung minsan kailangan mong magtiwala sa plano ng Diyos, kahit na tila imposible ang mga bagay.

“At nangyari nang gabing ring yaon, na sinabi ng Panginoon sa kaniya...” (Hukom 7:9). Sinigurado ng Diyos na ang lahat ay mangyayari sa paraang gusto niya, at lalo niyang pinatitiyak kay Gedeon na ang pagsunod sa Diyos ang tamang gawin. Si Gedeon at ang kanyang maliit na grupo ng mga lalaki ay matapang at may kumpiyansa habang humaharap sila sa kaaway. Pumapasok sila sa kampo ng kaaway sa gabi at narinig nila ang pakikipag-usap ng kaaway kung paano mananalo si Gedeon. Dahil dito si Gedeon at ang kanyang mga tauhan ay nakadama ng pasasalamat, pagsamba, at pagtitiwala sa Diyos. (7:15)

“...Ang tabak ng Panginoon, at ni Gedeon” (Hukom 7:18, 20). Dahil sa kaalamang mananalo sila, mas nakaramdam si Gedeon ng kumpiyansa pagkatapos na makalusot sa kampo ng kaaway. Mabilis niyang pinamunuan ang kanyang mga tao sa labanan. Natakot at nataranta ang kalaban sa dilim sa ingay ng labanan. Ang mga tao ni Gedeon ay may hawak na mga lampara sa kanilang mga kamay, hindi mga sandata. Alam nila na ang labanan ay sa PANGINOON, kaya’t sila’y tumayong matatag at masunurin. Tanging trumpeta at lampara lang ang dala nila. Ang kaaway ay tumakas, at sumigaw, nakikipaglaban sa kanilang sarili.

PAG-IISIP: “Patuloy ang mga Kristianong kawal na naglalakad bilang nasa digmaan, kasama ang krus ni Jesus na nagpapatuloy noon.”

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 86:11)

GEDEON (VIII)

Bago si Gedeon, tumulong ang ibang mga hukom na iligtas ang Israel mula sa mga masasamang tao, ngunit ang kuwento ni Gedeon ay hindi nagtatapos sa ganoong paraan. Sa Hukom kabanata 8, nalaman natin ang tungkol sa nangyari pagkatapos ng malaking labanan sa mga Madianita. Hinarap ni Gedeon ang ilang mahihirap na panahon at kinailangan niyang gumawa ng mabuti at masasamang pagpili.

“At sinabi ng mga lalake ng Ephraim sa kaniya, Bakit ginawa mo sa amin ang ganyan...” (Hukom 8:1). Alam ng Diyos na ang mga tao ng Ephraim ay magiging mapagmataas at walang galang kay Gedeon. Sinabi ng Dios na sila ay *“...magmamalaki laban sa akin...”* (Hukom 7:2). Ang Ephraim ay tinawag sa panahon ng labanan at nag-alok ng mga pampalakas (Hukom 7:24-25). Kahit na tumulong si Ephraim sa labanan at napatay ang dalawang mahahalagang kaaway, nagalit sila na hindi sila tinawag upang tumulong nang mas maaga. Inisip nila na sila ang pinakamalakas at pinakamahalagang tribo sa Israel, at hindi kinilala na ang kapangyarihan ng Diyos ang nagdulot ng tagumpay. Kinailangang pakalmahin ni Gedeon ang kanilang galit sa pamamagitan ng pagpapaalala sa kanila na ang kanilang kontribusyon ay hindi kasinghalaga ng kanilang inaakala, *“...ano ang magagawa na paris ng inyo...”* (Hukom 8:3). Hindi nila nakita ang kamay ng Dios sa lahat ng naganap, at nakaramdam ng insulto na ang mas maliliit na tribo ay napunta sa digmaan ng wala sila.

“Nang magkagayo’y ang kanilang galit sa kaniya ay lumamig, nang kaniyang sabihin yaon” (Hukom 8:3). Mayroong dakilang karunungan si Gedeon sa kanyang pakikipag-usap sa mga Efraimita. Hindi niya ipinagmalaki kung paano siya pinili ng Diyos o kung paano siya nagtipon ng isang hukbo ng 300 lalaki. Sa halip, ipinaalala niya sa kanila ang lahat ng mabubuting bagay na ginawa ng Diyos para sa kanila noong nakaraan. Ipinaramdam niya sa kanila na mahalaga sila at iniwasan ang isang away, kahit na sila ay nabalisa dahil hindi sila kasama sa malaking labanan. Ang matalinong mga salita ni Gedeon ay nakatulong sa pagpapanatili ng kapayapaan sa kanyang mga tao pagkatapos ng malaking tagumpay laban sa kanilang mga kaaway.

PAG-IISIP: Ang mahihirap na argumento ay kadalasang pinakamabuting harapin sa mahinahon na salita.

PANALANGIN: O Ama, tulungan mo ako sa aking mga tugon na hindi ako nagsusulong ng galit.

GEDEON (IX)

Ang kuwento ni Gedeon ay nagtuturo sa atin ng dalawang mahahalagang aral. Ang unang bahagi ng kuwento ay nagpapakita sa atin na mahalagang maging mapagpakumbaba kapag gustong gamitin tayo ng Diyos. Ang ikalawang bahagi ay nagtuturo sa atin na maging maingat at mag-ingat kapag nais ng Diyos na gamitin tayo.

“...Magpuno ka sa amin...sapagkat iniligtas mo kami sa kamay ng Madian” (Hukom 8:22). Pinuna ng mga Efraimita si Gedeon, ngunit tumugon siya nang may karunungan at pagpapakumbaba, na iniwasan ang isang krisis. Sa kabaligtaran, ang mga lalaki ng Israel ay nag-alok na gawin siyang kanilang tagapamahala pagkatapos ng isang makabuluhang tagumpay. Si Gedeon, na dating mababang katayuan sa Manases, ay pinili bilang hari ng mga tao. Hindi lamang niya pinalaya ang Israel mula sa pang-aapi kundi nagawa rin niyang bigyang-kasiyahan ang pagmamataas ng Efraim. Ang mga tao ng Israel ay nagtiwala kay Gedeon at sa kanyang mga inapo para sa kanilang kapakanan. Ang sitwasyong ito ay nagpapakita ng katotohanan na ang Israel ay madalas na nakakalimutan ang Diyos at umaasa sa mga tao. Ang pagtanggap ni Gedeon na itaas sa isang posisyon ng kapangyarihan ay nagpapakita ng kanyang paglaki at pagkilala na ang Diyos ang tunay na nagligtas sa kanila. Maaaring gamitin ng Diyos ang sinumang pipiliin niya, kaya dapat iwanan ang paniniwalang ang isang tao ang tanging responsable para sa kapakanan ng bansa.

“At ginawang epod ni Gedeon at inilagay sa kaniyang bayan...” (Hukom 8:27). Ang huling aksyon na naitala ng taong nagpasimula ng pagwasak sa altar ni Baal at sa pagputol ng Asera ay ang paglikha ng isang epod, na sa huli ay humantong sa kaguluhan para sa kanya at sa kanyang pamilya. Si Gedeon ay nanirahan sa Ophra, habang ang tabernakulo ng Diyos ay nasa Silo (Deut 12:5). Samakatuwid, ang desisyon ng Israel na pumunta sa Ophra sa halip na Silo ay nakita bilang isang gawa ng paghihimagsik. Sa kabila nito, ang Diyos, sa Kanyang awa, ay nagbigay sa lupain ng kapayapaan at kapahingahan sa loob ng apatnapung taon ng pamumuno ni Gedeon (Mga Hukom 8:28).

PAG-IISIP: Ang panalangin at pagbabantay ay kailangan sa panahon ng tagumpay at kagaanan gaya ng mga ito sa panahon ng matinding kagipitan.

PANALANGIN: “At Huwag mo kaming ihatid sa tukso, kundi iligtas mo kami sa masama” (Mateo 6:13).

KAPAG NAMUMUNO ANG KATIWALIAN
BUMABABA ANG MGA BANSA (I)

Ang isang natatanging kabanata sa aklat ng Mga Hukom na nagdedetalye sa pagbangon at pagbagsak ni Abimelec ay nagpapakita ng katiwalian ng tao at ng mga kahihinatnan nito sa lipunan. Ang ulat na ito ay naghahayag ng paghatol at patotoo ng Diyos sa kalikasan ng tao, gayundin ang epekto ng hindi napigilang kapangyarihan at impluwensya.

“Alalahanin din naman ninyo na ako ay inyong buto at inyong laman” (Hukom 9:2). Si Abimelec ay tusong bumangon upang agawin ang kapangyarihan at naging kahalili ng kanyang amang si Gedeon. Ang kanyang mga aksyon at pamamaraan upang matiyak ang kapangyarihan ay malinaw na sumasalamin sa kanyang personal at hindi makadiyos na ambisyon. Ang tinanggihan ni Gedeon noong nabubuhay siya, hinabol ni Abimelec pagkamatay ng kanyang ama. Sinamantala ni Abimelec ang reputasyon at impluwensya ng kanyang ama, gayundin ang mga koneksyon ng kanyang ina sa Sichem, upang makakuha ng kapangyarihan. Ang kaniyang pag-aangkin na ang lahat ng anak ni Gedeon ay mamumuno sa bayan (Hukom 9:2) ay walang batayan sa katotohanan. Sa kabila ng pagtangga ni Gedeon sa kapangyarihan para sa kanyang sarili, si Abimelec ay nagdulot ng paninibugho sa Sichem.

“At ang lahat ng mga lalake sa Sichem ay nagpupulong...at ginawang hari si Abimelec...” (Hukom 9:6). Matutukoy natin ang tatlong katangian sa mga naghahanap ng mga posisyon sa pamumuno na dapat mag-aalis ng karapatan sa kanila at gawin silang hindi karapat-dapat para sa pamumuno. Ang mga katangiang ito na ginawa ni Abimelec na nagpapahiwatig ng pagiging makasarili at di-makadiyos na ambisyon, ay kinabibilangan ng pagpapakalat ng mga kasinungalingan at kalahating katotohanan, pagtataguyod ng mga pagkakakilanlan na naghahati-hati, pakikisangkot sa panunuhol, pagpapaligid sa sarili sa mga upahang tagasuporta upang lumikha ng maling pakiramdam ng kasikatan, at pagsira sa iba upang isulong ang kanilang sariling mga layunin (Hukom 9:2-3). Ang tunay na pamumuno at tagumpay ay hindi kasama ang pananakit o pag-aalis ng iba para sa pansariling pakinabang.

PAG-IISIP: Kapag naghahanap ng mamumuno, hanapin ito sa pagkatao; hanapin ito sa pinakamahusay, hindi pinakamasama, ng tao.

PANALANGIN: Turuan mo ako, Ama, na makilala ang totoo sa mali, at mabuti sa masama.

**KAPAG NAMUMUNO ANG KATIWALIAN
BUMABABA ANG MGA BANSA (II)**

Ang talinghaga ni Jotam ay nag-aalok ng isang mahalagang aral at isang pagsusumamo para sa pagpili ng makadiyos at matatalinong pinuno. Matapos makaligtas sa pagpatay ni Abimelec sa mga anak ni Gedeon, naghatid si Jotam ng isang walang-panahon at nakapagtuturong makahulang talinghaga mula sa isang ligtas na distansya. Nakatuon ang talinghaga sa kahalagahan ng pagpili ng mga mahuhusay na pinuno, na nagbibigay-diin na ang katiwalian sa pamumuno ay maaaring makasama sa isang bansa.

“Ang mga puno ng kahoy ay naghalal ng hari na minsan” (Hukom 9:8). Inilalarawan ng talinghaga na ang unang salik na humahantong sa pag-usbong ng mga hindi karapat-dapat na pinuno ay ang pag-aatubili ng mga karapat-dapat na indibidwal na gampanan ang mga tungkulin ng pamumuno. Ang mga puno, na kumakatawan sa mga indibidwal, ay lumapit para sa pamumuno, ngunit ang mga napatunayang kapaki-pakinabang sa ibang mga lugar ng buhay ay tumanggi sa tungkulin. Ang pamumuno ay dapat ipagkatiwala sa mga responsable at may kakayahang indibidwal na nagpakita ng kanilang halaga sa pamamagitan ng kanilang mga aksyon. Gayunpaman, kapag nilapitan, hindi nila dapat tanggihan ang karagdagang mga responsibilidad para sa kapakinabangan ng Diyos at ng iba. Ang pagtanggì sa mga piling indibidwal ang unang isyu na itinampok sa talinghaga. Ang pangalawang kadahilanan ay ang pagbaba ng mga pamantayan. Ang mga puno ay naging isang dawag na walang maibibigay, dahil lamang sa mga piniling puno ay tumanggi. Kapag ang mga pagpili ay ginawa dahil sa pangangailangan sa halip na merito, ang mga pamantayan ay nagsisimulang madulas. Mahalagang mapanatili ang matataas na pamantayan at ipagpatuloy ang paghahanap ng angkop na mga kandidato. Ang ikatlong salik ay ang kawalang-interes sa paggawa ng desisyon. *“Lahat ng mga puno” (Huk 9:14)*, maging ang mga piniling puno na tumanggi sa pamumuno ay pumayag sa mga hindi karapat-dapat na indibidwal na umako sa tungkulin. Bagama’t hindi lahat ay maaaring maging pinuno, lahat ay dapat gumawa ng matalinong mga pagpili, na sumusuporta sa mga karapat-dapat na indibidwal kaysa sa hindi karapat-dapat.

PAG-IISIP: Kapag ang gobyerno ay inialok sa hindi karapat-dapat, ang lipunan ay nabubulok.

PANALANGIN: Ama, bigyan mo kami ng karunungan sa aming pagboto.

KAPAG NAMUMUNO ANG KATIWALIAN BUMABABA ANG MGA BANSA (III)

Ang talinghaga ni Jotam, na naghula ng mga pangyayaring naganap noong panahon ni Absalom, ay nagpapakita ng simulain na ang mga kilos ay may bunga. Ang kasabihang “tulad ng nanganak ng katulad” ay ipinakita ng ideya na ang mga gumagamit ng karahasan sa huli ay haharap sa karahasan sa kanilang sarili (Mateo 26:52). Sa katulad na paraan, ang kuwento ni Abimelec ay naglalarawan kung paano ang pagkakanulo ay humahantong sa higit pang pagkakanulo, na nagbibigay-diin sa konsepto ng pag-aani ng kung ano ang itinanim ng isa.

Si Abimelec ay naghari sa Israel sa loob ng tatlong taon, na nakakuha ng kapangyarihan sa tulong ng mga Sechemita. Gayunpaman, ang mga unang sumuporta sa kanya ay tumalikod sa kanya, na humantong sa kanyang pagkakanulo. Kapag ang panlilinlang at pagkamakasari ay pinagtagpo ang mga tao, hindi maiiwasan ang hindi pagkakasundo. Ang kabayaran ng Diyos para sa sariling pagtataksil ni Abimelec sa kanyang pamilya ay makikita sa pagtataksil na kanyang kinakaharap.

“...Maglingkod kayo sa mga lalake ni Hamor na ama ni Sichem: nguni’t bakit kami maglilingkod sa kaniya?” (Hukom 9:28). Ang uri ng apela na ginamit ni Abimelec upang makuha ang suporta ng mga lalaki ng Sichem ay ang parehong uri ng apela na sa huli ay nagbalik sa kanila laban sa kanya. Ang impluwensyang nakukuha sa pamamagitan ng mga personal na koneksyon ay madaling mawala. Natuwa si Abimelec sa mga lalaki ng Sichem, para lang hamunin ni Gaal ang kanilang katapatan sa kanya. Hindi katalinuhan na umasa sa suporta ng mga taong nakikibahagi sa makasalanang mga gawain, dahil pabagu-bago ang kanilang katapatan. Ang mga nagtataksil sa iba upang makamit ang katapatan ay haharapin din nila ang pagtataksil sa kanilang sarili. Ito ay makikita sa binalak na pagnanakaw ng mga lalake ng Sichem (Hukom 9:25) at ang paghihimagsik ni Gaal laban kay Abimelech (Hukom 9:26).

Walang sinuman sa kanila ang nakinabang sa kanilang mapanlinlang na mga gawa; sa katunayan, lahat sila ay napahamak dahil sa kanila.

PAG-IISIP: Ang katiwalian at bisyo ay nagdudulot ng kahihyan, at nagpapababa sa isang bansa.

PANALANGIN: Ama, ilayo mo kami sa kasamaan at patnubayan mo kami sa katuwiran, at nawa’y manahan kami sa kapayapaan sa aming bansa.

TOLA AT JAIR

Pagkamatay ni Abimelec, nakatagpo tayo ng dalawang hukom, sina Tola at Jair. Nakawiwili ang kanilang mga salaysay dahil sa kakulangan ng impormasyon hinggil sa kanilang mga aksyon at pangyayari. Sa kaibahan, ang kuwento ni Gedeon ay puno ng mga detalye at mahahalagang aral. Kapansin-pansin din ang paglalarawan ng kadiliman at katiwalian na dala ni Abimelec, sa kabila ng maikling tagal nito. Pagkatapos ay ipinakilala sina Tola at Jair, na ang kanilang buong buhay ay buod sa limang talata lamang. Sa kabila ng kaiklian na ito, saklaw ng hanggang apatnapu't limang taon ang saklaw. Habang ang mga tao ay madalas na nagsasalita tungkol sa “kalma bago ang bagyo,” sina Tola at Jair ay kumakatawan sa isang pakiramdam ng kalmado na sumusunod sa magulong panahon.

“Si Tola na anak ni Pua, na anak ni Dodo, isang lalake ng Issachar; at siya’y tumahan sa Samir na lupaing maburok ng Ephraim.” (Hukom 10:1). Pagkatapos ni Abimelec, na mapanlinlang na umagaw ng kapangyarihan at awtoridad sa pamamagitan ng pagmamanihala ng mga ugnayan ng pamilya, “buto at laman” (Hukom 9:2), si Tola, isang residente ng Isacar sa mga burol ng Efraim, ay nagsilbi bilang isang hukom para sa Israel.

Ang nepotismo at ang nagresultang despotismo ay humantong sa isang digmaang sibil, na ang kuwento ni Tola ay konektado dito. Ang pokus ay hindi sa mga aksyon ni Tola o sa kanyang dalawampu't tatlong taong paghahari, kundi sa katotohanan na sa panahon ng paghingi ng tulong sa pamilya, ang Diyos ay nagbigay ng tulong at nagdala ng kapayapaan. Ang mga iniisip ng mga tao pagkatapos ni Abimelec ay hindi alam, ngunit sinasabing dalawang hukom ang nagligtas sa Israel nang hindi gumagamit ng tradisyonal na mga sandata tulad ng mga espada, kalasag, busog, o palaso. Sa halip, idiniin na ang kapayapaan ay nakamit sa ilalim ng kanilang patnubay.

“At pagkamatay niya’y bumangon si Jair, na isang Galaadita; at siya’y naghukom sa Israel ng dalawang pu't dalawang taon” (Hukom 10:3). Si Jair, isang Galaadita, ang unang hukom na nagmula sa kabilang ibayo ng Ilog Jordan. Ito ay maaaring magpahiwatig ng antas ng kapayapaan na dumating pagkatapos ng magulong panahon sa ilalim ni Abimelec. Katulad ni Gedeon, si Jair ay may tatlumpung anak. Bagama't hindi pambihira ang mga kilos nina Tola at Jair, sila ay tapat na mga pinuno tulad ng mga nauna sa kanila. Ang mga ito ay nagsisilbing katibayan na ang biyaya ng Diyos ay sagana sa lahat ng kanyang mga tagasunod.

PAG-IISIP: Kahit sa panahon ng kapayapaan at kapahingahan, ang biyaya ng Diyos ang ating lakas.

PANALANGIN: Ama, ipagkaloob Mo sa amin ang kapayapaan sa

JEPHTE (I)

Matapos makaranas ng isang yugto ng kapayapaan sa panahon ng paghahari nina Tola at Jair, bumalik ang Israel sa idolatriya. Ang kasalanan at pagsamba sa mga diyus-diyosan sa Israel ay naging laganap at Pabloit-ulit. Nagpakitang tapat ang mga tao sa mga hukom, ngunit walang patnubay, naligaw sila tulad ng mga tupa, bawat isa ay sumusunod sa kanilang sariling mga pagnanasa. Ang pagkakaiba-iba ng kanilang mga idolatrosong gawain ay sumasalamin sa lalim ng kanilang moral na katiwalian at kahinaan, gayundin ang pang-akit ng mga dayuhang relihiyon.

“At ginawa ulit ng mga anak ni Israel ang kasamaan sa paningin ng Panginoon...” (Hukom 10:6). Ang apostasiya ng Israel ay binibigyang-diin ng madalas na paggamit ng pang-ugnay na “at” kasunod ng saserdoteralang “sa paningin ng Panginoon” ng walong beses. Tinukso sila ng mga idolatrosong gawain ng mga kalapit na bansa at sa huli ay tumalikod sa Diyos, nakalimutan ang kanilang kasaysayan at bumalik sa mga diyus-diyosan na naging sanhi ng kanilang pagdurusa. Sa halip na manatiling tapat sa tanging tunay na Diyos na nagligtas sa kanila, niyakap nila ang mga huwad na diyos sa malaking halaga. Mabilis silang naniwala sa mga kasinungalingan at tinatanggi ang katotohanan, sumusunod sa bawat kapritso at nagpapakasasa sa makasalang kasiyahan habang nakakalimutan ang kapayapaang nagmumula sa Diyos.

“At ang galit ng Panginoon ay nagalab laban sa Israel” (Hukom 10:7). Ang mga kahihinatnan at paghatol para sa apostasiya ay malinaw na ipinakita sa atin sa pamamagitan ng galit ng PANGINOON na ibinuhos sa pagkastigo at pang-aapi (Huk 10:7-10), gayundin sa pamamagitan ng pagsaway ng PANGINOON (Hukom 10:11-14). Sa kabila ng walang wastong batayan para sa tulong at paglapit sa mga diyus-diyosan para sa tulong, ang biyaya ng Diyos ay higit pa sa kasaganaan ng kasalanan (Rom 5:20), at muli Niyang ipagkakaloob ang Kanyang biyaya sa kanila.

PAG-IISIP: Ang pagsunod ay nagpapatunay ng katapatan. Sundin and Diyos o ang kasalanan.

PANALANGIN: O Ama, ipagkaloob nawa na hindi namin pagbigyan ang aming sarili kundi maging maingat at isalang-alang kung gaano kadalas naming pinukaw ang Iyong poot laban sa amin.

JEPHTE (II)

Sa Hukom 11, ipinakita sa atin ang kuwento ni Jephthe, isang lalaki na ang kuwento ay nagsimula sa kanyang pagtanggap dahil sa pagiging masamang babae ng kanyang ina. Ang kanyang kuwento ay katulad ngunit mas masahol pa kaysa kay Abimelech. Sa kabila ng pagpapalayas ng kanyang sariling pamilya, si Jephthe sa huli ay pinili ng Diyos upang ilitas ang Kanyang bayan, gaya ng binanggit sa Hebreo 11:32.

“Nang magkagayo’y tumakas si Jephthe sa harap ng kaniyang mga kapatid...” (Hukom 11:3). Si Jephthe ay tinanggihan at ipinatapon ng mga kapatid ng kanyang ama, na humantong sa kanya sa isang landas na sa huli ay nagpabalik sa kanya sa nakaraan. Naging pinuno siya ng isang grupo ng mga itinaboy na katulad niya at, sa pamamagitan ng banal na layunin, nag-aral siya at naghanda na paglingkuran ang mismong mga taong tumanggi sa kanya. Sa kabila ng pagkakaitan ng kanyang nararapat na mana, tinawag siya na pamunuan ang pakikipaglaban sa mga Ammonita upang matiyak ito.

“At sinabi ni Jephthe sa mga matanda sa Galaad...” (Hukom 11:7). Nang humingi ng tulong ang mga matatanda kay Jephthe, ipinaalala niya sa kanila ang mga ginawa ng kanyang mga kapatid ngunit pumayag pa rin na tulungan sila dahil sa kanilang paghihirap. Bumalik siya sa lipunang nagpatalsik sa kanya noon at nanguna sa kanilang pakikipaglaban sa mga Ammonita. Sa kabuuan ng kanilang talakayan, tinukoy ni Jephthe ang PANGINOON bilang pinagmumulan ng kanyang lakas at patnubay para sa paparating na labanan. Hindi tulad ni Abimelec, humingi si Jephthe ng pagsang-ayon mula sa PANGINOON sa Mizpeh bago tinanggap ang kahilingan ng matatanda (Huk 11:9-11).

PAG-IISIP: Ang pagpili ng Diyos ay hindi pinamamahalaan ng mga tuntunin ng tao.

PANALANGIN: O Ama, tulungan Mo akong magtiwala sa Iyo sa aking mga desisyon at kinabukasan.

JEPHTE (III)

Ang unang pagkilos ni Jephthe ay diplomatiko, dahil pinili niyang magpadala ng mga mensahero sa hari ng mga Ammonita sa halip na agad na makipagdigma. Sa pagsunod sa mga turo ng Diyos sa pamamagitan ni Moises, inuna niya ang paghahanap ng kapayapaan bago gumamit ng karahasan. Idiniin na ang bayan ng Diyos ay hindi dapat makisali sa di-makatarungang mga digmaan, lalo na laban sa mapayapang mga kapitbahay, o lumaban sa negatibong motibo gaya ng pagkapoot o kasakiman sa kapangyarihan. Sa pamamagitan ng pakikipag-usap sa haring Ammonita, ipinakita ni Jephthe na ang mga Ammonita ang may kasalanan, hindi ang sarili niya (Hukom 11:27), na ginagawang makatarungan ang kaniyang pakikipagdigma sa paningin ng Diyos.

“At nagsugo uli si Jephthe ng mga sugo sa hari ng mga anak ni Ammon” (Hukom 11:14). Nagsisimula ito sa isang detalyadong paliwanag ng mga makasaysayang katotohanan na sumusuporta sa pag-aangkin ng Israel sa makasaysayang pag-aari ng mga Amorrheo at Moabita. Si Jephthe ay may kaalaman tungkol sa kasaysayan ng Israel at sa mga pangyayaring nakaulat sa Pentateuch (Ang Mga Limang Aklat ni Moises). Ang pananakop ni Sihon, ang Amorrheo na hari, ay inilarawan sa Mga Bilang 21, na kinabibilangan din ng mga hangganan ng Ammonita sa talata 24. Ang kuwento ni Balaam at Balak ay matatagpuan sa Mga Bilang 22 hanggang 24. Pagkatapos ay tinapos ni Jephthe ang kanyang tugon sa haring Ammonita sa pamamagitan ng binibigyang-diin ang katotohanan na ang mga Moabita ay hindi tumutol, sa kabila ng posibleng pagkakaroon ng mas malakas na pag-aangkin (Hukom 11:25).

“Hindi mo ba aariin ang ibinigay sa iyo ni Chemosh na iyong Diyos upang ariin?...” (Hukom 11:24). Ang mensaheng ipinarating ni Jephthe ay nagdadala rin ng espirituwal na kahalagahan. Ang kanyang patotoo sa kasaysayan ng Israel ay nagpapakita na ang Israel ay hindi aktibong hinanap ang lupain na kalaunan ay kanilang inari. Kahit na sila ay dumaaan upang angkinin ang Lupang Pangako, ang kanilang layunin ay dumaaan lamang sa partikular na lupain na pinag-uusapan ngayon (Deuteronomio 2:9, 29).

PAG-IISIP: Hindi dapat ang salungatan ang unang opsyon o paraan ng mananamalataya.

PANALANGIN: Ama, bigyan mo kami ng karunungan sa oras ng kagipitan upang ituloy ang kapayapaan.

JEPHTE (IV)

Si Jephthe, na napilitang lumaban sa mga Ammonita at binigyang-inspirasyon ng Espiritu ng PANGINOON, ay nakipaglaban. Pinamunuan niya ang Israel, na kinausap ang mga matatanda, ang mga tao, at ang hari ng mga Ammonita. Ang kanyang mga aksyon ay hinimok ng banal na patnubay, na ginawa siyang isang tao ng Diyos para sa kanyang kapanahunan.

“At nagpanata si Jephthe ng isang panata sa Panginoon...” (Hukom 11:30). Naniniwala si Jephthe na ang tagumpay ay nasa kamay ng PANGINOON at ibibigay Niya ito, tulad ng nakikita sa kanyang pakikipag-usap sa mga matatanda na humiling sa kanya na pamunuan sila laban sa mga Ammonita (Hukom 11:9). Inasahan ni Jephthe ang tagumpay nang tanggapin niya ang hamon at sumumpa. Ang paggawa ng panata ay isang paraan upang ipahayag ang debosyon at pangako ng isang tao sa Diyos, tulad ng ipinapakita sa mga sipi tulad ng Gen 28:20, Mga Bilang 6:2, at 30:2. Ang Deuteronomio 23:21-23 ay nagbibigay ng mga patnubay sa paggawa ng mga panata, na nagbibigay-diin na ang mga panata ay dapat na naaayon sa kalooban ng Diyos at ayon sa batas. Bagaman ang mga panata ay isang personal na pagpili, ang mga ito ay nakikita bilang may-bisa at kailangang matupad kapag ginawa, gaya ng nakasaad sa Mga Awit 61:8 at 116:14.

Ang mga pananagutan na kaakibat ng paggawa ng mga panata ay nangangailangan na sila ay seryosohin, na may maingat na pagsasaalang-alang sa kalooban at patnubay ng Diyos. Ang mga panata ay hindi dapat gawin nang pabigla-bigla o batay sa mga emosyon. Ang isang halimbawa nito ay makikita sa kuwento ni Josue at ng mga Gibeonita. Sa 2 Samuel 21, pinanagutan ng Diyos ang Israel sa paglabag ni Saul sa isang sumpa. Kinakailangan na maging tapat at nakatuon sa pagtupad sa ating mga panata, at ang lahat ng mga panata ay dapat gawin nang may pag-iisip at may layuning magdala ng kaluwalhatian sa Diyos. Ang kasal at ministeryal na mga panata ay kadalasang binabalewala sa modernong panahon, ngunit kapag ang isang panata ay ginawa, hindi ito dapat sirain dahil ito ay labag sa kalooban ng Diyos.

PAG-IISIP: Dapat tayong lumapit sa Diyos nang may pag-iingat kapag nasa gitna ng problema o pagkabalisa.

PANALANGIN: (Gamitin ang Jonas 2:9.)

JEPHTE (V)

Ang pagtatagumpay ni Jephthelaban sa mga Ammonita ay ginagarantiyahan, sa kabila ng limitadong impormasyong ibinigay. Sa kanyang matagumpay na pagbabalik sa Mizpa, habang ang lupain ay nagdiriwang, inaasahan ni Jephth na ang mga pinuno ng Israel ay tutuparin ang kanilang pangako sa kanya, tulad ng kanyang nilayon na tutuparin ang kanyang pangako at panata sa Panginoon.

“At si Jephth ay naparoon sa Mizpa sa kaniyang bahay...” (Hukom 11:34). Sa kanyang takot at pagkabalisa, binati siya ng kanyang anak na babae at ngayon ang kanyang kaisa-isang anak ay naging pag-aari ng Diyos dahil sa kanyang panata. Nagdalamhati si Jephth sa kaniyang anak dahil sa kaniyang mapusok na panunumpa. Ang mga panata ay dapat tuparin nang may kagalakan at debosyon, hindi nang may pagsisisi. Ang panghihinayang ni Jephth ay nagpapahiwatig na siya ay nagmadaling magdesisyon at hindi pinag-isipang mabuti. Sa kabaligtaran, tinupad ni Ana ang kanyang panata sa pamamagitan ng isang awit at sakripisyo. Ang mga nagbibigay sa PANGINOON ay hindi dapat makaramdam ng panghihinayang o pagkawala. Ang pag-aalay ng ating sarili bilang isang buhay na sakripisyo (Rom 12:1) ay dapat gawin nang may kagalakan bilang isang makatwirang paglilingkod.

“...Ama ko, iyong ibinuka ang iyong bibig sa Panginoon; gawin mo sa akin ang ayon sa ipinangusap ng iyong bibig...” (Hukom 11:36). Kapansin-pansin ang tugon ng anak ni Jephth dahil sa kanyang pasasalamat sa pakikialam ng Diyos, na naging dahilan upang tuparin niya ang panata ng kanyang ama nang walang pag-aalinlangan. Kusa niyang isinakripisyo ang kanyang buhay at pagkabirhen (Hukom 11:37) bilang tanda ng pasasalamat sa Diyos. Sa kabila ng paghiling ng dalawang buwang pagpapaliban, hindi niya ginamit ang panahong ito para magdalamhati o pagsisihan ang kanyang desisyon, bagkus ay ginugol niya ito kasama ang kanyang mga kabataang kasama. Bumalik siya bilang ipinangako upang payagan ang kanyang ama na tuparin ang kanyang panata sa Panginoon, na nagpapakita ng kanyang pangako sa pagtupad ng mga pangako.

PAG-IISIP: Gumawa ng mga panata na tutuparin mo nang may kagalakan, hindi nang may panghihinayang.

PANALANGIN: Ama, bigyan mo ako ng biyayang matakot sa Iyo at tuparin ang aking mga panata nang may kagalakan.

JEPHTE (VI)

Sa panahon ng mga hukom, ang mga lalaki ng Ephraim ay tumindig laban sa isang hukom sa ikalawang pagkakataon, na humantong sa isang digmaang sibil hindi tulad ng unang pangyayari kay Gedeon. Si Jephthe, na dati nang hiniling na mamuno sa pakikipaglaban sa mga Ammonita, ay hindi sinubukang patahimikin ang mga Efraimita tulad ng ginawa ni Gedeon. Sa halip, ipinahiya niya ang kanilang pagmamataas sa kanyang mga salita at kilos.

“At sinabi ni Jephthe sa kanila, Ako at ang aking bayan ay totoong nakipaglaban sa mga anak ni Ammon; at nang tawagan ko kayo, hindi ninyo ako iniligtas sa kanilang kamay” (Hukom 12:2). Inakusahan ni Jephthe ang mga Efraimita na hindi tumulong kapag hiniling at tumanggi na magbigay ng pamumuno sa panahon ng krisis. Bilang resulta, ang pamumuno ay kailangang matagpuan sa ibang lugar. Pinahirapan ng mga Ammonita ang mga Israelita sa loob ng labingwalong taon (Hukom 10:8), at ngayon ay ibinabaling ng mga Efraimita ang kanilang mga sandata hindi laban sa kaaway, kundi laban sa kanilang mga kapwa Israelita na tumulong na talunin ang kanilang kalaban.

“Nang magkagayo’y pinisan ni Jephthe ang lahat ng lalake ng Galaad, at nakipaglaban sa Ephraim...” (Hukom 12:4). Ang kanilang mga pananakot kay Jephthe ay nagbunga ng matatag at mapagpasyang aksyon na ginawa. Tinukoy ng mga Efraimita ang mga Galaadita bilang “mga takas ng Ephraim,” (Hukom 12:4) na tinatrato sila bilang mga hindi kanais-nais na mga tagalabas. Ang mga pagtawid na dating binantayan ng mga tauhan ni Efraim noong panahon ni Gedeon ay pinoprotektahan na ngayon ng mga tauhan ni Jephthe, na gumamit ng simpleng pagsubok upang makilala ang mga naghahanap ng daanan. Ang mga tao ng Ephraim ay nalantad sa pamamagitan ng kanilang pananalita: ang kanilang mga unang mapagmataas na salita laban kay Jephthe ay humantong sa labanan, at ang kanilang pagkatalo ng mga Galaadita ay nakumpirma nang hindi nila mabigkas nang tama ang “Shibboleth,” na nagresulta sa pagkamatay ng apatnapu’t dalawang libong lalaki (Hukom 12:6).

PAG-IISIP: Ang pagmamataas ay hindi kailanman pakinabang kaninuman, ang paglunok ng iyo ay hindi mo ikamamatay.

PANALANGIN: Ama, tulungan mo akong labanan ang pagmamataas at kayabangan at manatiling mapagpakumbaba.

IBZAN, ELON AT ABDON

Pagkatapos ni Abimelec, may dalawang hukom na namumuno nang mapayapa at tahimik. Kasunod ni Jephte, ang ulat ay lumipat sa tatlong hukom na namahala din sa Israel nang hindi nahaharap sa anumang halatang panlabas na pagbabanta. Bagaman hindi detalyado ang kanilang tiyak na mga kontribusyon, waring nakatuon ang pansin sa mga kahihinatnan ng padalus-dalos na panata ni Jephte. Dalawa sa mga hukom na ito ay may binanggit na mga anak (Hukom 12:9,14), hindi tulad ni Jephte, ngunit hindi sila nagsagawa ng anumang kabayanihan o nagsakripisyo. Gaya ni Jephte, ang kanilang paghahari ay pansamantala, kung saan si Jephte ay naghari sa loob ng anim na taon bago siya mamatay, na posibleng binilisan ng pagdadalamhati sa pagkawala ng kaniyang anak. Si Ibzan at Abdon ay bawat isa ay naghari sa loob ng pito at walong taon ayon sa pagkakasunod-sunod bago pumanaw, habang si Elon ay naghari sa loob ng sampung taon bago siya namatay, na walang binanggit sa kanyang mga anak. Ang hindi maiiwasang kamatayan ay binibigyang-diin sa pamamagitan ng mga ulat ng mga hukom na ito.

“At si Ibzan ay namatay, at inilibing sa Bethlehem” (Hukom 12:10). Matapos ang lahat ng kabutihang ginawa ni Ibzan para sa Israel at sa kanyang pamilya, siya ay namatay. Ang hindi maiiwasang kamatayan ay dapat magpaalala sa atin na mamuhay nang maingat. Anuman ang mga sitwasyong kinakaharap natin, mabuti man o masama, obligado tayong masigasig na gampanan ang ating mga tungkulin, gaya ng ipinapayo ng Ecclesiastes 9:10: *“Ang anumang masumpungang gawin ng iyong kamay, gawin mo ng iyong kapangyarihan; sapagka’t walang gawa, ni katha man, ni kaalaman man, ni karunungan man, sa Sheol, na iyong pinaparunan.”* Dapat tayong maging masunurin at tapat sa ating Panginoon at Tagapagligtas gaya ng iniutos ng Ecclesiastes 12:13-14: *“Ito ang wakas ng bagay; lahat ay narinig: ikaw ay matakot sa Diyos, at sundin mo ang kaniyang mga utos: sapagka’t ito ang buong katungkulan ng tao. Sapagkat dadalhin ng Diyos ang bawat gawa sa kahatulan, pati ng bawat kubling bagay, maging ito’y mabuti, o maging ito’y masama.”*

PAG-IISIP: Ang kaaliwan ng mananampalataya ay minsan lang siyang mamamatay.

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 90:12)

SAMSON (I)

Si Samson ang hukom na tumatanggap ng pinakadetalyadong saklaw sa aklat ng Mga Hukom. Ang kanyang kuwento ay sumasaklaw sa apat na kabanata, simula sa pagpapahayag ng kanyang kapanganakan ng isang anghel sa kanyang mga magulang. Hindi tulad ni Gedeon, na ang salaysay ay nakatuon sa kanyang pagtawag at paghahanda para sa labanan, ang kuwento ni Samson ay nagbibigay-diin sa kanyang mga pagsasamantala, personal na buhay, at mga kahinaan, sa kabila ng paggamit ng Diyos. Habang ang salaysay ni Gedeon ay nagbibigay-diin sa tugon ng tao sa soberanya ng Diyos, ang salaysay ni Samson ay nagbibigay-diin sa responsibilidad ng tao sa pamumuhay ayon sa bokasyon at pagtawag mula sa Diyos. Sa kaibahan sa ibang mga hukom, na tumanggap ng personal na tawag mula sa Diyos, ang pagtawag kay Samson ay inihula ng isang anghel sa kanyang ina bago pa man siya isinilang.

“Ngayon nga’y mag-ingat ka, isinasamo ko sa iyo...ang bata ay magiging Nazareo sa Diyos mula sa sinapupunan hanggang sa araw ng kaniyang kamatayan” (Hukom 13:4-7). Nagsimula ang kuwento sa unang pagkikita ng asawa ni Manoa sa anghel, na nagbubuod ng apatnapung taon ng pang-aapi ng mga Filisteo nang hindi nagsasaad ng mga detalye. Ang anghel ay naghatid ng balita ng kanyang nalalapit na pagiging ina at binalangkas ang kanyang mga responsibilidad sa pagpapalaki sa anak. Ginampanan ng ibang mga hukom noong nakaraan ang kanilang mga tungkulin nang may paggalang, habang si Samson ay inutusan na tumuon sa kanyang pagkatao sa halip na sa kanyang mga aksyon lamang. Ang lakas upang gampanan ang kanilang mga tungkulin ay nagmula sa PANGINOON, na nakikita sa pamamagitan ng Pabloit-ulit na presensya ng Espiritu ng PANGINOON. Ang kahalagahan ng pagkakaroon ng dalisay at dedikadong buhay, hindi lamang sa paglilingkod kundi palagi, ay binigyang-diin sa pagdalaw ng anghel. Napansin na tinanggap ng asawa ni Manoa ang mga tuntuning ito nang walang tanong, at ibinahagi ni Manoa ang pakikipagtagpo sa kanya. Ang pagsunod sa mga tuntunin ng Diyos ay mahalaga sa paglilingkod sa Kanya, at ang pagsunod ay susi sa tungkulin ng tao.

PAG-IISIP: Bilang mga anak ng Diyos, ang kabanalan ay dapat na ating pamantayan at layunin.

PANALANGIN: Ipagkaloob mo, O Ama, na kami ay manatili kay Cristo at sumunod sa Kanyang salita para sa Iyong papuri at kaluwalhatian sa lahat ng araw ng aming buhay.

SAMSON (II)

Muling binisita ng anghel si Manoa at ang kanyang asawa dahil hiniling ito ni Manoa matapos marinig ang tungkol sa unang pagdalaw. Sa pagdalaw na ito, ipinaliwanag ng anghel ang mahahalagang bagay na kailangang gawin ng mga magulang na maaaring nakalilito para sa mga taong magiging magulang.

“...ituro sa amin kung ano ang aming gagawin sa bata na ipangananak” (Hukom 13:8). Ang kahilingang ito ay nagbibigay-diin sa kahalagahan ng mga responsibilidad ng magulang at pag-aalaga. Inilalarawan nito ang mga magulang bilang mga tagapag-alaga na ipinagkatiwala ng Diyos na hubugin ang kanilang mga anak na naaayon sa Kanyang banal na plano. Samakatuwid, dapat na pamilyar ang mga magulang sa kalooban at mga turo ng Diyos upang mapatnubayan nang naaangkop ang kanilang mga pinagpalang anak. Ang katotohanan na sinagot ng Diyos ang kahilingan ni Manoah sa pamamagitan ng pagbibigay ng patnubay sa pagiging magulang ay higit na binibigyang-diin ang Kanyang pagnanais na maunawaan ng mga magulang ang kanilang papel sa pagpapalaki ng mga anak. Sa huli, ipinagkatiwala sa mga magulang ang tungkuling itaas ang indibidwal na pinili ng Diyos upang iligtas ang Israel mula sa pang-aapi ng mga Filisteo.

“...Sa lahat ng aking sinabi sa babae ay mag-ingat siya” (Hukom 13:13). Ang anghel ay hindi nagpakilala ng anumang bagong impormasyon, bagkus ay inulit kung ano ang alam na. Dahil man sa kawalan ng pananampalataya o pag-aalinlangan ni Manoa upang humingi ng kumpirmasyon, o sa anumang kadahilanan na hindi nasisiyahan si Manoa sa paliwanag ng kanyang asawa, maliwanag na ang kalooban at salita ng Diyos ay hindi nagbabago. Hindi natin dapat asahan ang anumang mga bagong paghahayag na maging mabuting magulang, o maniwala na tayo ay hindi kasama sa anumang mga tungkulin na nakabalangkas sa Salita ng Diyos. Ang ating mga pananagutan, gaya ng binalangkas sa Salita ng Diyos at ipinarating sa atin ng Kaniyang tapat na mga lingkod, ang dapat nating sundin. Ang kabanalan at kadalisayan ng mga magulang ay may papel sa sariling kabanalan at moral na katayuan ng bata.

PAG-IISIP: “Walang laman na dapat Mo akong punuin, isang malinis na sisidlan sa Iyo kamay.”

PANALANGIN: Para sa Iyong paggamit, linisin mo ako sa pamamagitan ng Iyong Salita, at punuin mo ako ng Iyong Espiritu.

SAMSON (III)

Ang pag-uusap ni Manoa at ng anghel ay naiiba sa pakikipag-usap ng kanyang asawa sa anghel. Ang pagkakaibang ito ay maaaring maiugnay sa katotohanang “*hindi nalalaman ni Manoa na siya’y anghel ng PANGINOON*” (Hukom 13:16). Nakatuon si Manoa sa estranghero na nagdala ng magandang balita at pagpapala na matagal na nilang inaasam. Itinatampok ng pakikipag-ugnayang ito ang biyaya at pasensya ng Diyos sa Kanyang mga anak na walang kamalayan sa Kanya, na ginagabayan sila tungo sa pag-unawa sa Kanyang kalooban.

“...Isinasamo ko sa iyo na ikaw ay aming mapigil, upang maipagluto ka namin ng isang anak ng kambing” (Hukom 13:15). Hiniling ni Manoa na maghanda ng pagkain, ngunit kulang siya sa kaalaman kung paano sasamba sa Diyos. Pagkatapos ay tinuruan siya kung paano sumamba nang maayos sa kanyang kahilingan. Ang pagkakaroon lamang ng motibo ay hindi sapat para sa paglilingkod sa Diyos; dapat ding sumunod sa kalooban ng Diyos. Ang mga pagsisikap at paghahanda ni Manoa ay magiging walang kabuluhan maliban kung ito ay nakaayon sa Salita at mga tagubilin ng Diyos.

“...Ano ang iyong pangalan, upang pangyayari ng iyong mga salita ay magbigyan ka naming ng karangalan?” (Hukom 13:17). Hindi nasagot ang tanong ni Manoa, ngunit binigyan siya ng anghel ng pang-unawa. Ang mga naghahanap ng kung ano ang kinakailangan ay makakatanggap ng tugon, habang ang hindi nauugnay na impormasyon ay mananatiling hindi alam. Ang kumpirmasyon ng kung ano ang mahalaga para sa kanilang layunin ay ibinigay kay Manoah. Patuloy siyang naghandog ng mga handog na susunugin sa Panginoon, at ang tunay na pagkakakilanlan ng anghel ay nahayag nang siya ay lumabas mula sa apoy ng altar sa harap ng kanilang mga mata (Mga Hukom 13:20).

“...Walang pagsalang tayo’y mamamatay sapagka’t ating nakita ang Diyos” (Huk 13:22). Ang kamangmangan ni Manoa ay humantong sa kanyang pagluluksa, na nagturo sa atin ng kahalagahan ng maka-Diyos na pakikisama. Sa gitna ng kaniyang takot, ang kaniyang asawa ay nagbigay ng pampatibay-loob habang siya ay gumagamit ng mabuting pangangatuwiran.

PAG-IISIP: (Basahin ang Ecclesiastes 4:9-12).

PANALANGIN: Ipagkaloob mo sa amin ang biyaya upang sumunod sa Iyong kalooban, Ama.

SAMSON (IV)

Ang mga talatang Mga Hukom 13:24-25 ay naglalaman ng talaan ng kapanganakan ni Samson at isang buod ng kanyang pagpapalaki. Ang talaang ito ay nagpapakita ng katapatan ng Diyos sa pagtupad ng Kanyang pangako sa mga magulang ni Samson tungkol sa kanyang kapanganakan at paggamit sa kanya upang iligtas ang mga Israelita mula sa mga Filisteo. Itinatampok din nito ang katapatan ng mga magulang ni Samson sa pagtupad sa kanilang mga tungkulin sa pagpapalaki sa kanya ayon sa mga tagubilin ng PANGINOON na ibinigay ng anghel sa asawa ni Manoa at sa pagpapalaki sa kanya bilang isang Nazareo.

“At nanganak ang babae ng isang lalake...” (Hukom 13:24). Kasunod ng mga pagdalaw at pangako ng anghel, ang babae ay nagsilang ng isang anak na lalaki. Tinupad ng Diyos ang Kanyang pangako, at sinunod ng babae ang Kanyang mga tagubilin. Ibinigay ng Diyos ang taong Kanyang pinili. Ang mga probisyong ito ay banal at nagmula sa Diyos. Ang mga ito ay banal dahil ang pagpili ng Diyos sa mga magulang ni Samson ay maiuugnay lamang sa Kanyang banal na kalooban. Ito ay isang kaloob mula sa Diyos na ang pagpapalaki ni Samson ay naiimpluwensyahan ng mga desisyon at aksyon ng kanyang mga magulang. Gayunpaman, ang Diyos ay may papel dito, at ang kanyang mga magulang ay mayroon ding sinasadyang mga pananagutan. Sa lahat ng ito, siya ay *“pinagpala ng Panginoon”* (Hukom 13:24).

“At pinasimulang kinilos siya ng Espiritu ng Panginoon...” (Hukom 13:25). Ang pagpapakilala sa buhay ni Samson ay nagbibigay-diin na ang kanyang kapangyarihan at lakas ay nagmumula sa Espiritu ng PANGINOON, sa halip na tumutok lamang sa kanyang pisikal na kakayahan. Bago siya magsaliksik sa maraming pakikipaglaban niya sa mga Filisteo, hindi tulad ng mga kuwento ng iba pang mga hukom na nagbibigay-diin sa pagpapalaya, nalaman natin na tinawag siya ng Diyos at piniling gamitin siya para sa isang tiyak na layunin. Ang buhay ni Samson ay nagsisilbing isang pagpapakita ng kahalagahan ng pagtitiwala sa PANGINOON para sa lakas at ang mga kahihinatnan ng pagsuway sa Kanyang kalooban. Ipinakikita rin nito ang biyaya at awa na ipinagkakaloob ng PANGINOON sa mga pinili Niyang gamitin para sa Kanyang kaluwalhatian.

PAG-IISIP: Ang debosyon sa Diyos ay nagtutuwid ng aking mga landas at magliligtas sa pinsala.

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 86:11.)

SAMSON (V)

Kapag tumawag ang Diyos, ano ang hinihiling Niya sa tao? Kapag ginamit tayo ng Diyos, ano ang ipinahihiwatig nito? Ang pagsilang at paglaki ni Samson ay nailalarawan sa katapatan ng Diyos sa Kanyang mga pangako at pangako ng kanyang mga magulang sa pagsunod sa mga turo ng Diyos. Pinapayuhan tayo “*Turuan mo ang bata sa daan na dapat niyang lakaran, at pagka tumanda man siya ay hindi niya hihiwalayan.*” (Kawikaan 22:6). Gabayan ang mga bata sa tamang landas, na nagmumungkahi na ang mga magulang ay may responsibilidad na magturo at ang mga anak ay may responsibilidad na sundin.

“At lumusong si Samson sa Timnath, at nakakita ng isang babae...” (Hukom 14:1). Ang personal na kuwento ni Samson ay nagsimula sa kanyang paglayo sa mga daan ng PANGINOON at sa mga turo ng kanyang mga magulang. Ito ay ipinakita sa pamamagitan ng kasabihang, “*May daan na tila matuwid sa tao, ngunit ang wakas niyaon ay mga daan ng kamatayan*” (Kawikaan 14:12), na angkop na naglalarawan sa mga kilos ni Samson. Ang kanyang pagbagsak ay nagsimula sa kanyang pagpili ng isang asawa, na naiimpluwensyahan ng mga mensahe ng lipunan na naghihikayat sa pagsunod sa puso ng isa at pagwawalang-bahala sa mga hangganan ng pag-ibig. Katulad ni Samson, ang ating sariling laman at mga pagnanasa ay madalas na nagliligaw sa atin mula sa kalooban ng Diyos, na nagreresulta sa isang landas na puno ng dalamhati, pagkabigo, at pagsisisi.

“Nguni’t hindi naalaman ng kaniyang ama at ng kaniyang ina, na kalooban ng Panginoon...” (Hukom 14:4). Sa kabila ng ating mga di-kasakdalan at tendensiyang sumuko sa ating mga pagnanasa, na maaaring magdulot sa atin ng pagkaligaw at magdulot sa atin ng labis na kalungkutan, may kapangyarihan ang Diyos na gamitin ang mga ito para sa Kanyang kaluwalhatian at upang matupad ang Kanyang mga plano at plano para sa ating buhay. Gayunpaman, maaari pa rin nating harapin ang mga kahihinatnan at sakit ng ating makasalanang mga pagkilos. Ang Diyos ang may kontrol sa lahat. Kapag tinawag Niya tayo, inaasahan Niya na tayo ay mananagot sa pagsunod sa Kanyang mga turo at plano sa ating pang-araw-araw na mga desisyon.

PAG-IISIP: Ang sadyang pagkakamali ay walang pakinabang; ang pagsunod ay walang pinagsisisihan.

PANALANGIN: Ama, tulungan Mo akong sumunod sa Iyo araw-araw.

SAMSON (VI)

Ang pagpili ni Samson na pakasalan ang isang Filisteo, na binalewala ang kanyang tungkulin at mga tagubilin ng Diyos, ay naging sanhi ng kanyang pagkabalag sa mga kahihinatnan. Sa kabila ng kanyang pagsuway, ang Diyos ay nagpakita ng patuloy na biyaya sa kanya. Ang biyayang ito ay kitang-kita sa Espiritu ng PANGINOON na nagbibigay sa kanya ng lakas nang makatagpo siya ng isang leon.

“At lumusong si Samson, at ang kaniyang ama at ang kaniyang ina, sa Timnah...” (Hukom 14:5). Ang pagpayag ng kanyang mga magulang na magpakasal sa isang Filisteo ay hindi nangangahulugan na sinang-ayunan ng Diyos. Dahil lamang sa isang tao ay nakakakuha ng kanilang paraan ay hindi gumagawa sa kanila ng tama, dahil mayroong isang kawikaan, *“May daan na tila matuwid sa isang tao, nguni’t ang dulo niyaon ay mga daan ng kamatayan”* (Kawikaan 14:12). Hinarap ni Samson ang kamatayan habang hinahabol ang asawang gusto niya, ngunit nagtagumpay siya sa isang leon sa tulong ng PANGINOON. Gayunpaman, hindi niya nagawang labanan ang kanyang makasariling pagnanasa, na nagpapakita ng kanyang pagsuway. Ito ay nagsisilbing paalala na ang Diyos ay maaaring magbigay ng lakas upang mapagtagumpayan ang mga hamon, kabilang ang pagkontrol sa ating mga pagnanasa.

“...ngunit hindi niya sinaysay sa kaniyang ama o sa kaniyang ina ang kanyang ginawa” (Hukom 14:6). Walang ibinigay na dahilan kung bakit pinili niyang hindi ipaalam sa kanyang mga magulang ang kanyang mga aksyon. Dahil kaya sa kanyang kababaang-loob, ayaw niyang ipagmalaki ang kanyang mga nagawa bago dumating ang oras upang ipakita ang kanyang mga talento sa iba? O dahil sa kanyang pagkakasala ang nagpabigat sa kanya, sa takot na ituring ng kanyang mga magulang ang kanyang mga kilos bilang tanda ng hindi pagsang-ayon ng Diyos at ipaalala sa kanya ang kanyang pagkakamali sa pagpili ng mapapangasawa? Anuman ang dahilan, sinabi lang niya na hindi at nagpumilit sa paghahangad ng asawang Filisteo. Katulad ni Balaam, na, sa kabila ng pakikipag-usap sa kanyang asno, ay patuloy na naghahanap ng karangalan at kayamanan na ipinangako sa kanya ni Balak.

PAG-IISIP: “Makipag-laban nang buong katauhan, masupil ang maitim na pagnanasa, tingnan kailanman Si Jesus ay bubuhatin ka Niya.”

PANALANGIN: (“Hingin sa Tagapagligtas na tulungan ka, handa Siyang tulungan ka.”)

SAMSON (VII)

Lumipas ang panahon. Ipinagpatuloy ni Samson ang kanyang pagnanais na pakasalan ang kanyang nobya na Filisteo. Ang sumusunod ay nagsasalaysay kung ano ang nangyari nang siya ay muling sumubok sa parehong landas. Ang kwentong ito ay nagsisilbing isang makapangyarihang paglalarawan. Sa paglalakbay na ito, hinarap niya ang kamatayan, ngunit ipinakita sa kanya ng Diyos ang biyaya. Sa kanyang pagbabalik, hindi nakaligtaan ang mga nakaraang pangyayari.

“At pagkaraan ng sandali ay bumalik siya upang kunin niya siya, at siya’y lumiko upang tingnan ang patay na leon...” (Hukom 14:8). Pagkatapos ng pagbisita kung saan niya nakatagpo at napatay ang leon, kinailangan niyang maglakbay muli at sa kanyang paglalakbay sa parehong ruta, narating niya ang lugar kung saan niya pinatay ang leon. Lumiko siya sa kalsada at tinitigan ang patay na leon. Ang buhay ni Samson ay nagbibigay ng mahahalagang aral para sa atin. Nang tumingin siya sa patay na leon, muli siyang napaharap sa tukso, sumuko dito, at sinira ang kanyang mga panata ng Nazareo. Naakit siya sa pagnanais ng pulot mula sa bangkay ng leon, na sumasalamin sa kuwento nina Adan at Eva sa Bibliya. Ito ay “mabuting kanin” (Gen 3:6).

“...Nguni’t hindi niya sinaysay sa kanila na kaniyang kinuha ang pulot sa bangkay ng leon” (Hukom 14:9). Ito ang pangalawang pagkakataon sa loob ng parehong kabanata at pagkakasunud-sunod ng mga pangyayari kung saan ipinahayag na si Samson ay nagtago ng impormasyon mula sa kanyang mga magulang. Ito ay malinaw na nagpapahiwatig na siya ay mulat na ang kanyang mga aksyon ay mali. Pakiramdam niya ay hindi siya makatiis at iniwasan niyang harapin ang kanyang mga magulang, na sasaway sa kanya at uulitin ang kanyang maling gawain, dahil alam na niya ito.

Madalas nating sinasaktan ang ating sarili ng maraming kalungkutan at naliligaw sa tamang landas, na humahantong sa atin sa kasalanan. Ipinaliwanag ni Santiago na *“bawa’t tao ay natutukso, pagka nahihila ng sariling masamang pita, at nahihikayat”* (Santiago 1:14). Ang mga paglalakbay ni Samson sa Timnah ay hinimok ng pagnanasa at hindi nagbunga ng anumang mabuti. Ang kanyang paghahangad ng isang asawa ay nagsimula sa kanyang unang paglalakbay.

PAG-IISIP: “Huwag magpadala sa tukso sapagkat ang pagsuko ay kasalanan.”

PANALANGIN: Ama, tulungan mo akong tumingala sa Iyo.

SAMSON (VIII)

Sa Hukom 14:12-20, ang pokus ay ang makamundong pagnanasa at katigasan ng ulo ni Samson. Nakumbinsi ni Samson ang kanyang mga magulang na ayusin ang kasal para sa kanya, na lubos na ikinatuwa niya. Sa piging ng kasalan sa bahay ng asawa, ang mga Filisteo ay nagdala ng tatlumpung kasama upang magdiwang kasama niya. Nasiyahan si Samson sa kanilang kasama, malamang na nakikibahagi sa piging, inuman, at libangan. Hinamon niya sila ng isang bugtong, na lumikha ng tensyon sa panahon ng kasiyahan. Ang pangyayaring ito ay maaaring sumasalamin din sa materyalistikong mga hilig ni Samson, dahil ipinangako niya na bibigyan ang bawat kasama ng “mga bihisan” (Hukom 14:12) kung malulutas nila ang bugtong, ngunit inaasahan ang isang damit mula sa bawat isa sa kanila kung sila ay mabigo.

“...Dayain mo ang iyong asawa, upang maisaysay niya sa amin ang bugtong...inanyayahan ba ninyo kami upang papaghirapin? di ba gayon?” (Hukom 14:15). Nabatid na ang kanyang anak ang dahilan ng kanyang pagkabaligtad sa loob ng pitong araw. Ang mga kaibigan na pinili niyang makasama sa panahong ito ay hindi nakasagot sa bugtong. Tahimik nilang tinakot ang kanyang asawa. Bilang tugon, patuloy niyang pinilit si Samson para sa solusyon sa bugtong. Bagaman sa una ay tumanggi si Samson na ihayag ito, ang panggigipit sa kalaunan ay naging labis para sa kanya, at sa huling araw, ibinunyag niya ang sagot. Bumalik ang mga Filisteo na may dalang tamang sagot, dahilan para mawalan siya ng taya at mawalan ng tatlumpung damit.

“...At ang kaniyang galit ay nagalab, at siya’y umahon sa bahay ng kaniyang ama” (Hukom 14:19). Ang linggo ng pagsasalusalalo at pag-asam na mapanalo ang pagmamahal ng babaeng kanyang nagustuhan ay nagbago nang husto para kay Samson. Sa kabila ng pagtupad sa kanyang pangako na papatayin ang tatlumpung Filisteo, umuwi siya upang makitang nasira ang kanyang mga inaasahan. Hindi lang niya natanggap ang ipinangakong damit kundi nawalan din siya ng pagkakataong pakasalan ang babaeng gusto niya, dahil ibinigay ito sa iba. Ang sitwasyong ito ay nagsisilbing paalala ng kasabihang, *“walang anomang magagawang laban sa katotohanan”* (2 Cor 13:8).

PAG-IISIP: “Iwasan ang masasamang kasama sa masamang pananalita.”

PANALANGIN: Ama, ingatan mo ako sa Iyong makipot at makitid na landas.

SAMSON (IX)

Ang mga emosyon ay hindi mahuhulaan at pansamantala, kaya nawala ang galit ni Samson, na humantong sa kanya upang bumalik sa Timnah upang hanapin ang kanyang asawa. Hindi niya alam, ang desisyong ito ay nagmarka ng simula ng pakikipaglaban niya sa mga Filisteo. Sa pamamagitan ng banal na interbensyon, makakawala si Samson sa mapang-aping relasyon sa mga Filisteo at mabibigyang-inspirasyon na pangunahan ang mga Israelita tungo sa kalayaan. Ang sitwasyong ito ay nagpapakita ng biyaya at kontrol ng Diyos, na nagpapakita na maaari Siyang gumawa sa pamamagitan ng mga indibidwal na maaaring hindi aktibong humingi ng Kanyang patnubay.

“...Ngayon ay wala akong ipagkakasala sa mga Filisteo, kung gawan ko man sila ng kasamaan” (Hukom 15:3). Nakakagulat na makita ang pagsisikap ni Samson na ipahayag ang kanyang galit. Sinikap niyang gantihan ang personal na kawalang-katarungang naranasan niya nang pagbabantaan ng mga Filisteo ang kaniyang asawa at sambahayan upang makuha ang sagot sa kaniyang bugtong. Sa kanyang pagkadismaya, ibinigay ang kanyang asawa sa ibang lalaki. Ang tugon ni Samson: *“aking igaganti sa inyo at pagkatapos ay magtitigil ako”* (Huk 15:7), ay nagsasangkot ng paglalagay ng mga zorra na ang kanilang mga buntot ay nagniningas sa mga bukid ng mga Filisteo, sa pag-asang sirain ang kanilang ani. Bilang paghiganti, nilusob ng mga Filisteo ang pamilyang Timnite.

“...Kung ginawa ninyo ang ganito ay walang pagsalang aking igaganti sa inyo at pagkatapos ay magtitigil ako” (Hukom 15:7). Nagsimula ang sitwasyon nang dinala ni Samson ang isang batang kambing, sa Timnah sa pagtatangkang makipagkasundo sa kanyang asawa, ngunit mabilis itong nauwi sa isang siklo ng karahasan. Sinisi ng pamilya, gumanti si Samson sa pamamagitan ng pagsunog sa mga bukid ng mga Filisteo. Ito ay humantong sa higit pang paglala habang ang mga Filisteo ay gumanti sa pamamagitan ng pagsunog ng buhay sa pamilyang Timnite sa kanilang tahanan. Dito, tumugon si Samson: *“aking igaganti sa inyo at pagkatapos ay magtitigil ako”* (Hukom 15:7), ngunit hindi ito ang katapusan, at hindi siya titigil.

PAG-IISIP: Ang paghihiganti ay binabalewala ang Diyos, kapayapaan, at kalagayan ng isang kapatid.

PANALANGIN: Ang paghihiganti ay sa Iyo, Ama. Nawa’y hindi ko kailanman kunin ang mga bagay sa sarili kong mga kamay.

SAMSON (X)

Ang pakikipagtagpo ni Samson sa mga lalaki ng Juda sa talata ngayon ay nagpapakita sa atin kung gaano sila inapi ng mga Filisteo. Ang mga nakaraang pangyayari, gaya ng pagkasira ng mga pananim ni Samson, ang pagpatay sa pamilyang Timnite, at ang paghiganti ni Samson laban sa mga Filisteo, ay malamang na nakakuha ng atensyon ng mga lalaki ng Juda. Habang kumakalat ang balita, parehong naghahanda ang mga Filisteo at Juda para sa posibleng labanan. Gayunpaman, walang katibayan na ang mga lalaki ng Juda ay nakakita ng anumang pag-asa o lakas ng loob sa mga pagkilos ni Samson.

“At sinabi ng mga lalake sa Juda, Bakit kayo nagsisampa laban sa amin?...” (Hukom 15:10). Ang tugon ng mga Filisteo sa tanong ay nagpapakita ng epekto ng mga aksyon ni Samson. Naalarma ang Juda at nagtitipon ng isang hukbo upang habulin si Samson, nagtataka kung bakit kailangan ang gayong puwersa. Dahil sa takot sa mga nang-aapi sa kanila, nagpasya ang mga lalaki ng Juda na ibigay si Samson sa mga Filisteo. Ang tanong nila kay Samson ay napakalinaw: *“Hindi mo ba nalalaman na ang mga Filisteo ay nagpupuno sa atin?”* (Hukom 15:11). Ang takot ay naging hadlang para sa mga lalaki ng Juda, na humadlang sa kanila na samantalain ang pagkakataong ipinakita ng mga gawa ni Samson. Sa kabila ng pagpayag ni Samson na matali sa kanila nang may pangako ng kaligtasan, isang paghaharap sa pagitan ng isang indibiduwal at ng isang mabigat na mapang-api ang nauna.

Nakakasakit ng damdamin kapag ang bayan ng Diyos ay nananatili sa kanilang pagdurusa at hindi nakikilala ang Diyos na gumagawa sa gitna nila. Sa kabila ng tatlong libong lalaki na naroroon, walang kahit isang tinig na nagsasalita laban sa paghatid kay Samson sa mga Filisteong maniniil. Sa halip, tinanggap nila ang kanilang pang-aapi at patuloy na tinuruan si Samson. Tinanong nila ang mga aksyon ni Samson, na nagtatanong, *“Ano nga itong ginagawa mo sa amin?”* (Hukom 15:11), na nagpapakita ng kawalan ng pag-asa at tinanggap lamang ang kanilang pagkaalipin. Ilang tao sa mundo ang naging manhid at bulag sa paghahari ng kasalanan sa kanilang buhay, kuntento na sa kanilang sitwasyon?

PAG-IISIP: Ang pagkompromiso alang-alang sa kaginhawahan ay kasalanan.

PANALANGIN: (“Handang Siyang tulongan ka, dadalhin ka Niya.”)

MIYERKULES, PEBRERO 19
MGA HUKOM 15:14-20
1 MGA HARI 18:1-41-19:7

“Sukat na; ngayon, Oh Panginoon...
sapagka’t hindi ako mabuti kay
sa aking mga magulang.”

SAMSON (XI)

Si Samson ay tumatayo sa iba pang mga hukom sa pamamagitan ng pakikipaglaban nang mag-isa. Hindi siya naghanap ng tungkulin sa hukbo o pamumuno. Nagsimula ang pakikipaglaban niya sa mga Filisteo nang ibigay siya ng sarili niyang pamilya sa kanila. Maaaring magbangon ang Diyos ng mga tagasuporta para sa atin sa ating paglilingkod sa Kanya, ngunit kahit tayo ay mag-isa, magagamit pa rin Niya tayo. Ang mahalagang bagay ay hindi ang bilang ng mga tao “*sa ating panig*”, ngunit ang ating hindi natitinag na pangako sa PANGINOON at sa Kanyang Salita.

“...at ang Espiritu ng Panginoon ay makapangyarihang sumakaniya...” (Hukom 15:14). Masasaksihan ng mga lalaki ng Juda ang isang makahimalang pangyayari. Sa kabila ng panunuya ng mga Filisteo kay Samson at sa paniniwalang wala siyang kapangyarihan, ipinakita ng mga lalaki ng Juda ang kanilang pagtanggap sa kanilang inaaping kalagayan sa pamamagitan ng pagpapasakop sa kanya. Gayunpaman, ang inaakalang tagumpay ay mabilis na nauwi sa kaguluhan at pagkatalo, na nagpapakita na ang mga plano ng Diyos ay hindi mahuhulaan. Ang PANGINOON ay maaaring magbigay ng kapangyarihan sa isang tao upang madaig ang isang buong hukbo, tulad ng ipinakita ni Samson gamit ang panga ng asno upang makamit ang malaking pagpatay.

“At siya’y nauhaw na mainam, at tumawag sa Panginoon...” (Hukom 15:18). Nadama ng katawan ang kahanga-hangang epekto ng gawain, na pinalakas ng Espiritu ng PANGINOON. Sa kabila ng tagumpay laban sa kaaway, si Samson ay naiwang nauubusan ng lakas. Napagtanto niya na ang kailangan niya ay hindi makakamit sa pamamagitan ng kanyang sariling kapangyarihan, ngunit sa pamamagitan lamang ng pabor at biyaya ng PANGINOON. Kaya naman, humingi siya ng tulong sa PANGINOON. Pinagpala ng Diyos si Samson at pinasigla ang kanyang espiritu nang hindi siya sinaway. Kahit na walang ibang naroroon upang suportahan sila, ang mga umaasa sa Diyos ay nakasusumpong ng kaginhawahan. Bagama’t ang gawain ng Diyos ay maaaring mahirap at kung minsan ay nag-iisa, ang Kanyang mga anak ay palaging paglalaanan ng laging naroroon at mahabaging Guro.

PAG-IISIP: Sa pamamagitan ng pananampalataya tayo ay mananaig.

PANALANGIN: (“Tumingin ka palagi kay Jesus na dadalhin ka Niya.”)

SAMSON (XII)

Ang kabanata sa Mga Hukom 15 ay nagtatapos sa pamamagitan ng pagbubuod sa dalawampung taong pamumuno ni Samson sa Israel. Karaniwan, ito ay mamarkahan ang pagtatapos ng kuwento ng isang hukom sa mga unang account. Gayunpaman, sa kaso ni Samson, binibigyan tayo ng karagdagang mga kaganapan mula sa kanyang buhay, na nagpapakita ng kanyang kalakasan at kahinaan. Ang sipi na sinusuri natin ngayon ay nagtatampok sa mapanghimagsik at senswal na hilig ni Samson. Iminumungkahi na ang isang tao ay naniniwala na ang mga nakaraang gawa ng biyaya ay sapat na upang magbigay ng inspirasyon sa pagbabago sa isang tao.

“Nang naparoon si Samson sa Gaza, at nakakita roon ng isang patutot, at sinipingan” (Hukom 16:1). Ang unang itinampok sa talatang ito ay ang katapangan ni Samson, habang matapang siyang pumasok sa teritoryo ng mga Filisteo at nanatili pa nga ng magdamag sa lunsod. Ang mga Filisteo, na batid ang kaniyang napakalaking lakas, ay maingat na naghintay ng tamang sandali upang sumalakay. Ang ikalawang aspeto na binanggit ay ang kahinaan at katigasan ng ulo ni Samson, nang siya ay sumuko sa tukso nang makita niya ang isang magandang babaeng Filisteo, *“nakakita roon ng isang patutot”* (Hukom 16:1). Ito ay halos humantong sa kanyang pagbagsak, ngunit sa huli ay naligtas siya sa pamamagitan ng biyaya at kapangyarihan ng Diyos. Binibigyang-diin din ng talata ang panganib ng kasalanan at ang kahalagahan ng pananatiling mapagbantay at tapat sa mga turo ng Diyos, *“Kaya’t ang nag-aakalang siya’y nakatayo ay mag-ingat na baka siya ay mabuwal”* (1 Cor 10:12).

“At si Samson...ay bumangon sa hatinggabi, at humawak sa mga pinto ng pintuang-bayan...” (Hukom 16:3). Sa bahaging ito, nasaksihan natin ang mahabang pasensya ng Diyos sa Kanyang lingkod, si Samson, na naging kampante dahil sa kanyang sobra sa natural na lakas. Bagama’t ang pisikal na katapangan ay maaaring magtakpan ng espirituwal na kawalang-gulang, mahalagang tandaan na ang paggamit ng Diyos sa atin ay hindi nangangahulugang pagsang-ayon Niya sa lahat ng ating mga kilos. Ang tunay na pagsang-ayon mula sa Diyos ay nakasalalay sa ating pagsunod.

PAG-IISIP: “Huwag magpadala sa tukso sapagkat ang pagsuko ay kasalanan.”

PANALANGIN: Ama, huwag nawang pagdudahan ko ang Iyong kakayahan.

SAMSON (XIII)

Ang mga problemang hinaharap ni Samson sa mga ulat sa Bibliya ay nagsasangkot ng Pabloit-ulit na pagtukso ng mga babaeng Filisteo, simula sa babae sa Timnath at sa patutot sa Gaza. Ang kanyang pagbagsak sa huli ay dumating sa mga kamay ni Dalila sa Sorek. Ang mga babaeng minahal niya kalaunan ay nabunyag ang sikreto ng kanyang lakas sa pamamagitan ng patuloy na pagtatanong sa kanya. Kung paanong hinarap ni Daniel ang mga kaaway na nagsisikap na bitag siya (Dan 6:4), may mga kaaway din si Samson na nagbabalak laban sa kanya. Gayunpaman, hindi tulad ni Daniel na napatunayang inosente at nagmungkahi na ang anumang bitag ay dapat na *“tungkol sa kautusan ng kanyang Dios”* (Dan 6:5), ang mga Filisteo ay nakatagpo ng tagumpay kay Dalila, na sinuhulan nila ng pilak.

“...Dayain mo siya, at tingnan mo kung saan naroon ang kanyang dakilang kalakasan, at sa anong paraan mananaig kami laban sa kaniya...” (Hukom 16:5). Binago ng kaaway ang kanilang mga taktika sa pamamagitan ng pagsasamantala sa kahinaan ni Samson sa halip na magpadala ng hukbo o maghintay sa lungsod na may saradong pintuan. Kapag ang isang tao ay sumuko sa mga pagnanasa ng laman, sila ay nagiging mahina sa pag-atake. Ang mundo ay puno ng mga pagsubok at panganib, ngunit binibigyan tayo ng Diyos ng biyaya upang bigyan ng daan at lupigin ang mga ito. Maaari tayong umasa sa Diyos at hilingin ang Kanyang patnubay upang makaiwas sa tukso at madaig ang kasamaan. Mahalagang tandaan na hindi ito nangangahulugan na dapat tayong aktibong maghanap ng tukso o ilagay ang ating sarili sa mga mapanganib na sitwasyon, dahil ang Diyos ang ating tunay na tagapagtanggol.

Hindi natin dapat ilagay sa panganib ang ating sarili sa paniniwalang magtatagumpay tayo o maliligtas, gaya ng pagtatanong ni Pablo sa Roma 6:1-2. Parehong napaharap sina Samson at Dalila sa tukso, na ang mga panginoong Filisteo ay gumagamit ng malaking suhol upang bulagin si Samson sa mga panganib na kasangkot sa kanilang gawain. Ang sitwasyong ito ay mapanganib kapwa sa pisikal, kung siya ay nahuli, at sa emosyonal, kung ang kanyang damdamin para kay Dalila ay nagpapalabo sa kanyang paghatol. Gagamitin si Dalila bilang bitag ng mga Filisteo upang dalhin sa kanila ang isang mahinang Samson.

PAG-IISIP: *“Ingatan mo ang iyong puso ng buong sikap...”* (Kawikaan 4:23).

PANALANGIN: Magtiwala nawa ako sa Iyo araw-araw, Ama.

SAMSON (XIV)

Habang binabasa ng isa ang tungkol sa kung paano hinikayat ni Dalila si Samson at natuklasan ang lihim ng kanyang lakas, maaaring magtaka sila kung paano hindi naghinala si Samson o nalaman kung ano ang nangyayari. Maaaring naniniwala ang ilan na mas hahawakan nila ang sitwasyon kaysa kay Samson. Ito ay isang paalala kung gaano tayo kawalang-alam sa ating sariling makasalanang mga hilig. Itinatampok din ng kuwento ang kapangyarihan at pang-akit ng tukso. Ang mga banal na kasulatan ay dapat magsilbing mapagkukunan ng panghihikayat: *“Kaya’t ang may akalang siya’y nakatayo, magingat na baka mabuwal”* (1 Cor 10:12). At muli: *“Mga kapatid, kung ang sinoman ay masumpungan sa anomang pagsuway, kayong mga sa espiritu, ay inyong papanumbalikin ang gayon sa espiritu ng kahinhinan; na iyong pagwariin ang iyong sarili, baka ikaw naman ay matukso”* (Gal 6:1).

“At sinabi ni Dalila kay Samson... At sinabi ni Samson sa kaniya...” (Hukom 16:6-7). Ang tularan na ito ay umuulit sa buong kwento. Ang kasalanan na nagdudulot ng kasiyahan sa huli ay nanalo! Si Dalila ay masigasig at pursigido sa kanyang pagtugis, habang si Samson ay mapaglaro at mapanukso sa kanyang tugon. Nabighani siya sa kanyang pagnanasa at sa pisikal na kasiyahan na natagpuan niya sa kanya kaya hinayaan niya itong magtanong tungkol sa mga sensitibong bagay. Tulad ng pakikipag-usap ni Eba sa ahas sa hardin, may malaking kahangalan sa pag-aaliw sa kasalanan, kahit na sa tila hindi nakakapinsalang usapan. Ang bawat kasinungalingang sinabi ni Samson ay malamang na humimok kay Dalila na patuloy na subukan. Ang tanging tiyak na paraan upang labanan ang tukso ay sa pamamagitan ng halimbawa ng pakikipagtagpo ni Jose sa asawa ni Potiphar, gaya ng itinuro din ng Apostol sa 2 Timoteo 2:14-26. Ang ilang mga paksa ay dapat iwasan upang mapanatili ang kadalisan. Dapat nating iwasan ang mga pagnanasa at malalim na pananabik na maging sisidlan ng karangalan para sa Guro. Kadalasan, tulad ni Samson, ang ating pagkahulog ay nagsisimula nang hindi nalalaman sa pamamagitan ng hindi nakakapinsalang mga pagpapalayaw na pinahihintulutan natin. Maaari nating makita ang mga ito bilang hindi gaanong mahalaga, ngunit maaari silang humantong sa ating sariling pinsala at pagbagsak. Gaano karaming mga kompromiso ang nagliligaw sa atin?

PAG-IISIP: (Basahin ang Mga Kawikaan 23:26-28.)

PANALANGIN: Ang aking tiwala sa sarili ang nagbunsod sa akin sa kasalanan. Patawarin mo ako, Ama.

SAMSON (XV)

Gumawa si Dalila ng iba't ibang pagtatangka upang makamit ang kanyang misyon. Hindi napigilan ni Samson ang kanyang pang-akit, at siya ay patuloy na bumalik sa kanya. Sa kabila ng panunuya sa kanya ni Samson, ipinagpilitan pa rin niyang malaman ang sikreto nito. Habang pinipilit siya nito, naging pabigat ito sa kanya. Sinubukan niyang akitin ang kanyang pakiramdam ng pagkakasala at ang kanilang relasyon, ngunit ang kanyang sakit at patuloy na panggigipit ay tuluyang nagpapagod sa kanya. Maaaring magtaka ang isa: Paano hindi mapapansin ni Samson kung gaano siya inis sa sagot sa kaniyang bugtong? Paano niya mababalewala ang kahalagahan ng paghahayag na iyon? Kinailangan niyang tuparin ang mga panata sa pamamagitan ng pagpatay sa tatlung lalaki at paghuli ng tatlong daang zorra, at ito ay humantong sa kanya na ipagkanulo at ibinigay sa mga Filisteo ng mga lalaki ng Juda. Paano niya nakalimutan? Nalilimutan natin ang kahinaan, panlilinlang, at hina ng puso ng tao.

“...Bakit nasasabi mo, na iniibig kita, sa bagay ang iyong puso ay hindi sumasaakin?” (Huk 16:15). Ang patuloy na pangako ni Samson kay Dalila ay nagpapakita ng panlilinlang at sakit na makikita sa puso ng tao. Sa kabila ng pagkabagot at hindi makaalis, kaya pa rin niya ang mga dakilang gawa ng lakas. Gayunpaman, wala siyang lakas upang talikuran ang kasalanan, na sa huli ay humantong sa kanyang kawalan ng kakayahan na tuparin ang kanyang panata sa Diyos. Itinatampok nito ang kapangyarihang maaaring taglayin ng kasalanan sa puso ng tao. Sa kabila ng kanyang mga pangako kay Dalila, hindi nagbago ang determinasyon ni Samson na ipagkanulo siya. Sa paglipas ng panahon, hindi siya nagsisi, na humantong sa kanyang kahangalan at pagkahiwalay sa Diyos. Kung paanong ang kawalan ng kakayahan ni Samson na ihiwalay ang kanyang sarili kay Dalila ay humantong sa kanyang pagbagsak, ang mga Kristiyano ay nagpupumilit din na ihiwalay ang kanilang sarili mula sa kasalanan. Sa huli, ang kasalanan sa huli ay naghihiwalay sa atin sa ating Panginoon kapag hindi natin magawang piliin na talikuran ito. Ang kalokohan na hanggang ngayon ay kinaiinisan ng kanyang puso ay sisimulan na ring yumamot sa kanyang katawan, iginapos ng mga tanikala at itinatakdang *“gumiling sa bilangguan”* (Hukom 16:21). Ang pinakamalungkot na pahayag ay sa lahat ng ito ay *“hindi niya talos na ang Panginoo’y humiwalay sa kaniya”* (Hukom 16:20).

PAG-IISIP: (Basahin ang Mga Kawikaan 7:26.)

PANALANGIN: Ama, nawa’y sa Iyo lamang matapat ang aking puso.

SAMSON (XVI)

Ang unang bahagi ng buhay ni Samson ay nagpapakita ng dalawang kahihinatnan ng kasalanan kapag ito ay niyakap ng isang tao. Sa una, ang kasalanan ay nagdudulot ng paghihiwalay sa pagitan ng makasalanan at ng Diyos, tulad ng nakikita sa kawalan ng kamalayan ni Samson sa paglayo ng PANGINOON sa kanya. Karagdagan pa, ang kasalanan ay nagdudulot hindi lamang ng dalamhati sa kaluluwa kundi pati na rin ng pisikal na pagdurusa at pagkagambala sa katawan ng makasalanan, na ipinakita ni Samson, na, bilang tagapagligtas ng mga Israelita, ay nakakulong at napilitang gumawa ng mabigat na trabaho. Ang huling bahagi ng buhay ni Samson ay nagpapakita ng dalawa pang kahihinatnan ng kasalanan kapag ito ay tinatanggap sa buhay ng isang tao.

“...sapagkat kanilang sinabi, Ibinigay ng ating Diyos sa ating kamay ang ating kaaway...” (Hukom 16:24). Ang walang ingat na buhay ni Samson ay humantong sa isang kalapastanganang pahayag na ginawa. Ito ay nagpapakita na kapag ang kasalanan ay niyakap, ito ay nagreresulta sa ating kasalanan at kamangmangan na hindi gumagalang sa Diyos. Sa kabila ng kasalanan na naglalayo sa atin sa gawain at layunin ng Diyos, ang Kanyang paglalaan ay hindi nagkukulang dahil Siya ay may walang limitasyong paraan. Ang mga salita ni Pablo sa Roma 2:23-24 ay totoo: *“Ikaw na nagmamapuri sa kautusan, sa iyong pagsuway sa kautusan ay niwawalan mo ng puri ang Dios? Sapagkat ang pangalan ng Dios ay nalalait ng mga Gentil dahil sa iyo.”* Hindi lamang pinuri ng mga Filisteo ang kanilang mga diyos, ngunit tinawag din si Samson upang gumanap bilang parangal sa kanilang mga diyus-diyosan.

“At sinabi ni Samson, mamatay nawa akong kasama ng mga Filisteo...” (Hukom 16:30). Ang pinakahuling bunga ng kasalanan kapag niyakap sa buhay ay kamatayan. Ang huling gawa ni Samson ay lumilitaw na ang kanyang pinaka-makasarili ay ang kanyang pinaka-mabunga. Gayunpaman, gaya ng parehong idiniin nina Santiago at Pablo, ang kasalanan sa huli ay humahantong sa kamatayan. Sinaway ni Pablo ang mga taga-Corinto dahil sa kanilang kawalang-galang sa hapag ng Panginoon, binabalaan sila na ang kanilang mga aksyon ay nagpapahina sa kanila at naging sanhi ng pagkamatay ng ilan (1 Cor 11:30).

PAG-IISIP: (Basahin ang Mateo 5:29)

PANALANGIN: Ama, tulungan Mo akong patuloy na magtiwala at sumunod sa Iyo.

MGA APENDISE

Ang huling limang kabanata (17-21) ng aklat ng Mga Hukom ay hindi nakatuon sa anumang partikular na hukom o indibidwal na pinili ng Diyos, ngunit sa halip ay nag-aalok ng mas malawak na pananaw sa buhay sa panahong iyon. Ang mga kabanatang ito ay makikita bilang pandagdag na materyal bago pag-aralan ang kuwento ni Samuel, ang huling hukom. Ibinunyag nila ang malupit na katotohanan ng isang nakikibaka na bansa at sistema ng pamahalaan. Ang mga isyung tinalakay sa mga kabanatang ito ay ipinahiwatig sa mas maaga sa aklat kapag tinalakay ang panahon ng mga hukom. Ang una sa dalawang karagdagang kabanata (Hukom 17-18) ay naglalarawan ng pagkasira ng sistema ng pamamahala ng bansa. Mahalagang kilalanin na ang relihiyon ay may mahalagang papel sa bawat aspeto ng lipunan ng Israel, kaya ang pagkabigo ng pambansang sistema ay nagpapakita rin ng kabiguan sa kanilang mga gawain at paniniwala sa relihiyon (dahil ang relihiyon at ang pagkatakot sa PANGINOON ay dapat ituro sa tahanan).

“...At sinabi ng kaniyang ina, Pagpalain nawa ng Panginoon ang aking anak” (Hukom 17:2). Ang pamilyang ipinakilala sa atin ay nasa gitna ng krisis na kinasasangkutan ng pagnanakaw ng malaking halaga ng pera. Nagsimula ang kwento sa pagbubunyag ng magnanakaw na si Michas, na umamin sa pagnanakaw sa sarili niyang ina. Ang pagtatapat na ito ay tila bunga ng sumpa ng ina na bunsod ng pagkawala ng pera. Gayunpaman, ang mga pangyayaring naganap pagkatapos ng pagtatapat ay nagpapakita ng kawalan ng espirituwal na pang-unawa ng pamilya. Una, tinangka ng ina na baligtarin ang sumpa sa pamamagitan ng pagbabasbas sa kanyang anak at paglikha ng isang idolo. Pangalawa, sinabi ng ina, “Aking tunay na itinalaga ng aking kamay ang pilak na ito sa Panginoon” (Hukom 17:3) at gayon pa man nang maibalik ang pilak, 200 lamang sa kabuuang 1,100 ang ginamit para sa mga nililok at tinunaw na imahen. Ang mga kilos ng pamilya, gaya ng pagnanakaw at paggawa ng mga diyus-diyosan, ay malinaw na nagpapakita ng pagwawalang-bahala sa mga utos ng Diyos. Ang pangyayari ay nagsisilbing paalala ng mga kahihinatnan ng pagsuway at kamangmangan sa mga paraan ng Panginoon.

PAG-IISIP: Ang mga problema ng tao ay nagmumula sa pagtangga sa Karunungan.

PANALANGIN: Ama, bigyan mo ako ng karunungan at pang-unawa upang ako ay mabuhay ng makaDiyos.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (I)

Ang kuwento ni Michas ay naglalarawan kung paano ang kabiguan ng pambansang sistema ay malapit na nakatali sa kabiguan ng relihiyosong pagtuturo at pamumuno. Ang mga tao ay naliligaw at nalilito dahil sa kawalan ng pagbabahagi ng mga turo ng Diyos. Si Michas, na unang nagnakaw sa kanyang ina at ibinalik lamang ang mga ninakaw dahil sa pamahiin, ay nagtapos sa pagtatatag ng isang dambana at hinirang ang isa sa kanyang mga anak na lalaki bilang isang saserdote. Ang kawalan ng wastong patnubay sa relihiyon ay higit na itinampok sa pagdating ng isang dumaan na Levita na naging isang bayad na saserdote.

“...Ako’y Levita ng Bethlehem-juda, at ako’y yayaong makikipamayan kung saan ako makasumpong ng matutuluyan” (Hukom 17:9). Sapat na sa kanila ang relihiyosong orden ng pamilya ni Michas hanggang sa makatagpo sila ng bisita. Nang makilala ni Michas ang lalaki, nalaman ni Michas na siya ay isang tunay na Levita na lumilitaw na lumikas. Ang dahilan ng pagtakas ng Levita ay hindi alam, ngunit kung ano ang maliwanag ay na siya ay pinilit ng mga pangyayari upang talikuran ang kanyang bokasyon at maghanap ng trabaho para sa kanyang sarili.

“...Tumahan ka sa akin, at ikaw ay maging sa akin isang ama at isang saserdote...at ang binata sa kaniya’y parang isa sa kaniyang mga anak” (Hukom 17:10–11). Ang alok na ginawa ni Michas ay hindi umaayon sa kung ano talaga ang nangyari. Ang kabiguan ng sistema ng relihiyon ay kitang-kita hindi lamang sa idolatriya ng pamilya ni Michas at sa papel ng Levita, kundi pati na rin sa pagbabago ng dinamika. Bagaman siya ay hiniling ni Michas na maging “sa akin isang ama,” siya ay naging “parang isa sa kaniyang mga anak.” Ang kaayusan na ito ay nagbigay-kasiyahan sa pamahiin ni Michas at sa materyal na mga pangangailangan ng Levita, na humahantong sa kasiyahan para sa magkabilang panig. Sa halip na hangarin na maunawaan at sundin ang kalooban ng Diyos, ang bawat isa ay nakatuon sa pagpapatahimik ng kanilang sariling kawalang-kasiyahan. Sinasalamon nito ang kasalukuyang relihiyon, na kadalasang nagsasangkot ng pagpapamanhid ng budhi sa pamamagitan ng pagpapakasawa sa makamundong pagnanasa ng agarang kasiyahan.

PAG-IISIP: Ang doktrina ay nagpapalakas ng katapatan at nagpapanatili sa isang simbahan.

PANALANGIN: Ama, ipagkaloob mo sa aming mga mangangaral ang tapat at matatalinong puso.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (II)

Ang mga problema at kabiguan sa loob ng lokal na mga tagpo ay direktang sumasalamin sa pangkalahatang kalagayan ng bansa, tulad ng ipinakita sa Hukom 18. Sa loob ng isang bansa, ang mga tribo ay binubuo ng mga pamilya, at ang katapatan at lakas ng isang bansa o tribo ay nakasalalay sa katapatan at lakas ng mga pamilya nito. Ang kuwento ng pamilya ni Michas sa Hukom 17 at ang tribo ni Dan sa Hukom 18 ay parehong kinasasangkutan ng parehong upahang Levita-Saserdote. Ang tribo ni Dan ay nagpumiglas na manirahan sa kanilang itinalagang lupain dahil sa panggigipit ng mga Filisteo at mga Amorrheo, na humantong sa kanila na humanap ng mga alternatibo at nagpadala ng limang espiya sa tahanan ni Michas.

“Nang sila’y malapit sa bahay ni Michas, ay nakilala nila ang tinig ng binatang Levita...” (Hukom 18:3). Kung paanong nakilala si Pedro sa kanyang pananalita habang nagpapainit sa apoy, at nakilala ni Jephthe ang mga Ephraimita sa isang salita, ang saserdote ni Michas ay nakilala sa pamamagitan ng kanyang tinig. Lumapit ang limang espiya sa binata at ipinaliwanag niya kung paano siya nakarating sa bahay. Sa kabila ng pag-aangkin na sila ang saserdote, ang mga espiya ay humingi ng kanyang patnubay at humingi ng kanyang mga panalangin para sa kanilang misyon. Ang pagtatagpo na ito ay naglatag ng pundasyon para sa isang tradisyon ng pamilya na umunlad sa isang gawaing pantribo. Ang impluwensya ni Michas ay malapit nang kumalat sa tribo ni Dan dahil sa kanilang ibinahaging kawalang-kasiyahan.

“...Yumaon kayong payapa: nasa harap ng Panginoon ang daang inyong nilalakaran” (Hukom 18:6). Ang dambana ng idolatriya ay inihanda na may maling pag-asa na tulongan ang mga espiya sa kanilang mapanghimagsik na misyon. Nagkamali si Josue at ang mga matatanda sa pagtitiwala sa mga mapanlinlang na Gibeonita nang hindi humingi ng payo mula sa Panginoon. Sa katulad na paraan, lahat ay nagkakamali kapag nabigo silang humingi ng patnubay ng Diyos, anuman ang kanilang intensiyon. Ang mga espiya ay humanga sa kanilang nakita at nagbigay ng positibong ulat sa tribo, na sa huli ay humantong sa kanilang paglipat.

PAG-IISIP: “...ang mga pasanin ay inaalís sa Kalbaryo.”

PANALANGIN: Dinggin at ilitas mo ako sa araw ng kabagabagan, O Panginoon.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (III)

Ang ulat mula sa mga espiya, na naiimpluwensyahan ng huwad na pag-asa na itanim ng saserdote ni Michas at ipinakita ng maling pagtitiwala ng mga espiya na walang banal na pananaw, ay nag-udyok sa anim na raang Danita na mandirigma na tanggapin ang hamon at makipagsapalaran palabas sa kanilang itinalagang lupain upang hanapin ang bagong “lupain ng pangako.” Sa pangunguna ng limang espiya, naglakbay sila pahilaga at nang maglaon ay nakarating sila sa bahay ni Michas sa Bundok Efraim.

“..Nalalaman ba ninyo na mayroon sa mga bahay na ito na isang epod at mga terap, at isang larawang inanyuan, at isang larawang binubo? ngayon nga’y akalain ninyo ang marapat ninyong gawin” (Hukom 18:14). Ang imbitasyon ay humihiling ng maingat na pagsasaalang-alang at pagpapasya: “akalain ninyo ang marapat ninyong gawin.” Sa kasamaang palad, nagkamali sila ng pagpili at iniugnay ang tagumpay ng mga espiya sa pagpapala at pakikialam ng mga Levita. Ang kanilang pangangatwiran ay may problema, sa paniniwalang ang kanilang kasaganaan ay umaasa kapwa sa mga saserdote at mga diyus-diyosan. Ang maling akala na ito ay humantong sa kanila na salakayin ang templo ni Michas at akitin ang kanyang saserdote.

“..magaling ba kaya sa iyo ang maging saserdote sa bahay ng isang lalake, o maging saserdote sa isang lipi at isang angkan sa Israel?” (Hukom 18:19). Ang konsepto ng makamundong ministeryo, gaya ng itinuro ni Pablo sa mga taga-Filipos, ay binubuo ng mga tao na “*pinagsisikapan nilang lahat ang sa kanilang sarili, hindi ang mga bagay ni Jesucristo*” (Fil 2:21). Nag-iingat si Pablo laban sa pag-iisip na ito, nagbabala na ang kanilang “*kahihinatnan ay ang kapahamakan, na ang kanilang dios ay ang tiyan, at ang kanilang kapurihan ay nasa kanilang kahihyan, na nagiisip ng mga bagay ukol sa lupa*” (Fil 3:19). Ang Levita ni Michas, na naghahanap ng higit na paggalang at pag-asa, ay nagbago ng kanyang mga paraan ngunit pinabayaan ang kanyang mga responsibilidad kay Michas at sa kanyang sambahayan. Nang umalis ang tribo ni Dan, pinili niyang makisama sa karamihan. Binibigyang-diin nito ang kahalagahan ng payo ni Pablo sa Banal na Kasulatan tungkol sa mga obispo (1 Tim 3:5).

PAG-IISIP: Ang matagumpay na ministeryo ay nakabatay sa pagtuon nito sa Diyos at sa Kanyang Salita.

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 123:1-2.)

ANG MGA LALAKING BINIGO ANG DIYOS (IV)

Isinasalaysay ng Hukom 18:27-31 ang pagkabihag ng mga Danita sa Lais. Ang mapayapang lungsod, na namumuhay nang hiwalay sa iba, ay hindi inaasahang inatake at isang bagong lungsod, na pinangalanang Dan, ay naitatag sa lugar nito. Ang hinaharap na lungsod na ito ay magiging isa sa mga pangunahing sentro ng pagsamba sa diyos-diyosan sa bansa pagkatapos na hatiin ang kaharian.

“At itinayo sa kanilang sarili ng mga anak ni Dan ang larawang inanyuan...” (Hukom 18:30). Nawala ni Michas ang kanyang mga diyos, ngunit ang mga diyos na maaaring kunin, nakawin, o alisin ng kanilang mga tagasunod ay hindi tunay na mga diyos. Ang mga nagnanakaw sa kanila at nag-aangkin sa kanila bilang kanila ay walang pinagkaiba sa kanilang ninanakaw. Ang mga Danita ay inilalarawan bilang isang malapit na pamilya, tribo, at tulad ng bansa. Maliwanag na ang tunay na relihiyon ay hindi tungkol sa panlabas na pagpapakita o istruktura. Sa isang araw, nawala ang lahat kay Michas, ngunit nagawang muling itayo ng mga Danita ang lahat nang manirahan sila sa kanilang bagong lupain.

“...sa buong panahon na ang bahay ng Diyos ay nasa Silo” (Hukom 18:31). Sa simula ng pananakop ni Josue, isang lugar ng pagsamba ang itinatag sa Silo (Jos 18:1). Bago tumawid sa Jordan ang dalawa at kalahating tribo, ipinaalaala sa kanila ni Josue ang kanilang espirituwal na mga pananagutan. Sa kabila ng pagtatayo ng altar sa kabila ng Jordan, ang mga lipi ng Israel ay nagtipon sa Silo na naghanda para sa labanan (Jos 22:10-12). Sa kasalukuyan, ang mga Danita ay nagtayo ng isang bagong sentro ng pagsamba, bagaman ang Tabernakulo ay nananatili sa Silo. Paanong ang bansang nakaalay sa Diyos ay lumihis sa kanilang landas?

Nakalimutan na ba nila ang kanilang kasaysayan? Hindi ba nagmana ng kabanalan ang pamilyang ito? Ang tribo ni Dan ay nagpatuloy sa kanilang idolatrosong mga gawain hanggang sa sakupin ng mga Filisteo ang kaban at sinira ang Silo noong panahon ng pagkasaserdote ni Eli. Ang unti-unting pagkawasak ng tunay na relihiyon ay may matinding epekto, na nakakaapekto sa lahat anuman ang kanilang katayuan. Samakatuwid, ang lahat ay dapat maging mapagbantay, madasalin, at hindi matitinag sa kanilang pananampalataya. Ang mga turo ni Habakkuk sa Habakkuk 2:9-20 ay naglalarawan na ang kasalanan ay hindi maiiwasang humahantong sa pagkawasak.

PAG-IISIP: Ipagtatanggol ba ng ating mga anak ang pananampalataya?

PANALANGIN: Patahimikin mo ang aking puso sa iyong presensya, Ama. Panatilihin mo akong tapat.

ANG MGA LALAKING BINIGO ANG DIYOS (V)

Ang ikalawa sa dalawang apendise ay nagpapakita ng pagbagsak ng mga pambansang sistema sa Hukom 19-21, na nagresulta sa malapit na pagkawasak ng isang tribo ng Israel. Katulad ng unang apendiks, ang salaysay ay nagsisimula sa isang pambansang tagpuan, ngunit sa kasong ito ay nakatuon sa personal na buhay ng isang Levita na nakatira sa isang babae na hindi niya asawa. Ang pagpapakilala ng poligamyang, diborsiyo, at pangangalunya ay sumasalungat sa nilalayon na disenyo ng kasal.

“At ang kaniyang babae ay nagpatutot at iniwan siya...” (Hukom 19:2). Ang babae, na hindi kinikilala bilang isang opisyal na miyembro ng pamilya at nakikita lamang bilang isang asawa, ay hindi obligadong manatiling tapat sa kanyang asawa. Ang pagiging isang babae ay nagpapahiwatig din na ang Levita ay isang lalaking may asawa. Sa kabila nito, sinundan pa rin niya ang kanyang asawa at sinubukang kumbinsihin itong bumalik sa kanya, na gustong ipagpatuloy ang kanilang makasalanang pamumuhay kahit na siya ay nangalunya. Inilalarawan ng Bibliya ang pangangalunya bilang isang pangkaraniwang pangyayari, ngunit hindi ito itinataguyod. Ang Diyos, sa Kanyang karunungan at awa, ay nagbigay ng proteksyon para sa mga kababaihan (at mga bata) sa gayong mga relasyon upang maiwasan silang mapasailalim sa masama o hindi makatarungang pagtrato ng mga lalaki. Gayunpaman, hindi ito nangangahulugan na ang gayong mga relasyon ay hinihikayat o inaprubahan.

“...siya’y bumangon upang yumaon” (Hukom 19:5, 7, 9). Ang Levita ay naglakbay sa bahay ng ama ng kanyang asawa upang ibalik siya, kung saan siya ay gumugol ng limang araw. Hindi niya napigilan ang pagsunod sa kanyang asawa, maging sa bahay ng kanyang sariling ama, kung saan siya ay paulit-ulit na pinigilan at ang kanyang pananatili ay pinalawig pa ng limang araw. Iginiit ng kanyang “biyenang” at pinigil siya nang *“Palakasin mo muna ang iyong puso”* (Hukom 19:5, 8) at *“upang ang iyong puso ay sumaya”* (Hukom 19:6). Ang lalaki, na nakatuon sa paglilingkod sa Diyos, ay nahadlangan ng pangangailangang kumain at uminom habang sinusubukang muling makasama ang kaniyang asawa. Ito ay isang kalunos-lunos na kuwento.

PAG-IISIP: Ang masamang impluwensya ng kasalanan ay humahantong sa isang pababang pilipit.

PANALANGIN: (Isipin ang Ezekiel 18:26-27 at hanapin ang mukha ng Diyos sa panalangin.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (VI)

Ang Levita, kasama ang kanyang asawa at ang kanilang lingkod, ay umalis sa bahay nang hating-gabi na. Tinanggap niya ang imbitasyon ng ama ng kanyang asawa na kumain at uminom, hindi pinansin ang katotohanang malalim na ang araw. Sumakay sila sa isang isang araw na paglalakbay na hindi nila natapos bago sumapit ang gabi. Sa kabila ng huli na oras, nahirapan siyang umalis.

“...sinabi ng bataan...tayò’y lumiko sa bayang ito ng mga Jebuseo, at tumigil dito” (Hukom 19:11). Ang lingkod ay muling nakatuon sa Levita sa pagtatapos ng oras. Nang sumapit ang gabi, ang pag-aalala ng lingkod ay natugunan ng isang mungkahi na maghanap ng kanlungan sa lungsod ng mga Jebuseo. Katulad ng kung paano tinanggihan ng babae ang ideya ng kanyang ama, tinanggihan din ang mungkahi ng alipin. Ipinasiya ng Levita na dahil hindi ito isang lungsod ng Israel, sila ay magpapatuloy sa Gabaa kung saan sila nagpalipas ng gabi sa mga lansangan. Tila wala silang natanggap na kabaitan mula sa mga residente ng lungsod hanggang sa isang matandang lalaki ang dumating sa lungsod sa gabi.

“...ako’y pasasabahay ng PANGINOON; at walang taong magpatuloy sa akin” (Hukom 19:18). Napakatalino ng tugon ng Levita sa matandang lalaki, dahil hindi lamang niya binanggit ang kanyang pinagmulan at patutunguhan, kundi binigyang-diin din ang kanyang posisyon bilang isang Levita sa bahay ng PANGINOON. Gayunpaman, sinasadya niyang iwasang banggitin ang dahilan ng kanyang pagbisita sa Betlehemjuda. Ito, kasama ang kanyang huling pahayag, ay tila isang magalang na paanyaya. Kinilala at ginamit niya ang paggalang na nauugnay sa pagiging isang Levita upang makakuha ng matutuluyan, ngunit ang kanyang mga aksyon ay hindi naaayon sa mga halaga ng kanyang posisyon. Sa kabila ng pagsasalita tungkol sa pagpunta sa bahay ng PANGINOON sa isang banal na paraan, ang kanyang mga aksyon ay hindi nagpapakita ng tunay na kabanalan. Ang pagkakaibang ito sa pagitan ng kanyang mga salita at kilos ay nagpapahiwatig ng pagkukunwari sa halip na tunay na kabanalan.

PAG-IISIP: Ang pagkukunwari ay nagpapakita ng isang larawan na hindi naaayon sa buhay ng isang tao.

PANALANGIN: “Magiging totoo ako, dahil may mga nagtitiwala sa akin.”

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (VII)

Ang Levita ay tumanggap ng isang mainit na pagtanggap sa bahay ng matanda, ngunit ang kanyang kaligtasan ay hindi ginagarantiyahan. Ang kaligayahan sa paghahanap ng kanlungan at pagkabukas-palad ay mabilis na natabunan ng pagdating ng mga anak ni Belial. Bagaman siya ay kinilala, hindi siya niyakap, at nang sumapit ang gabi, ang mga nakapansin sa kanya ay nagsimulang kumatok sa kanyang pintuan sa paraang nakapagpapaalaala sa kuwento ng Sodoma at Gomorra.

“...hinawakan ng lalake ang kaniyang babae, at inilabas sa kanila: at sinipingan nila siya at hinalay buong gabi hanggang sa kinaumagahan...” (Hukom 19:25). Katulad ng pagtatangka ni Lot na makiusap sa ngalan ng kanyang mga panauhin, sinubukan din ng matandang lalaking ito na mamagitan para sa “tao ng Diyos” na dumalaw at nanatili kasama niya. Maaaring naniwala siya na isang maliit na kasalanan ang ialok ang kanyang anak na babae at ang babae sa mga naninirahan sa lungsod para sa karumihan sa halip na pahintulutan ang Levita na ma-sodomya. Sa kabila ng kanyang pagsisikap, hindi siya pinansin ng mga tao sa lungsod. Nang marinig ang pag-uusap at masaksihan ang mga pagtatangka ng maybahay na protektahan ang kanyang dignidad, nagpasiya ang Levita na ibigay ang kanyang asawa sa grupo ng mga lalaki mismo.

“At bumangon ang kaniyang panginoon ng kinaumagahan... At sinabi niya sa kaniya, Bumangon ka, at tayo na...” (Hukom 19:27-28). Kinaumagahan, napagmasdan ang Levita na naghahanda sa pag-alis, nagsasalita nang walang pag-aalinlangan na tila hindi niya pinapansin ang mga pangyayari noong nakaraang gabi. Paano siya nakatulog magdamag? Paano siya magigising, maghanda sa pag-alis, at magsalita nang malupit at walang emosyon nang makita ang kanyang katawan sa semento? Nang walang anumang paliwanag, paano niya ito susunduin at magpatuloy sa kanyang paglalakbay? Ang katangian ng taong ito ay nagbangon ng mga tanong tungkol sa lawak ng katiwalian sa loob ng katungkulan ng Levita.

“...kumuha siya ng isang sundang, at itinaga sa kanyang babae, at pinagputolputol siya...” (Hukom 19:2). Nakakagulat din na humingi siya ng hustisya sa ngalan ng kanyang asawa.

PAG-IISIP: Ang patuloy na kasalanan ay nakakapagpapurol sa budhi, at ang pangamba sa kasamaan ay nawawala.

PANALANGIN: “Binibilang ko ang lahat bilang dumi; Matatagpuan ko ang ganap na kaligtasan.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (VIII)

Ang mensahe ng Levita ay nagpagalit sa buong bansa, na nag-udyok sa buong Israel na maglakbay mula sa Dan sa Hilaga hanggang sa Beersheba sa Timog. Habang nagtitipon ang bansa, sinikap nilang maunawaan ang pinagmulan ng kasamaan. Ang Levita ay binigyan ng tagapakinig upang ipaliwanag ang sitwasyon.

“...Saysayin ninyo sa amin, kung bakit ang kasamaang ito ay nangyari?” (Hukom 20:3). Isinalaysay ng Levita ang kanyang pagdating sa Gabaa at ang mga sumunod na pangyayari, ngunit inilarawan niya nang mali ang nangyari sa bahay ng matanda. Hindi binanggit sa Hukom 19 ang katotohanan na hinahangad ng mga lalaki na patayin siya, at ang mga detalye kung paano kinuha ang kaniyang asawa ay hindi rin binanggit sa bersyon ng Levita. Posibleng kung naisakatuparan ng mga lalaki ang kanyang mga ninanais, ang parehong kalunos-lunos na kapalaran ang nangyari sa kanyang asawa. Sa huli, ang mga aksyon ng mga lalaki ang humantong sa pagkamatay ng kanyang asawa. Gayunpaman, nabigo ang Levita na kilalanin ang pagkakasangkot ng matanda o sa mga pagtatangka ng kanyang asawa na labanan ang mga sumalakay.

Nakalulungkot na sa pambansang pagtitipon na ito, “*Nabalitaan ng mga anak ni Benjamin na umahon ang mga anak ni Israel sa Mizpa*” (Hukom 20:3). Sa kabila ng labindalawang piraso na ipinadala sa buong lupain, hindi pinansin ng mga anak ni Benjamin ang tawag at piniling huwag makinig sa nangyayari, kahit na malapit na ang pulong.

“...ibigay ninyo rito ang inyong payo at pasya” (Hukom 20:7). Matapos ikwento ng Levita ang nangyari, tinawag niya ang mga anak ni Israel na ihandog ang kanilang paghatol at payo. Siya ay humiling ng isang mabilis na paghatol para sa mga hangal na aksyon na ginawa laban sa Israel. Nang humingi siya ng agarang desisyon, ang mga taong naapektuhan ng mensahe at salaysay ay nakarating sa isang konklusyon: Kailangang parusahan si Gabaa. Napagkasunduan na ang aksyon ay dapat gawin, na ang lahat ay nakikilahok at ang mga pinuno ay pinili sa pamamagitan ng palabunutan. Naging energy ang crowd. Malapit nang maibigay ang hustisya, at kasunod ang ligaw na paghihiganti.

PAG-IISIP: Ang paghihiganti ay sumisira sa hustisya kapag ginamit ng tao.

PANALANGIN: Ang paghihiganti ay sa Iyo, Ama. Nawa’y magtiwala ako sa Iyo.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (IX)

Ang paraan ng pagharap ng tribo ni Benjamin sa sitwasyon ay nag-ambag din sa pagpapalala nito. Gaya ng nakita sa nakaraang seksyon, pinili nilang huwag makibahagi o magtanong tungkol sa mga pangyayari habang tinatalakay sila ng Israel. Samakatuwid, gumawa ng desisyon ang Israel nang wala ang kanilang palagay at nagpatuloy sa napagkasunduang paghatol. Sila ay umasa lamang sa patotoo ng isang saksi, na sumasalungat sa kahilingan ng Diyos sa maraming saksi para sa pagtatatag ng katotohanan. Pagkatapos ay nagpadala ng mensahe ang Israel kay Benjamin na humihiling na ibigay sa kanila ang mga salarin.

“...Anong kasamaan ito na nangyari sa gitna ninyo?” (Hukom 20:12). Ang mga lalaki ng Benjamin ay nagkaroon ng pagkakataon na linisin ang kanilang mga pangalan at pigilan ang mga inosente na magdusa ng mga kahihinatnan kasama ng mga nagkasala, ngunit nagpasya silang manatiling tapat sa kanilang piniling panig sa hindi pakikinig *“sa tinig ng kanilang mga kapatid na mga anak ni Israel.”* Dati silang nakahanay sa mga lalaki ng Gabaa sa pamamagitan ng pagwawalang-bahala sa panawagan para sa hustisya. Ngayon, patuloy nilang sinuportahan ang mga lalaki ng Gabaa sa pamamagitan ng pagwawalang-bahala sa mga pakiusap ng kanilang mga kapuwa Israelita. Ang kanilang katapatan sa kanilang “mga kapatid” ay humadlang sa kanila na makita kung ano ang patas at makatarungan.

“At nagpisan ang mga anak ni Benjamin sa mga bayan...” (Hukom 20:14). Malinaw na sinasabi ng Bibliya na ang kasalanan at mga gumagawa ng masama ay dapat na iugnay o ipakilala sa kanilang masasamang gawa. Sa kanyang liham sa mga taga-Efeso, binalaan sila ni Pablo na, *“huwag kayong makibahagi sa mga walang mapapakinabang na gawa ng kadiliman”* (Efe 5:11). Gayunpaman, pinili ng mga Benjaminita na lumaban para sa kasamaan at pumasok sa isang labanan na hindi mapagtagumpayan.

Ano ang matututuhan natin dito? Matututuhan natin ang kahinaan ng pag-iisip ng tao at ang kahalagahan ng hindi lamang pagtitiwala kundi ang pagsunod sa mga kondisyon na ibinigay ng Diyos kung paano haharapin ang kasalanan.

PAG-IISIP: Ang pag-ibig ay naglalantad at nag-aalis ng kasalanan. Ang pag-ibig ay hindi nagdadahilan o panangga ang kasalanan.

PANALANGIN: Ama, nawa’y agad akong magtapat ng aking mga kasalanan at magsisi.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (X)

Ang mga Benjaminita at ang mga lalaki ng Israel ay humayo sa kanilang mga puwesto at naghanda para sa pakikipaglaban, habang papalapit ang digmaan. Ang paparating na mga masasawi ay resulta ng mga indibidwal na aksyon at desisyon. Dapat itong magsilbing paalala na ang mga kahihinatnan ng ating mga aksyon, positibo man o negatibo, ay kadalasang hindi mahuhulaan. Lagi tayong humingi ng patnubay mula sa Diyos at maingat na isaalang-alang ang Kanyang mga turo kapag gumagawa ng mga pagpili.

“At bumangon ang mga anak ni Israel, at nagsiahon sa Beth-el upang sumangguni sa Diyos ...” (Hukom 20:18). Sa tuwing kailangang tugunan ang kasalanan, may mga indibidwal na sumusuporta sa mga makasalanan sa komunidad, kahit na sa mga proseso ng pagdidisiplina ng simbahan. Paano natin maaalis ang impluwensya ng kasalanan na unti-unting kumakalat? Dapat nating hawakan ito sa espirituwal, biblikal, at maingat na paraan. Ang mga lalaki ng Israel ay humingi ng patnubay mula sa Panginoon bago gumawa ng mga desisyon, bagama’t sila ay humingi din ng Kanyang payo pagkatapos. Sila ay determinado at ang kanilang tanong ay hindi katulad ng sa Hukom 20:28: *“Lalabas ba ako uli upang makibaka laban sa mga anak ni Benjamin na aking kapatid, o magtitigil ako?”*. Sa pagkakataong ito, hinahanap nila ang pagsang-ayon ng Diyos sa mga desisyong nagawa na, sa halip na humingi ng payo kung ano ang susunod na gagawin. *“Sino ang unang aahon sa amin upang makibaka laban sa mga anak ni Benjamin?”* (Hukom 20:18). Pagnilayan ang mga laban sa aklat ng Mga Hukom kung saan ang tagumpay ay ipinagkaloob ng Diyos sa kabila ng mga pagsubok. Pinagsama-sama ni Gedeon ang tatlumpu’t dalawang libong lalake at binawasan sila ng Dios sa tatlong daan; Nagtipon si Barak ng sampung libong lalake upang harapin si Jabin at ang kaniyang mga karo; Si Jephte ay walang tulong ng mga lalake ng Efraim. Hindi sapat na maging sa panig ng katuwiran; dapat din tayong manindigan sa katuwiran, magpasakop at sumunod sa kalooban ng Diyos na ipinahayag sa Kanyang Salita. Dapat ay may ganap na kontrol ang Diyos sa ating buhay, ginagabayan tayo sa pamamagitan lamang ng Kanyang Salita at para sa Kanyang kaluwalhatian habang tinutupad natin ang Kanyang kalooban.

PAG-IISIP: Hindi kumikilos ang Diyos bilang tugon sa tao, Siya ang may kapangyarihan.

PANALANGIN: Ama, nawa’y tunay kong isuko ang aking buhay sa Iyo.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (XI)

Ang unang paglabas ay isang kapahamakan para sa mga lalaki ng Israel, ngunit sila ay muling nagsama-sama at bumalik upang labanan ang mga Benjaminita. Muli silang humingi ng patnubay mula sa Panginoon, sa pagkakataong ito ay nagtanong kung dapat silang bumalik sa pakikipaglaban sa kanilang mga kapatid, ang mga anak ni Benjamin (Hukom 20:23). Ang mga lalaking Israelita ay nakipaglaban muli sa mga Benjaminita, na nananatili sa parehong mga taktika. Pagkatapos ng pangalawang pagkatalo, umatras sila sa “bahay ng Diyos,” kung saan sila nag-ayuno at nag-alay sa Panginoon (Hukom 20:26). Ang mga kahihinatnan ng kasalanan ay nakakaapekto sa buong komunidad, hindi lamang sa mga indibidwal. Sinasabi sa Kawikaan 14:34 na “*ang kasalanan ay kakutyaan sa alinmang bayan.*” Ang nagsimula bilang isang salungatan sa pagitan ng mga indibidwal ay mayroon na ngayong malaking bunga para sa buong bansa, lalo na para sa tribo ni Benjamin na piniling ipagtanggol ang kasamaan.

“..At sinabi ng Panginoon, Umahon ka; sapagkat bukas ay ibibigay ko sila sa iyong kamay” (Huk 20:28). Ang mga pagkatalo na kanilang naranasan ay nagbunsod sa kanila upang maging matino. Nadama nila ang pagpapakumbaba ng kahihiyang at kalungkutan ng pagkatalo, dahilan upang maupo sila sa harap ng Panginoon at mag-alay ng mga handog na susunugin at mga handog tungkol sa kapayapaan para sa pagbabayad-sala bago humingi ng payo sa Diyos. Ang disiplina ay dapat lapitan nang may pagpapakumbaba at pagpapasakop sa Diyos, sa halip na pagmamalaki o galit. Ang mga hakbang ay dapat gawin upang alisin ang mga pagkakamali, ngunit ang disiplina ay hindi lamang tungkol sa pag-aalis ng kasalanan; ito rin ay tungkol sa pagpapanumbalik ng nagkasalang indibidwal. Sa halip na tingnan ang kanilang sarili bilang matuwid at si Benjamin bilang makasalanan, nagsimula sila sa pagsusuri sa sarili at panalangin sa harap ng Diyos. Gaya ng itinuro ni Pablo sa mga taga-Galacia, may tungkuling pagpapanumbalik “*kayong mga sa espiritu*” (Gal 6:1). Lumilitaw na noong panahon ni Josue, ang mga pakikipaglaban ng PANGINOON ay dapat ipaglaban lamang pagkatapos malutas ang kasalanan sa loob ng kampo.

PAG-IISIP: Ang kasalanan ay bumabagabag sa buong katawan; dapat tayong magsikap para sa kadalisayan.

PANALANGIN: Ama, tulungan mo akong matanggal ang aking kasalanan sa simula nito.

ANG MGA LALAKENG BINIGO ANG DIYOS (XII)

Ang disiplina ay dapat isagawa nang may pagpapakumbaba at pagpapasakop sa Diyos, sa halip na pagmamalaki o galit. Mahalagang gampanan ang ating mga tungkulin at pananagutan sa tamang paraan habang isinasagawa ang kalooban ng Diyos at dinidisiplina ang iba. Bagama't ang mga lalaki ng Israel ay tiniyak ng PANGINOON sa tagumpay, kailangan pa rin nilang magplano kung paano haharapin ang sitwasyon kay Benjamin. Tulad ng ginawa ni Josue sa Ai matapos harapin ang kasalanan ni Achan, inayos nila ang kanilang diskarte sa ikatlong pagkakataon.

“At sinabi ng mga anak ni Benjamin, Sila ay nangasaktan sa harap natin, gaya nang una...” (Hukom 20:32). Ang mga Benjamita ay nalinlang ng kasalanan, na nagpatigas at nagpapurol sa kanilang mga isipan. Sa halip na maliwanagan sa resolusyon ng sampung tribo sa dalawang labanan, sila ay naimpluwensyahan ng negatibo. Kahit natalo sila sa unang dalawang labanan, babalik ang mga lalaki ng Israel. Ang mga pagkatalo sa unang dalawang laban ay hindi dapat nagbigay ng kumpiyansa sa mga Benjaminita para sa ikatlong labanan.

“...ang mga lalake ng Benjamin ay nangabalisa: sapagka't kanilang nakitana ang kasamaan ay dumating sa kanila” (Huk 20:41). Huli na napagtanto ng mga Benjaminita ang mga kahihinatnan ng kanilang paghihimagsik, dahil nabuksan ang kanilang mga mata sa pagkawasak na idinulot nito sa kanila. Ito ay isang pangkaraniwang kinalabasan para sa mga taong matigas ang ulo na nagpapatuloy sa makasalang pag-uugali at tumatanggi sa pagtutuwid. Natagpuan nila ang kanilang sarili na nag-iisa, na walang tumulong sa kanila, at napilitang harapin ang kanilang mga kaaway sa labanan. Sa kabila ng pag-iisip na tumakas, wala silang pagkakataong makatakas. Ang kanilang pagkakaisa ay nasira, at sila ay naiwan para sa kanilang sarili. Bagaman maaaring nakamit nila ang ilang pansamantalang tagumpay, sa huli ay walang pakinabang sa paghahangad ng kasalanan, dahil lahat sila ay nahaharap sa mga kahihinatnan ng kanilang mga aksyon. Bagama't ang kasalanan ay maaaring magbigay ng panandaliang mga tagumpay, ang pinakahuling pagkatalo nito ay hindi maiiwasan.

PAG-IISIP: (Basahin ang Ecclesiastes 8:11.)

PANALANGIN: Ama, bigyan mo kami ng biyaya na huwag magsaya sa panandaliang kasiyahan ng kasalanan, sapagkat tiyak na kasunod ang mapait na saro nito.

ANG MAPAIT NA LASANG NAIWAN NG KASALANAN

Ang pagtatapos ng ikalawang apendise na ito ay nagbibigay ng ilang kaunawaan sa kalungkutan at pagkawala na maaaring idulot ng kasalanan sa isang bansa. Ang mga kahihinatnan ng pagpili na pamahalaan ang ating sariling buhay sa halip na magpasakop sa tuntunin at batas ng PANGINOON ay palaging nakapipinsala, na humahantong sa mga damdamin ng kalungkutan at panghihinayang.

“Ang mga lalake nga ng Israel ay nagsisumpa sa Mizpa...” (Hukom 21:1).

Ang unang pakiramdam ay kalungkutan at panghihinayang sa paggawa ng mga desisyon batay sa kagustuhan ng tao kaysa sa pagsunod sa kalooban ng Diyos. Ang tao ay kulang sa tunay na karunungan, gaya ng puso ay mapanlinlang at masama (Jeremias 17:9). Samakatuwid, ang mga pagpili na ginawa gamit ang personal na karunungan o pagsunod sa sariling mga pagnanasa ay naiimpluwensyahan ng nakapaligid na kasamaan. Ang mga desisyong ito ay ginawa nang pabigla-bigla, na pinalakas ng matinding emosyon at maulap na pag-iisip pagkatapos makatanggap ng tiwaling mensahe. Ngayon, nababalot sila ng kalungkutan at panghihinayang, nakulong at walang kapangyarihan dahil sa kanilang mga aksyon.

“At pinagsisihan ng mga anak ni Israel ang kanilang kapatid na si Benjamin...” (Hukom 21:6).

Ang kalungkutan at panghihinayang sa mga pagkilos na dulot ng makalaman na pagnanasa at damdamin ang pangalawang bunga. Nang inatasang magbigay ng hustisya sa tulong ng Diyos, nilalampasan nila at muntik nang mapuksa si Benjamin.

“At ang bayan ay nagsisi dahil sa Benjamin...” (Hukom 21:15).

Ang ikatlong dahilan ng kalungkutan at panghihinayang ay kapag binibigyan ng mga tao si Satanas ng kalamangan sa kanila sa pamamagitan ng pagiging ignorante sa kanyang mga pakana. Kinilala ng mga lalaki ng Israel na ang hindi maibabalik na pinsala ay naganap at naghanap ng mga alternatibong solusyon, na mayroon ding sariling mga kakulangan. Sa kanilang pagsisikap na iligtas si Benjamin, sa wakas ay sinalakay nila ang mga lalaki ng Jabesgilead. Ang lahat ng ito ay maaaring maiugnay sa sariling tuntunin ng tao. Si Satanas ay nakakalamang sa atin kapag ang Diyos ay hindi Panginoon ng ating mga puso!

PAG-IISIP: Si Cristo ba ang aking Panginoon? Ang Kanyang Salita ba ay may kapangyarihan sa aking buhay?

PANALANGIN: “Pumasok upang manatili, Pumasok ka sa aking puso, Panginoong Jesus!”

**PAGLILINGKOD SA DIYOS SA PAMAMAGITAN
NG MGA PAGSUBOK SA PAMILYA**

Nagsimula ang buhay ni Samuel noong panahon ng aklat ng Mga Hukom, kung saan naglingkod siya bilang huling hukom ng Israel, pati na rin ang isang saserdote at propeta para sa PANGINOON. Nagkaroon siya ng karangalan na pahiran ang unang dalawang hari ng Israel. Nabubuhay sa isang panahon na minarkahan ng apostasya at katigasan ng ulo, nasaksihan ni Samuel ang pagtatapos ng panahong ito at ang buwang-liwayway ng isang bagong panahon sa bansang Israel.

“At ang taong ito ay umaahon sa taon-taon mula sa kaniyang bayan upang sumamba at maghain sa Panginoon ng mga hukbo sa Silo...” (1 Sam 1:3). Ang aklat ng Mga Hukom ((Hukom 17-21).) at unang kabanata ng 1 Samuel ay nagpapakita sa atin na kahit sa mahihirap na panahon, mahalagang manatiling nakatuon sa paglilingkod sa Diyos. Sa Mga Hukom, makikita natin kung paano hinarap ng mga pamilya ang mga hamon sa tahanan at sa kanilang bansa, habang sa 1 Samuel, ipinakita rin sa atin ng isang pamilya sa Silo ang kahalagahan ng personal na responsibilidad at paggawa ng mabubuting pagpili. Sa kabila ng hindi pagkakasundo ng mga asawa ni Elcana, nanatili siyang tapat sa Diyos at patuloy na sumamba sa Kanya gaya ng nararapat. Itinuturo nito sa atin na dapat nating subukang gawin kung ano ang tama, kahit na mahirap ang mga bagay.

“...kaniyang binibigyan ng mga bahagi si Peninna na kaniyang asawa, at ang lahat ng kaniyang mga anak na lalake at babae: Nguni’t si Ana ay binibigyan niya ng ibayong bahagi...” (1 Sam 1:4-5). Ang kuwentong ito ay nagpapakita kung paano inalagaan at pinamunuan ng isang lalaking nagngangalang Elcana ang kanyang pamilya. Sinigurado niyang pupunta sila sa pagsamba at masayang nakibahagi. Bawat pamilya ay may kanya-kanyang problema. Nagkaroon ng mga problema ang pamilya ni Elcana dahil mayroon siyang higit sa isang asawa, na nagdulot ng mga alitan nang pumunta sila sa pagsamba. Sinikap ni Elcana na tulungan ang kaniyang asawang si Ana na bumuti ang pakiramdam at hinimok niya itong sumamba.

PAG-IISIP: “Pagtiwala sa Kanya kung ano man ang mangyayari; pagtiwala kay Jesus, iyon lang.”

PANALANGIN: O Ama, masdan mo kami sa Iyong paanan, isang pulutong na nangangailangan, makasalanan.

HINAHANAP ANG DIYOS KAPAG MAY PROBLEMA

Makikita sa larawan ng pamilya ni Elcana na dumanas sila ng maraming hamon, ngunit nananalangin pa rin sila sa Diyos. Kahit na malungkot si Ana at inalis ang kanyang gana sa pagkain, nanalangin pa rin siya sa Diyos. Ang ilang mga tao ay maaring hindi nais na manalangin kapag sila ay dumaranas ng mahihirap na oras, ngunit mahalagang tandaan na hanapin ang Diyos sa panalangin.

“At siya’y nanalangin sa Panginoon, ng buong paghihinagpis ng kaluluwa at tumangis na mainam.” (1 Sam 1:10). Ang masamang komento ni Peninna ay labis na ikinalungkot ni Ana. Sa kabila ng panggigipit at panunukso mula sa kanyang asawa at nakaramdam ng sama ng loob, ginawa ni Ana ang pinakamabuting bagay na magagawa niya sa pamamagitan ng pagdarasal sa Diyos. Kahit wala siyang ganang magdiwang, buong puso pa rin siyang nagdasal. Ang kanyang panalangin ay taos-puso at tapat sa Diyos, kahit na hindi siya gumamit ng magarbong salita. Kahit na pinagtatawanan siya ng kanyang kalaban, pumunta pa rin siya sa tabernakulo upang manalangin dahil alam niyang ito ang lugar kung saan makakatagpo ang Diyos. Handa si Ana na tiisin ang pagdurusa para magkaroon ng pagkakataong makausap ang Panginoon.

“..Hindi ako nakainom ng alak o inuming nakalalasing, kundi aking inihayag ang aking kaluluwa sa harap ng Panginoon” (1 Sam 1:15). Noong unang panahon, may isang lalaking nagngangalang Eli na isang hukom. Inakusahan niya ang isang babaeng nagngangalang Ana na lasing kapag siya ay talagang nananalangin sa Diyos. Si Ana ay nanalangin nang husto dahil siya ay malungkot at nangangailangan ng kaaliwan. Nangako siya sa Diyos na kung sasagutin Niya ang kanyang panalangin, magbibigay siya ng isang espesyal na bagay upang ipakita ang kanyang pasasalamat. Nangako rin siya na iaalay niya ang kanyang anak sa paglilingkod sa Diyos. Ang pananampalataya at dedikasyon ni Ana sa Diyos ay mga halimbawa na dapat nating tularan. Nang ibigay ang kanyang petisyon sa Diyos, ang kanyang pasanin ay naalis, at pagkatapos ay *“nagpatuloy ng kanyang lakad ang babae, at kumain, at ang kanyang mukha’y hindi na malumbay”* (1 Sam 1:18).

PAG-IISIP: “Pag-awit kung malinaw ang daan ko, pagdarasal kung mahirap ang landas.”

PANALANGIN: Ama, nawa’y lagi akong mapalapit sa Iyo sa pamamagitan ng panalangin.

ANG KAGALAKAN AT TUNGKULIN
NA DUMALO SA PANALANGIN

Sa unang kabanata ng 1 Samuel, makikita natin ang isang pamilyang nagmamahal at naglilingkod sa Diyos kahit mahirap ang mga bagay-bagay. Malaki ang papel na ginagampanan ni Elcana, ang ama, sa pagakay sa pamilya sa pagsamba, pag-alih sa kanyang asawang si Ana kapag malungkot ito, at pagtulong sa kanya na tuparin ang pangako sa Diyos para sa kanilang anak na si Samuel.

“...nanganak ng isang lalake, at tinawag ang pangalan niya na Samuel, na sinasabi, Sapagka’t aking hiningi siya sa Panginoon” (1 Sam 1:20). Tapat at taimtim na nanalangin si Ana noong kailangan niya ng tulong, at hindi niya nakalimutan ang Diyos nang biniyayaan siya ng isang anak na lalaki. Ang pinili niyang pangalan para sa kanyang anak ay isang paalala ng biyaya ng Diyos sa kanyang mahirap na panahon. Ang kanyang asawa ay sumang-ayon sa pangalan at nanatili pa nga upang tuparin ang isang panata sa pamilya na sumasamba sa Diyos. Ang ilang mga tao ay naghahanap lamang sa Diyos kapag sila ay nangangailangan, ngunit nakakalimutan ang tungkol sa Kanya kapag ang kanilang mga problema ay nalutas. Nagbabala si Solomon na mas mabuting huwag kang mangako sa Diyos kung wala kang planong tuparin ang mga ito (Eclesiastes 5:4-6).

“At nang kaniyang maihiwalay na sa suso, ay kaniyang iniahon...” (1 Sam 1:24). Tinupad ni Ana ang kanyang pangako nang may kaligayahan at kabaitan, tulad ng isang mapagpasalamat na lingkod at mapagmahal na ina. Siya ay lumampas sa kung ano ang hinihingi ng batas, na ipinakita ang kanyang kagalakan at pagmamahal sa pamamagitan ng kanyang mga aksyon kay Eli, ang mataas na saserdote, at ang mga panustos na dinala niya sa Tabernakulo (1 Sam 2:19).

PAG-IISIP: Saan tayo pupunta sa oras ng pangangailangan, kundi sa Panginoon ng langit?

PANALANGIN: (Basahin ang Awit 116:12-14.)

NATUTUNANG TEOLOHIYA MULA SA PANALANGIN

Ipinakita sa atin ng Diyos kung sino Siya sa pamamagitan ng Bibliya at sa mga bagay na Kanyang ginagawa. Mas mauunawaan natin ang Diyos sa pamamagitan ng pagtingin kung paano Niya sinasagot ang ating mga panalangin, kahit na minsan ang sagot ay hindi. Kung hihilingin natin ang mga bagay na naaayon sa nais ng Diyos, Siya ay makikinig at tutugon. Minsan hindi natin nakukuha ang hinihiling natin dahil maling dahilan ang hinihingi natin. Pinuri ni Ana ang Diyos sa kanyang awit sa pagsagot sa kanyang panalangin, na ipinapakita sa atin na ang Diyos ay laging nariyan para sa atin.

“Walang banal na gaya ng Panginoon...” (1 Sam 2:2). Si Ana ay umaawit ng isang awit na nagpupuri sa Diyos sa pagiging mapagmahal, perpekto, laging nariyan, at patas. Ito ay katulad ng kung paano nagtuturo ang ilang Kristiyano tungkol sa Diyos, na nakatuon sa kaniyang mga katangian tulad ng pagiging matalino, makapangyarihan, banal, makatarungan, at Mabuti (1 Sam 2:1-5). Ang awit ni Ana sa Bibliya ay nagsasabi tungkol sa kung gaano kadakila ang Diyos sa lahat ng mga paraang ito.

“Ang Panginoon’y pumapatay, at bumubuhay...” (1 Sam 2:6). Ang kanta ni Ana ay nagsasabi tungkol sa kung paano pinangangalagaan ng PANGINOON ang lahat ng Kanyang nilikha at ginagabayan ang kanilang mga aksyon. Ipinaliwanag din ng *Westminster Shorter Catechism* na ang kalooban ng Diyos ay ipinapakita sa pamamagitan ng Kanyang banal, matalino, at makapangyarihang pangangalaga sa lahat ng Kanyang mga nilikha. Binanggit din ni Ana kung paano kontrolado ng Diyos ang buhay at kamatayan, kayamanan at kahirapan, at ang katayuan ng buhay ng mga tao para sa Diyos (1 Sam 2:6-8). Binanggit din niya kung paano ipinakita ng Diyos ang Kanyang pagmamahal at awa sa mga naniniwala sa Kanya (1 Sam 2:9-10).

Ang pag-alam at pag-unawa kung sino ang Diyos at kung paano Siya gumagawa ay nagdudulot ng maraming kaligayahan at kapayapaan sa mga taong naniniwala sa Kanya. Kapag nananalangin tayo sa Diyos, natututo tayo ng higit pa tungkol sa Kanya, at iyon ang nagpapasaya sa atin na naaalih.

PAG-IISIP: (Basahin ang Mga Awit 86:8-10.)

PANALANGIN: Tulungan mo akong magtiwala sa Iyong kabutihan sa lahat ng bagay, O Ama.

PAGLAGO SA BIYAYA SA GITNA NG
KASALANAN AT KASAMAAN

Ang mga kabanatang ito sa Bibliya ay nagpapakita sa atin kung gaano kasama ang mga tao sa bansa, lalo na ang mga saserdote. May kuwento tungkol sa isang lalaking nagngangalang Eli at sa kanyang pamilya na gumawa ng masama. Ngunit sa gitna ng lahat ng masasamang bagay, mayroon ding kuwento tungkol sa isang mabuting hukom na tumulong sa mga tao na umunlad sa kabutihan.

“Nguni’t si Samuel ay nangangasiwa sa harap ng Panginoon...” (1 Sam 2:18). Sa isang lugar kung saan ang mga tao ay hindi nakikinig sa Diyos at gumagawa ng masama, isang batang lalaki na nagngangalang Samuel ang piniling sumunod sa Diyos. Ang mga anak ng isang saserdote na nagngangalang Eli ay gumagawa ng mga maling bagay, na nagpapakita na ang pagiging saserdote ay hindi awtomatikong nagpapabuti sa kanila. Kahit na maraming masamang nangyayari sa bahay ng Diyos, nagawa pa rin ni Samuel na sundin ang mga tuntunin ng Diyos. Ipinapakita nito na ang pag-ibig at kapangyarihan ng Diyos ay laging nandyan para sa mga taong pinili Niya, anuman ang nangyayari sa kanilang paligid. Kahit na ang mga bagay ay tila madilim at masama, ang mabuti at liwanag ay maaari pa ring sumikat. Habang hindi iginagalang ng mga saserdote ang mga tuntunin ng Diyos, si Samuel ay nagpapakita ng paggalang at paggalang sa salita ng Diyos. Ang pagkakaiba sa pagitan ng kanilang mga aksyon ay mahalagang mapansin.

“At ang batang si Samuel ay lumalaki...” (1 Sam 2:26). Kapag ang mga tao ay hindi nakikinig sa mga turo ng Diyos at gumagawa ng mga maling bagay, ang isang batang lalaki na nagngangalang Samuel ay lumaki na kapwa nagustuhan ng Diyos at ng mga tao. Kahit na ang mga anak ni Eli ay hindi nakinig sa payo ng kanilang ama at napaharap sa parusa, si Samuel ay isang magandang halimbawa ng isang taong sumunod sa mga daan ng Diyos. Sa kabila ng masamang ugali ng mga saserdote sa paligid niya, nanatiling matuwid si Samuel at natutong magmahal at maglingkod sa Diyos. Alam ng Diyos kung paano panatilihing ligtas at malayo sa kapahamakan ang Kanyang mga pinili.

PAG-IISIP: Ang patotoong Kristiyano ay parang liwanag na kailangan sa kadiliman.

PANALANGIN: Ama, kapag pinadilim ng kasamaan ang aking mundo, bigyan mo ako ng liwanag ng iyong biyaya.

ANG MGA KAHIHINATNAN NG INABUSONG BIYAYA

Sa huling kuwento, nalaman natin na ang bahay ng mataas na saserdote ay nagkakagulo dahil ang kanyang mga anak na lalaki ay makulit. Ngunit may isang batang lalaki na nagngangalang Samuel na lumalaking isang mabuting tao. Ang mataas na saserdote, na nagngangalang Eli, ay nagsalita tungkol sa masasamang bagay na ginagawa ng kanyang mga anak, ngunit hindi gumawa ng anumang bagay upang pigilan sila. Sa bahaging ito ng kuwento, makikita natin na parurusahan ng Diyos ang pamilya ni Eli dahil sa kanilang mga kasalanan.

“At naparoon ang isang lalake ng Diyos kay Eli...” (1 Sam 2:27). Sinabi ng lalake ng Diyos kay Eli na isang espesyal at mahalagang trabaho ang maglingkod sa bahay ng Diyos. Ipinaalala niya kay Eli ang kabaitang ipinakita ng Diyos sa kanyang pamilya sa pamamagitan ng pagpili sa kanila na maglingkod sa Kanya. Ibinigay ng Diyos sa kanila ang lahat ng kailangan nila para pangalagaan ang kanilang sarili habang naglilingkod sa Kanya. Ngunit ang mga anak ni Eli ay naging sakim at kumukuha ng higit sa dapat nila. Tinanong ng Diyos kung bakit hindi nila ginagawa nang maayos ang kanilang trabaho, *“ibinibigay ko ba sa sangbahayan ng iyong ama ang lahat ng mga handog ng mga anak ni Israel na pinaraan sa apoy?”* (1 Sam 2:28). Pagkatapos ay tinanong si Eli kung ano ang dahilan ng pagkabulok ng mga pari at bakit inilagay ang kanyang mga anak kaysa sa PANGINOON. Dapat sana silang magpasalamat sa espesyal na pagkakataong maglingkod sa Diyos, ngunit sa halip ay nagnanakaw sila sa Kanya. Mahalagang maging masaya sa kung ano ang mayroon tayo kapag naglilingkod tayo sa Diyos.

“...yaong mga nagpaparantal sa akin ay aking pararangalin, at yaong mga humahamak sa akin ay mawawalan ng kabuluhan.” (1 Sam 2:30). Ang mensahe ng Diyos ay kung tayo ay susuway at maghimagsik laban sa Diyos, tayo ay harap sa mga kahihinatnan. Ngunit kung tayo ay tapat at masunurin sa Diyos, tayo ay maliligtas. Kapag tumalikod tayo sa Diyos, nawawala tayo sa Kanyang mga plano para sa atin. Kahit na nawala ang tungkulin ni Eli at ng kanyang pamilya sa pagkasaserdote, ang mga plano ng Diyos para sa Israel ay mananatili.

PAG-IISIP: Kapag binabaluktot natin ang Salita ng Diyos, binabaluktot natin ang sarili nating kaphahaman.

PANALANGIN: Patawarin mo ako, Ama, sa aking mga pagkukulang. Palakasin mo ako para sa Iyong serbisyo.

ANG PAGGAWA NG ISANG PROPETA

Ang tawag ni Samuel mula sa PANGINOON ay nangyari noong madilim na panahon nang si Eli, ang pinakapunoong saserdote ay, *“mahiga sa kanyang dako”* o na *“ang kaniya ngang mga mata’y nagpasimulang lumabo, na siya’y hindi nakakita”* (1 Sam 3:2). Ito ay hindi dahil ang tawag ay naganap sa gabi nang *“ang ilawan ng Diyos ay namatay sa templo ng Panginoon, na kinaroroonan ng kaban ng Diyos,”* o na *“si Samuel ay nakahiga upang matulog”* (1 Sam 3:3). Madilim ang tagpo sapagkat noong panahong iyon *“ang salita ng PANGINOON ay mahalaga noong mga araw na yaon; walang hayag na pangitain.”*

“...tinawag ng PANGINOON si Samuel...” (1 Sam 3:4). Ang mahahalagang pinuno na nagsasalita para sa Diyos at ang mga espesyal na katulong na pinili ng Diyos ay tumalikod sa PANGINOON at sa Kanyang mga turo. Ang mga hindi naging tapat sa sinabi ng Diyos sa kanila ay hindi makakatanggap ng anumang mensahe o espesyal na koneksyon mula sa PANGINOON. Ngunit laging may mga tao ang Diyos na gagawa ng Kanyang gawain. Nang ang mga taong dapat sumunod sa mga tuntunin ng Diyos ay nagsimulang gawin ang gusto nila, pumili ang Diyos ng isang batang lalaki na tapat at hindi sumusunod sa kanilang masamang halimbawa. Bagama’t *“hindi pa nga nakikilala ni Samuel ang PANGINOON, o ang salita man ng PANGINOON ay nahahayag pa sa kaniya”* (1 Sam 3:7). Ang batang ito, si Samuel, ay hindi pa direktang nakarinig mula sa Diyos, ngunit naglingkod siya sa pinuno sa lugar ng pagsamba at nakinig sa kanya. Sa tuwing tatawagin siya, pinupuntahan niya ang pinuno at sinunod ang mga tagubilin na ibinigay sa kanya. Nang tawagin siya ng Diyos, sumagot siya tulad ng itinuro sa kanya.

“At sinabi ng PANGINOON kay Samuel...” (1 Sam 3:11). Ang mensahe na para kay Eli, ang guro ni Samuel, ay isang bagay na sinabi noon ng isang lalake ng Diyos. Si Samuel, na bata pa, ay may pananagutan na ihatid ang mahalagang mensaheng ito kay Eli. Kahit na siya ay isang bata pa lamang, siya ay tapat na ginawa ang sinabi sa kanya. Malaking responsibilidad iyon para sa kanya, ngunit hindi siya nag-atubiling maglingkod sa Diyos. Inihatid niya ang mensahe kay Eli nang hindi nag-iiwan ng anuman, na nagpapakita na siya ay tunay na nakaalay sa paglilingkod sa Diyos na nagsasabi sa *“lahat ng bagay, at walang itinago sa kanya”* (1 Sam 3:18)?

PAG-IISIP: (Basahin ang Mga Taga-Galacia 1:10.)

PANALANGIN: Tulungan mo ako, Ama, na maging walang takot na matapat at masunurin sa Iyo.

ANG NAKALAANG KAMAY NG PAGPAPARUSA NG DIYOS (I)

Si Samuel ay parang isang espesyal na mensahero mula sa Diyos sa Israel. Nasasabi niya ang mga salita ng Diyos sa mga tao. Sa 1 Samuel 4, nalaman natin na laging nagkakatotoo ang sinasabi ng PANGINOON,. Kahit na alam ng lahat na mahalaga si Samuel, hindi sila humingi ng tulong sa kanya o nakinig sa mga salita ng Diyos sa pamamagitan niya noong nakikipaglaban sila sa mga Filisteo. Gusto nila ng tulong ng PANGINOON,, ngunit wala silang pakialam sa pagsunod sa mga daan ng Diyos.

“...Bakit sinaktan tayo ngayon ng Panginoon harap ng mga Filisteo?...” (1 Sam 4:3). Nang matalo ang mga Israelita sa Ai, dapat nilang pagnilayan ang kanilang mga ginawa, nanalangin, at nag-ayuno para maunawaan kung bakit sila pinarurusahan. Sa halip, nagpatuloy sila sa pagkakasala at pagsamba sa mga huwad na idolo. Naniniwala sila na kaya nilang manipulahin ang Diyos sa pamamagitan ng pagdadala ng Kaban ng Tipan sa kanila. Kawikaan 19:3: *“Ang kamangmangan ng tao ay sumisira ng kaniyang lakad: at ang kaniyang puso ay nagagalit laban sa Panginoon.”* Ito ay nagpapakita na kapag ang mga tao ay kumilos nang may kalokohan at lumayo sa Diyos, sila ay nauuwi lamang sa saktan ang kanilang sarili.

“...at ang dalawang anak ni Eli, sina Ophni at Phinees, ay nandoon na binabantayan ang kaban ng tipan ng Diyos” (1 Sam 4:4). Hindi maganda ang pag-uugali ng mga tao ng Israel, kaya nagpasiya ang Diyos na parusahan sila. Ginamit niya ang mga Filisteo para gawin ito. Natuwa ang mga Israelita nang dumating ang banal na kaban sa kanilang kampo, ngunit hindi sila kinalugdan ng Diyos. Kasama ba ng Panginoon sina Ophni at Phinees na paulit-ulit at sadyang kinutya at hinamak ang mga handog, ordenansa at utos ng Dios? Ang mga pinuno ay hindi sumusunod sa mga tuntunin ng Diyos at naging walang galang. Paparusahan sila ng PANGINOON dahil sa kanilang masamang pag-uugali.

PAG-IISIP: (Basahin ang Mga Awit 18:25-26.)

PANALANGIN: Ama, tulungan Mo akong mamuhay nang tama sa Iyo at masayang magpasakop sa Iyong Salita.

ANG NAKALAANG KAMAY NG PAGPAPARUSA NG DIYOS (II)

Inaasikaso ng Diyos ang lahat upang matiyak na may magagandang bagay na mangyayari para sa mga taong nagmamahal sa Kanya. Kahit na tila nangyayari ang mga masasamang bagay, sa bandang huli, lahat ito ay gagana para sa ikaluluwalhati ng Diyos. Natakot ang mga Filisteo sa kapangyarihan ng PANGINOON, ngunit hinikayat pa rin nila ang isa't isa na lumaban. Ang mga labis na nagtitiwala ay natalo, habang ang mga natatakot at gumagalang sa Diyos ay nagwagi.

“At ang mga Filisteo ay nagsilaban, at ang Israel ay nasaktan...” (1 Sam 4:10). Dati ay malakas ang Israel dahil naniniwala sila sa kanilang Diyos. Ngunit nang magsimula silang gumawa ng masama at tumalikod sa Diyos, nawalan sila ng lakas. Ang mga Filisteo ay naging masama sa Israel, ngunit ang Israel ay patuloy na lumaban hanggang sa panahon ni Saul (1 Sam 13:19-20). Akala nila mananalo sila dahil kasama nila ang Diyos. Pero natalo pa rin sila. Hindi nila napagtanto na gumagawa sila ng mga maling bagay at hindi nila sinubukang ayusin ito. Akala nila mananalo sila dahil sa kanilang pagtitiwala sa sarili at lumalaban sa tamang dahilan. Ngunit ang totoo, ang kanilang tagumpay ay nakasalalay sa kanilang kaugnayan sa Diyos.

“...Ang kaluwalhatian ng Diyos ay nahiwalay sa Israel: sapagka't ang kaban ng Diyos ay kinuha” (1 Sam 4:22). Naniniwala sila sa Diyos, ngunit hindi nila Siya tunay na kilala dahil hindi nila sinusunod ang Kanyang mga turo. Nang makarating sa kanilang lungsod ang balita tungkol sa pagkuha ng arka, nagdala ito sa kanila ng maraming kapahamakan - natalo sila sa labanan, namatay ang kanilang mga pinuno sina Ophni at Phinees, at kahit na ang kaban ng Diyos ay inalis. Isa itong malaking sakuna para sa kanila. Siguraduhin natin na hindi tayo gagawa ng mga pagpili na hahantong sa mga mapahamak na kahihinatnan.

PAG-IISIP: (Basahin ang Isaias 59:1-2.)

PANALANGIN: (Gamitin ang Mga Awit 51:9-12.)

ANG NAKALAANG KAMAY NG PAGPAPARUSA NG DIYOS (III)

Ang mga Israelita ay gumawa ng isang bagay na matapang sa pamamagitan ng pagkuha ng kaban ng Diyos mula sa Silo patungo sa larangan ng digmaan. Natalo sila sa labanan at nahuli ang arka. Sa kuwento, hindi binanggit si Samuel, kaya hindi natin alam kung nasaan siya noong mga pangyayaring ito. Ngunit alam natin na ipinakilala ng Diyos si Samuel sa Silo sa pamamagitan ng pakikipag-usap sa kanya. Ang arka ay dinalang bihag sa 1 Samuel 4, at pagkatapos ay binabanggit sa kabanata 5 at 6 kung paano naibalik ang kaban sa kalaunan.

“At kinuha ng mga Filisteo ang kaban ng Diyos at ipinasok sa bahay ni Dagon, at inilagay sa tabi ni Dagon” (1 Sam 5:2). Sa kabanatang ito, nalaman natin na ang Diyos ay napakakapangyarihan at maaaring piliin na gamitin ang mga tao sa anumang gusto Niya. Tinutulungan Niya ang mga tao at binibigyan sila ng lakas at karunungan, ngunit hindi Niya kailangang umasa sa kanila. Kahit na parang may nawala o nasira, magagawa pa rin ng Diyos ang mga bagay sa huli. Malamang na iniugnay ng mga Filisteo ang kanilang tagumpay kay Dagon at inilagay ang kaban sa ilalim ni Dagon sa bahay ni Dagon. Ang akala ng mga Filisteo ay tinulungan sila ng kanilang diyos na manalo, ngunit sa huli, kinailangan nilang ayusin ang kanilang sirang rebulto. Ipinakikita nito na ang Diyos ang pinakahuling pinagmumulan ng lakas at karunungan.

“Ngunit ang kamay ng Panginoon ay bumigat sa mga taga Asdod...” (1 Sam 5:6). Ang espesyal na kaban ng Diyos, na tinatawag na arka, ay naiwang mag-isa dahil walang nag-aalaga dito. Ang mga Israelita ay nagkalat at natalo, at ang lugar kung saan nakalagay ang kaban ay walang laman. Ngunit kahit na walang tulong, ang arka ay makakahanap ng daan pabalik sa kung saan ito pag-aari, ang kaban ng PANGINOON ay *“ipababalik sa kaniyang sariling dako”* (1 Sam 5:11). Nang ang kaban ay dinala sa Ekron, napagtanto ng mga tao doon na ang Diyos ng Israel ay nagdudulot ng pinsala sa kanila. Alam nilang kailangan nilang ibalik ang kaban sa nararapat na lugar nito dahil hindi nila kayang labanan ang Diyos. Ang kuwentong ito ay nagpapakita na ang mga tao ay hindi dapat ipagmalaki at ang kapangyarihan ng Diyos ay higit sa anupaman.

PAG-IISIP: Ang kapangyarihan ng Diyos na parusahan, sirain o gumantimpala ay walang limitasyon.

PANALANGIN: “Kailangan kita, o kailangan kita, bawat oras kailangan kita.”

ANG NAKALAANG KAMAY NG PAGPAPARUSA NG DIYOS (IV)

Sa pagtatapos ng 1 Samuel 5, napagtanto ng mga pinuno ng mga Filisteo na pinarurusahan sila ng Diyos sa hindi paggalang sa Kanya. Natakot sila dahil alam nilang makapangyarihan ang Diyos at kayang protektahan ang Kanyang pangalan. Nang dinala ng mga Israelita ang kaban sa kanilang kampo, natakot ang mga Filisteo dahil narinig nila ang mga kamangha-manghang gawa ng Diyos. Ngunit nang kunin nila ang kaban at ilagay ito sa templo ng kanilang diyos, nakalimutan nilang iginalang ang PANGINOON at sumamba lamang sa kanilang mga diyus-diyosan. Ngayon, natakot sila at gusto nilang ibalik ang arka sa nararapat na lugar nito.

“...Anong aming gagawin sa kaban ng Panginoon? Ipatalastas ninyo sa amin kung aming ipadadala sa kanyang dako” (1 Sam 6:2). Ang mga saserdote at matatalinong tao ng mga Filisteo ay nagpulong upang malaman kung paano ayusin ang mga bagay pagkatapos nilang magkaproblema. Nagbigay sila ng mga sagot, ngunit hindi nila talaga naunawaan ang mga tuntunin ng Diyos. Alam nila na sila ay nasa problema nang dala nila ang sagradong kaban sa loob ng pitong buwan. Sinabi sa kanila ng kanilang mga saserdote na kailangan nilang magsakripisyo sa Diyos upang ayusin ang mga bagay. Sila ang dapat sisihin sa kanilang mga problema dahil hindi nila iginagalang ang mga tuntunin ng Diyos noong kinuha nila ang arka. Binalaan ng mga saserdote ang mga pinunong Filisteo na kailangan nilang magpakita ng paggalang sa Diyos ng Israel.

“...maghanda kayo ng isang bagong karo, at dalawang bagong bakang gatasan...” (1 Sam 6:7). Ang sumunod na ginawa nila ay ipinadala ang kariton na may kaban sa isang espesyal na paraan. Gumamit sila ng bagong karwahe at mga baka na hindi pa nagagamit noon. Wala silang gumagabay sa kanila para ipakitang sinasadya ang nangyari. Nais nilang ipakita ng Diyos ang Kanyang kapangyarihan at magpasya kung saan pupunta ang arka. At ginawa iyon ng Diyos. Ipinakita Niya ang Kanyang lakas at karunungan, at isang bagay na tila imposible ay aktwal na nangyari nang ibalik ang arka sa kung saan ito nabibilang.

PAG-IISIP: Ang Diyos ay may kakayahang magligtas, maihahayag Niya ang Kanyang kaluwalhatian sa mga bansa.

PANALANGIN: O makapangyarihang Ama, sa pamamagitan ng Iyong biyaya, ibalik mo ako upang sumunod sa Iyo.

ANG NAKALAANG KAMAY NG PAGPAPARUSA NG DIYOS (V)

Ipinakita ng Diyos sa mga Filisteo kung gaano Siya kalakas sa pamamagitan ng pagpayag na makita nila ang arka. Napagtanto ng mga pinunong Filisteo na ang arka ay pag-aari ng Diyos at maingat na pinakitunguhan ito. Kahit na ang mga Filisteo ay hindi gaanong alam tungkol sa Diyos, sila ay maingat sa kaban. Sa kabilang banda, ang mga Israelita, na higit na nakakaalam tungkol sa Diyos, ay hindi nag-ingat sa arka at nagdusa dahil dito.

“At ibinaba ng mga Levita ang kaban ng Panginoon, at ang kaha na kasama niyaon...” (1 Sam 6:15). Nang makita ng mga taga-Betsemesh ang isang espesyal na kahon na tinatawag na arka, iginalang nila ito nang may paggalang at nagsakripisyo para parangalan ito. Sinunod nila ang mga alituntunin kung paano pangasiwaan ang arka, at dahil dito, ginantimpalaan sila ng magagandang bagay tulad ng matagumpay na pag-aani. Kahit na ang kaban ay kinuha sa loob ng mahabang panahon, ito ay bumalik sa kanyang sarili. Sila ay nagpapasalamat para dito at gumawa ng isang espesyal na handog upang ipakita ang kanilang pasasalamat.

“At sumakit ang Diyos sa mga tao sa Beth-semes, sapagka’t kanilang tiningnan ang loob ng kaban ng Panginoon...” (1 Sam 6:19). Isang araw ay nagsimulang masaya sa isang magandang ani at sa pagbabalik ng isang espesyal na kahon na tinatawag na arka. Ngunit ang mga bagay ay lumala “sapagkat sinaktan ng Panginoon ang bayan ng di kawang pagpatay” (1 Sam 6:19). Hindi sila sumunod sa mga tuntunin ng Diyos. Sa halip na maging magalang, sila ay mausisa at matigas ang ulo. Ang mga Levita, na dapat mag-alaga ng arka, ay mas nakakaalam ngunit hindi pa rin ito iginagalang. Pinarusahan sila dahil sa kanilang pagsuway. Dapat tayong palaging magpakita ng paggalang sa Diyos at sundin ang Kanyang mga tuntunin kapag lumalapitayo sa Dios.

PAG-IISIP: (Basahin ang Deuteronomio 29:29.)

PANALANGIN: Ama, huwag nawa akong magsalita tungkol sa Iyo nang hindi kinakausap Ikaw muna.

MULING PAGKABUHAY SA ILALIM NI SAMUEL (I)

Ang kaban ay iniingatan sa Kiriath-jearim sa halip na ibalik sa Silo. Ang mga taga-Kiriath-jearim ay nag-alaga ng arka sa loob ng dalawampung taon pagkatapos na anyayahan ng mga taga-Beth-shemesh. Sa panahong ito, walang binanggit na ang arka ang pangunahing lugar ng pagsamba para sa mga Israelita o anumang parusa mula sa PANGINOON tulad ng nangyari sa Beth-shemesh.

“At nagsalita si Samuel sa buong sangbahayan ng Israel...” (1 Sam 7:3).

Si Samuel ay isang espesyal na pinuno sa Israel dahil hindi lamang niya tinulungan ang mga tao sa panahon ng kaguluhan, tulad ng ibang mga hukom, ngunit nagsalita rin siya ng mga mensahe mula sa Diyos at tinulungan silang sumamba. Hindi tulad ng ibang mga hukom na tumulong lamang sa ilang bahagi ng Israel, tinulungan ni Samuel na naglingkod sa *“buong sangbahayan ng Israel”* (1 Sam 7:3). Ang una niyang mahalagang gawain ay ang sabihin sa mga tao na huminto sa paggawa ng mga maling bagay at sambahin muli ang Diyos kapag nalulungkot sila sa kanilang mga aksyon. Ang pangaral na ito ay ibinigay sa panahon na *“ang buong sangbahayan ng Israel ay tumaghoy sa Panginoon”* (1 Sam 7:2).

“...at dumaing si Samuel sa Panginoon dahil sa Israel; at ang Panginoon ay sumagot sa kanya” (1 Sam 7:9).

Tinulungan ni Samuel ang mga tao ng Israel sa pamamagitan ng pakikipag-usap sa Diyos para sa kanila kapag sila ay nasa problema. Hiniling niya sa Diyos na tulungan sila sa oras ng pangangailangan (Heb 4:16). Sa unahan na 1 Samuel 3:19, sinabi sa atin na si Samuel tapat sa paghahatid ng salita ng Diyos na *“ang PANGINOON ay sumasakaniya, at walang di pinapangyari sa kaniyang mga salita.”* Ngayon, tapat din si Samuel sa pananalangin para sa mga tao na nang tawagin niya ay *“nagtitiyon sila”* (1 Sam 7:6) at kapag nasa kagipitan ay sinasabi sila kay Samuel na *“huwag kang tumigil sa kadadalangin sa Panginoon nating Diyos ng dahil sa atin, upang iligtas niya tayo...”* (1 Sam 7:8).

PAG-IISIP: (Basahin ang Mga Gawa 6:2-4.)

PANALANGIN: Ama, ipagkaloob mo sa amin ang mga pastor na tapat sa Salita ng Diyos at sa panalangin.

MULING PAGKABUHAY SA ILALIM NI SAMUEL (II)

Si Samuel ay isang mabuting pinuno para sa Israel. Tinulungan niya silang makipagpayapaan sa kanilang mga kaaway at maibalik ang kanilang mga lungsod. Tinulungan din niya sila na magsimulang magtiwala at sumamba sa Diyos sa halip na sa ibang mga diyos. Ito ay isang malaking pagbabago mula sa dati nang sila ay patuloy na umalis sa Diyos at sumamba sa mga diyus-diyosan. Tinulungan ni Samuel na magkaroon ang Israel ng pagbabago ng puso. Ang kanilang pagtiwala sa Dios at pagsisisi ng puso ay makikita sa kung paano nila inalis ang *“Baal at mga Astaroth, at sa PANGINOON lamang naglingkod”* (1 Sam 7:4). Ito ay isang pag-alis mula sa patotoo sa aklat ng Mga Hukom kung saan paulit-ulit na *“at kanilang pinabayaan ang PANGINOON”* (Huk 2:12-13) at *“naglingkod kay Baal”* (Huk 2:11, 13; 3:7; 10:6, 10).

“At hinatulan ni Samuel ang Israel lahat ng mga araw ng kaniyang buhay” (1 Sam 7:15). Sa panahon ni Samuel bilang isang pinuno, tinulungan niya ang mga tao ng Israel na bumalik sa PANGINOON tulad ng ginawa ng makadiyos na pamumuno ni Joshua (Jos. 1:5; Huk 2:7). Nakita niya ang pagkawasak ng lungsod ng Silo, ngunit nasaksihan din niya ang tulong ng PANGINOON (nakikita sa bato ng patotoo na tinawag niyang Ebenezer). Ang mga kaaway ng Israel ay natalo, at ang bansa ay naging mas organisado. Hinikayat ni Samuel ang mga tao na sambahin lamang ang Diyos, inihanda ang kanilang mga puso para sa Kanya, at nangakong patuloy na mananalangin para sa kanila. Naniniwala siya na ang tagumpay ng bansa ay nakasalalay sa kanilang espirituwal na paglago at relasyon sa Diyos.

Bilang isang hukom, tinulungan ni Samuel ang mga tao sa kanilang mga problema at tiniyak na sila ay ligtas at malusog. Pinoprotektahan din niya sila mula sa mga kaaway na nagtangkang saktan sila. Kahit na pagkatapos na pumili ang mga tao ng isang hari na nagngangalang Saul, tiniyak pa rin ni Samuel na maibibigay ang hustisya at na ang bansa ay nananatiling tapat sa kanilang mga paniniwala. Siya ay naglilibot bawat taon upang tulungan ang mga tao at mayroon siyang bahay sa Rama kung saan *“siya’y nagtayo roon ng isang dambana para sa PANGINOON”* (1 Sam 7:17). Inialay ni Samuel ang kanyang buhay sa paglilingkod sa PANGINOON.

PAG-IISIP: (Basahin ang Awit 99:6.)

PANALANGIN: Ama, ipagkaloob mo sa amin ang mga pastor na nakatuon kay Cristo.

HUMINGI NG HARI ANG ISRAEL

Sa 1 Samuel 8, isang bagong pinuno ang napili, na siyang tanda ng pagsisimula ng isang bagong panahon. Mahalagang maging maingat sa mga panahon ng pagbabago, at para sa bagong pinuno na humawak nang maayos upang panatilihin maayos ang mga bagay-bagay.

“At ang kaniyang mga anak ay hindi lumakad sa kaniyang mga daan...” (1 Sam 8:3). Mahalagang alalahanin ang kasaysayan at tradisyon ng ating pamilya, ngunit kailangan din nating pagsikapan ang sarili nating mga espirituwal na paniniwala at pagpapahalaga upang mapanatiling matatag ang mga ito. Nais ni Samuel na ipagpatuloy ng kanyang mga anak ang kanyang pananampalataya at pamana, ngunit hindi nila sinunod ang kanyang mga yapak. Ngunit, ang kanyang mga anak ay *“hindi lumakad sa kaniyang mga daan”* (1 Sam 8:3). Ito ay maliwanag sa mga taong gaya ng sinabi ng mga matanda, nang sila’y dumating kay Samuel sa Rama kanya: *“ang iyong mga anak ay hindi lumalakad sa iyong mga daan”* (1 Sam 8:5).

“...lagyan mo kami ng isang hari upang humatol sa amin gaya ng lahat ng mga bansa” (1 Sam 8:5). Ang PANGINOON ay gumawa ng mga kondisyon para sa mga anak ni Israel na magkakaroon sila ng hari (Gen 49:10), ngunit nang humingi sila ng isa, ikinalungkot ni Samuel dahil hindi sila humihingi ng hari sa paraang binalak ng Diyos. Gusto nila ng isang hari *“gaya ng lahat ng mga bansa”* (1 Sam 8:5), hindi ang uri ng hari na ipinangako ng Diyos. Nakipag-usap si Samuel sa Diyos tungkol dito, at sinabi ng Diyos na *“hindi ka nila itinakuwil, kundi itinakuwil nila ako, upang huwag akong maghari sa kanila”* (1 Sam 8:7). Ang mga tao ay pinagpala ng Diyos, ngunit gusto nilang maging katulad ng iba sa halip na sundin ang mga paraan ng Diyos. Nagbigay sila ng dalawang dahilan sa pagnanais ng isang hari: Si Samuel ay tumatanda na at ang kanyang mga anak ay hindi mabubuting pinuno. Ngunit sapat na ba talaga ang mga kadahilanang ito para tanggihan ang Diyos, na laging “Ebenezer” sa kanila? Maaaring tumanda na si Samuel, ngunit ang PANGINOON ay walang hanggan!

PAG-IISIP: (Basahin ang Galacia 6:7-8.)

PANALANGIN: Ama, kapag natuksong gumawa ng mali, patatagin mo ako at malakas sa Iyo.

BABALA LABAN SA PAGTANGGI SA DIYOS

Minsan nahihirapan ang mga tao na makita ang mga bagay nang malinaw dahil mayroon silang sariling mga opinyon at kagustuhan. Sa kuwento ng mga matatanda ng Israel, sila ay gumagawa ng mga desisyon batay sa kanilang mga pagtatangi. Humingi si Samuel ng patnubay sa Diyos at pinaalalahanan siya ng Diyos na ang kanilang pagsuway ay hindi lamang laban sa kanya, kundi laban sa Diyos. Binalaan ng Diyos ang mga tao sa pamamagitan ni Samuel tungkol sa mga kahihinatnan ng kanilang pagnanais na maging katulad ng ibang mga bansa.

“Ito ang magiging paraan ng hari na maghahari sa inyo...” (1 Sam 8:11). Ang mundo ay maaaring magmukhang talagang masaya at kapana-panabik, ngunit maaari rin nitong linlangin sila sa paggawa ng masasamang bagay at paggawa ng masasamang pagpili. Maaaring subukan ng ilang tao na kumbinsihin sila na talagang magiging masaya at matagumpay kung susundin mo sila, ngunit hindi ito palaging totoo. Mahalagang maging maingat at isipin ang kanilang mga pagpipilian bago nila gawin ang mga ito.

Kapag ang mga tao ay mabilis na naniniwala sa mga maling turo at madaling malinlang, ito ay nagpapakita na sila ay madalas na naaakit sa mga bagay na tila kapana-panabik at nakatutukso. Mas gusto nila ang bago at kakaibang ideya kaysa sa pagbabasa at pagsunod sa mga turo ng Diyos. Ito ay isang babala na huwag masyadong madikit sa mga makamundong bagay, dahil hindi ito magtatagal magpakailanman. Ang pagtalikod sa Diyos at paghabol sa makamundong pagnanasa ay hahantong lamang sa kalungkutan: *“Huwag ninyong ibigin ang sanglibutan, ni ang mga bagay na nasa sanglibutan. Kung ang sinoman ay umiibig sa sanglibutan, ay wala sa kanya ang pag-ibig ng Ama... At ang sanglibutan ay lumilipas, at ang masamang pita niyaon...” (1 Juan 2:15-17).* Tulad ng mga tao ng Israel na nagnanais ng isang hari sa halip na sundin ang patnubay ng Diyos, dapat tayong mag-ingat na huwag gumawa ng parehong pagkakamali. Sa kabila ng katotohanang ipinahayag, marami pa rin ang nagsasabi: *“... Hindi; ngunit magkakaroon kami ng hari sa amin; Upang kami naman ay maging gaya ng lahat ng mga bansa...” (1 Sam 8:19-20).*

PAG-IISIP: “... ialay ninyo ang inyong mga katawan bilang isang handog na buhay...”

PANALANGIN: Ama, bigyan mo ako ng lakas na naging sakdal sa aking kahinaan.

SAMUEL AT SAUL (I)

Nang makilala ni Samuel si Saul, ipinakita nito kung paano pinaplano ng Diyos ang lahat ng bagay sa ating buhay. May perpektong pagkakatuugma sa mga bagay na tatawagin nating “sekular” at ang mga bagay na makikita natin bilang “espirituwal,” na nagpapakita sa atin kung gaano katotoo na *“lahat ng bagay ay nagkakalakip na gumagawa sa ikabubuti”* (Rom 8:28). Ito ay nagpapaalala sa atin na ang lahat ay maaaring maging maayos sa huli. Makikita natin ito sa mga kuwento tulad ni Jose na nanaginip sa bilangguan at si Moses na iniligtas bilang isang sanggol sa ilog.

“Inihayag nga ng Panginoon kay Samuel isang araw bago si Saul ay naparoon...” (1 Sam 9:1). Kahit na ang mga tao ay nagnanais ng isang hari nang mabilis at sa maling dahilan, pinahintulutan pa rin sila ng Diyos na pumili ng isa. Gayunpaman, tiniyak ng Diyos na magkatagpo ang landas nina Samuel at Saul sa isang espesyal na paraan. Tinutupad ni Samuel ang kanyang tungkulin sa pamamagitan ng pagtulong sa isang sakripisyo: *“magmadali ka ngayon, sapagka’t siya’y naparoon ngayon sa bayan; sapagkat ang bayan ay may hain ngayon sa mataas na dako”* (1 Sam 9:12), habang ginagawa ni Saul ang hiniling ng kanyang ama sa pamamagitan ng paghahanap ng nawawalang mga asno (1 Sam 9:3). Ginamit ng Diyos ang pang-araw-araw na gawaing ito upang pagsama-samahin ang mga ito. Kahit na si Saul ay pumili ng isang lingkod na makakasama niya, tiniyak ng Diyos na ito ang tamang tao na gagabay sa kanila kay Samuel: *“Narito, may isa ngang lalake ng Dios... ngayo’y pumaroon tayo...”* (1 Sam 9:6).

“...sinabi ng Panginoon sa kaniya, Narito ang lalake na aking sinalita sa iyo...” (1 Sam 9:17). Nais ng mga tao ng Diyos ang isang hari tulad ng ibang mga bansa, na nagpalungkot sa Diyos dahil tinatanggihan nila Siya, *“itinakuwil nila ako, upang huwag akong maghari sa kanila”* (1 Sam 8:7). Ngunit pinili pa rin ng Diyos si Saul upang maging hari dahil nagmamalasakit Siya sa Kanyang bayan *“ito nga ang magkakaroon ng kapangyarihan sa aking bayan”* (1 Sam 9:17). Kahit na tumalikod sila sa Kanya, mahal pa rin sila ng Diyos at laging nandiyan para sa kanila, nagtatrabaho sa likod ng mga eksena upang alagaan sila. Ang mga plano ng Diyos ay palaging mangyayari, anuman ang mangyari.

PAG-IISIP: *“Sabi ng Panginoon, na nagpapakilala ng mga bagay na ito...”* (Mga Gawa 15:18).

PANALANGIN: (Basahin ang Mga Taga-Filipos 4:6.)

SAMUEL AT SAUL (II)

Napakahusay ng paglilingkod ni Samuel sa Diyos at palaging tapat at masipag. Kahit na gusto ng mga tao ng isang hari sa halip na sundin ang mga tuntunin ng Diyos, hindi natuwa si Samuel tungkol dito (1 Sam 8:6). Gaya ng kung paano nakaapekto ang damdamin ni propeta Jonas sa kaniyang mga kilos, ang ating sariling damdamin ay maaaring makaapekto sa kung gaano natin ginagawa ang ating mga trabaho. Malaki ang ginawa ni Samuel sa pagpapahid kay Saul bilang hari.

“Nang magkagayo’y kinuha ni Samuel ang sisidlan ng langis, at ibinuhos sa ulo niya, at hinagkan niya siya...” (1 Sam 10:1). Si Samuel ay gumawa ng matalinong mga pagpili nang una niyang makilala si Saul. Kahit na pinili ng mga tao si Saul bilang kanilang hari, lahat ito ay bahagi ng plano ng Diyos. Sinabi ni Samuel kay Saul nang lihim kung ano ang mangyayari sa kanya at ipinaalala sa kanya na *“ang ang kataas-taasang Dios ay nagpupuno sa kaharian ng mga tao, at iniluklok niya roon ang sinumang kanyang ibigin”* (Dan 5:21).

“At tinipon ni Samuel ang bayan sa Panginoon sa Mizpa” (1 Sam 10:17). Nais ng mga tao ang isang hari, kahit na binalaan sila ni Samuel na huwag. Sa kabila ng babala, iginiit nila, na nagsasabing, *“Hindi; ngunit magkakaroon kami ng hari sa amin”* (1 Sam 8:19). Nagtipon sila sa isang lugar kung saan sila humingi ng tawad noon, at hiniling kay Samuel na *“Huwag kang tumigil ng kadadalangin sa Panginoon nating Dios ng dahil sa atin”* (1 Sam. 7:8). Pinaalalahanan sila ni Samuel na *“itinakuwil ninyo sa araw na ito ang inyong Dios, na siyang nagligtas sa inyo sa lahat ng inyong mga kasakunaan at mga kapighatian”* (1 Sam 10:19), na laging tumulong sa kanila. Ngunit nagpatuloy pa rin sila sa pagpili ng isang hari sa pamamagitan ng palabunutan ng pagpili.

PAG-IISIP: Pinagtibay ko ba ang aking mga pangako o tinatangihan ang aking mga panata?

PANALANGIN: (Basahin ang Mga Awit 116:14.)

SABADO, MARSO 29

1 SAMUEL 13:8-15, 15:16-28

MGA AWIT 37:34-40

“Hinapak sa iyo ng Panginoon ang kaharian ng Israel sa araw na ito...”

SAMUEL AT SAUL (III)

Sa Bibliya, may dalawang mahalagang kuwento tungkol kay Saul na naging hari ng Israel. Sa unang dalawang pagpupulong kay Samuel, naging hari si Saul. Ngunit sa mga susunod na pagpupulong, hindi sinunod ni Saul ang mga tagubilin ng Diyos at tumanggi na maging isang mabuting hari. Nakalimutan niya na pinipili at ginagabayan ng Diyos ang mga pinuno, at hindi niya sinusunod ang mga tuntunin ng Diyos. Kung itatatag ni Saul ang kanyang kaharian, gagawin niya iyon sa pamamagitan ng masunuring katapatan sa Dios.

“At sinabi ni Samuel kay Saul, gumawa kang may kamangmangan: hindi mo ginagap ang utos ng Panginoon mong Diyos...” (1 Sam 13:13). Binigyan ng Diyos si Saul at ang kanyang mga tao ng tagumpay sa labanan noon, ngunit nang nahaharap sa isang bagong banta mula sa mga Filisteo, si Saul ay sumugod sa labanan sa halip na maghintay ng tulong ng Diyos. Kahit na alam niyang ipinangako ng Diyos na tutulungan siya, hindi nagtiwala si Saul at sa halip ay kumilos siya ayon sa kanyang sariling kalooban. Nang harapin siya ni Samuel tungkol sa kanyang mga ginawa, nagdahilan si Saul at sinisi ang iba sa halip na aminin ang kanyang pagkakamali at magsisi.

“Bakit nga hindi mo sinunod ang tinig ng Panginoon, kundi ikaw ay dumaluhong sa pananamsam, at ikaw ay gumawa ng masama sa paningin ng Panginoon?” (1 Sam 15:19). Si Saul ay dapat na makikipaglaban sa mga tao ng Amalek, ngunit hindi niya ito ginawa sa paraang nais ng Diyos sa kanya. Sinuway niya ang mga utos ng Diyos at hindi niya pinarusahan ang mga gumagawa ng masama tulad ng dapat niyang gawin. Sa kasong ito, siya ay naging *“ministro ng Dios, isang tagapaghiganti sa ikagagalit sa gumagawa ng masama”* (Rom 13:4) at dahil ang gayong pagsunod ay lubos na kailangan. Dahil dito, hindi natuwa ang Diyos kay Saul at ang pahayag ni Samuel sa kanya: *“at itinakuwil ka ng Panginoon upang huwag ka nang maging hari sa Israel”* (1 Sam 15:26).

PAG-IISIP: Ang pagsunod ay mas mabuti kaysa paghahain, at ang paghihimagsik ay kasalanan.

PANALANGIN: (Basahin ang Mga Awit 86:11.)

SAMUEL AT DAVID

Nagalit si Samuel kay Saul, ngunit nalungkot siya nang mamatay si Saul. Ipinakikita nito na labis na nagmamalasakit si Samuel sa kanyang bansa at sa kanyang trabaho. Nanalangin siya para sa mga tao at tinuruan sila ng tamang paraan, kahit na gusto nila ang isang hari tulad ng ibang mga bansa. Hindi mababago ng kalungkutan ni Samuel ang nais ng Diyos. Ang Dios ay naglaan para sa Kanyang sarili ng isang hari tulad ng Kanyang ipinahayag kay Saul sa pamamagitan ng Samuel sa 1 Samuel 13:14.

“..hindi tumitingin ang Panginoon na gaya ng pagtingin ng tao: sapagka’t ang tao ay tumitingin sa mukha, nguni’t ang Panginoon ay tumitingin sa puso” (1 Sam 16:7). Si Samuel ay isang taong gumawa ng maraming mahalagang gawain para sa Diyos at kilala sa kanyang komunidad. Kailangan niyang mag-ingat kung paano niya ginagawa ang kanyang trabaho dahil ayaw niyang magalit ang hari. Tinanong niya ang PANGINOON, *“Paanong ako’y paroroon?” (1 Sam 16:2).* Nang pumunta siya sa isang bayan na tinatawag na Bethlehem, natakot ang mga pinuno doon dahil hindi sila sigurado kung may nagawa silang mali (1 Sam 16:4-5). Ang mga tao ay limitado sa kanilang kaalaman at pang-unawa sa mga bagay, at ang puso ay nananatiling nakatago.

“At sinabi ng Panginoon, Tumindig ka: pahiran mo siya ng langis: sapagka’t ito nga.” (1 Sam 16:12). Hinintay ng lingkod na ipakita ng PANGINOON kung sino ang gusto niyang piliin. Dapat tayong laging humingi ng patnubay ng Diyos sa paggawa ng mga desisyon, hindi lamang para sa mahahalagang pinuno. Siya na tumatarok sa mga puso at sumisiyasat ng pagiisip (Jer 17:10) ay maghahayag ng tamang tao. Minsan pinipili lang natin ang mga bagay na maganda sa labas, tulad ng pagpili ng simbahan dahil maganda ang gusali o musika. Ngunit dapat tayong tumuon sa kung ano ang nasa ating puso at isipan, at hindi lamang sa hitsura. Hindi tayo dapat magpanggap na relihiyoso para lamang mapabilib ang iba, tulad ng ginawa ng mga Pariseo.

PAG-IISIP: Alam ng Diyos ang puso ng tao, at sinisiyasat Niya ito.

PANALANGIN: Ama, maawa ka sa akin. Saliksikin ang aking puso, at subukin ang aking mga gawa.

ANG PAKIKITUNGO NI SAMUEL SA ISRAEL

Ito ang huling pananalita na ibinigay ni Samuel sa mga tao ng Israel. Nais niyang tingnan nila ang kanilang mga puso at makita kung anong uri sila ng mga tao. Ipinakita ng aklat ng Mga Hukom kung paano paulit-ulit na ginagawa ng mga tao ang parehong pagkakamali. Ngayon, sa bagong hari, umaasa si Samuel na magbabago ang mga tao sa kanilang mga paraan. Sinabi niya sa kanila na ang pagkakaroon ng isang hari ay hindi malulutas ang lahat ng kanilang mga problema, kailangan muna nilang baguhin ang kanilang sarili.

“...tumayo kayo, upang aking maisaysay sa inyo sa harap ng Panginoon...” (1 Sam 12:7). Sinimulan ni Samuel ang kanyang pahayag sa pamamagitan ng pagpapaalala sa kanila tungkol sa kanilang nakaraan at kung paano sila konektado sa Diyos. Ipinaliwanag niya na ang kanilang mga problema ay hindi lamang tungkol sa mga tuntunin, kundi tungkol sa kanilang kaugnayan sa Diyos. Upang ayusin ang kanilang mga problema, kailangan nilang tumuon sa kanilang espirituwal na koneksyon sa Diyos. Ang panahon ng mga hukom at ang mga pagsubok nito ay dahil *“nilimot nila ang PANGINOON nilang Dios”* (1 Sam 12:9). Noong nakaraan, kapag bumalik sila sa Diyos at humingi ng tulong, tinulungan niya sila. Pinaalalahanan sila ni Samuel na ang kanilang pagpapalaya sa pamamagitan ng mga tao na ginamit ng Dios ay iniuugnay sa kanilang espirituwal na panunumbalik sa PANGINOON nang *“sila’y dumaing sa PANGINOON”* (1 Sam 12:10).

“Kung kayo’y matatakot sa Panginoon, at maglilingkod sa kaniya, at makikinig sa kanyang tinig, at hindi manghimagsik...” (1 Sam 12:14). Pinahintulutan sila ng Diyos na magkaroon ng isang hari, na isang malaking pagpapala. Gayunpaman, hindi ito nangangahulugan na maaari nilang kalimutan ang tungkol sa Diyos o sirain ang mga pangako na ginawa nila sa Kanya. Kailangan pa rin nilang tandaan na ang lahat ng mayroon sila ay dahil sa Diyos. Kahit na may isang hari, hindi nila makalimutan ang tungkol sa kanilang kasunduan sa Diyos o patuloy na gumawa ng mga bagay na mali. Maaaring magbago ang buhay kasama ang isang hari, ngunit pinaalalahanan sila na manatiling tapat sa Diyos higit sa lahat.

PAG-IISIP: “O Jesus, nangako akong paglilingkuran Ka hanggang wakas.”

PANALANGIN: “O magsalita, at gawin mong makinig ako, Ikaw na tagapag-alaga ng aking kaluluwa.”

Notes

Notes

Notes

Notes

The RPG Ministry

*The Read Pray and Grow Daily Devotional Booklets
A Literature Ministry of Calvary Pandan B-P Church*

Translated into Tagalog by
Missions Bible Center - Philippines,
a ministry of
Filipino Worship Service (*FiWS*) -
True Life Bible-Presbyterian Church

FiWS meets at 10.30 am every Sunday in Goldhill Plaza, #03-35

For enquiry, please contact us at +65 8185 3623

or visit our website at:

www.truelifebpc.org.sg/fellowship_groups/filipino_bible_fellowship